

ციბეხანი

№ 22 / 15 - 21 მარტი / 2010

დალუქული გიზნისი **გვ. 14**

VS: ეფექტურია თუ არა სპარტელოს ლოგი **გვ. 08**

ქართული დიკლომატია აზრიკაში **გვ. 30**

„ღვინილები“ – სხვისი მესხიერების იმედად **გვ. 41**

ჰაერი გინის ნაცვლად **გვ. 20**

„სირცხვილის ღრო“ **გვ. 31**

„სიკვდილი ჰომოსექსუალებს“ **გვ. 37**

ვიღრე ყვარელი გაქრება **გვ. 43**

კარტ-გლანში ლატარიის კომპანია

გვ. 38

ISSN 1987-7528

9 771987 752008

ფასი 2.80 ლარი

თელავი, ყვარალი, ლაგოდეხი

FM 105.5

გორი, ქარალი, საშური

FM 103.0

ზესტაფონი, ქუთაისი, სამტრედია

FM 104.5

ურაკი, ქოგულეთი, ბათუმი

FM 101.0

ფოთი, სენაკი, ზუგდიდი

FM 101.9

ფოტო: ნიკო ტაყაილაშვილი

წოდებები:

- 02 რედაქტორი
- 04 მოკლედ
- 06 ვრცლად
- 08 **ორი აზრი**
ეფექტურია თუ არა საქართველოს ლობი ამერიკასა და დასავლეთში?
თემურ იაკობაშვილი V.S. სალომე ზურაბიშვილი
- 10 **თვალსაზრისი**
ისტორია, რომელსაც ვერ არ ვიცნობთ
მარკ მალენი
- 11 **მიმოხილვა**
საპროცესო შეთანხმება საქართველოში
პოლიტიკა
- 13 „გენერალთა კლუბი“ V.S. „მამულიშვილი“
ეკონომიკა
- 14 „დალუქული“ ბიზნესი

- 17 **სახელმწიფო და კერძო ბიზნესი**
რეცესიის ფინალი: სურვილის რეალობა თუ რეალობის სურვილი
ჟურნალისტური გამოძიება
- 20 ჰაერი ბინის ნაცვლად
- 24 **ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტები**
სახელმწიფო საკუთარი მოქალაქეების წინააღმდეგ
ანგარიში
- 27 აშშ-ს სახელმწიფო დეპარტამენტის 2009 წლის მოხსენება ადამიანის უფლებების დაცვის შესახებ
კონფლიქტები
- 28 კოკითის პატიმარი
- 30 **აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის აღიარების პროცესი**
ქართული დიპლომატია აფრიკაში

- ადამიანის უფლებები და სამართალი**
- 31 სირცხვილის დრო
- 33 **ომის მსხვერპლთა უფლებები**
ომის ორმაგი მსხვერპლი
- 35 **უსაფრთხო შრომის უფლება**
რისკიანი ხელფასი
- 37 **უმცირესობები**
სიკვდილი ჰომოსექსუალებს: ჰომინიდები - ევროპელთა წინაპრები

- საზოგადოება**
- 38 კარტ-ბლანში ლატარიის კომპანიას
- 41 **იძულებით გადაადგილებული პირები**

- სხვისი მესხიერების იმედად
- 43 **რეპორტაჟი**
ვიდრე ყვარული გაქრება
საუბრები ლიბერალიზმზე
- 46 დიალოგი და კონსენსუსი
ქალაქში მოხეტიალე კაცის ჩანაწერები
- 48 თბილისელი სამურაი

ბარეკანაზა:

კარტ-ბლანში ლატარიის კომპანიას

ფუნდამენტი „ლიბერალიზმი“ გამოცემა ფონდი „ლიბერალიზმი საქართველოში“ მხარდაჭერით.

შენახვა "ლიბერალი N22"

სასანი

"იქცაბითი ჰაერმოქმედა"

სტატიაში ეწერა: გამომცემელი და კერძო სკოლის დირექტორი ბაკურ სულაკაური მიიჩნევს, რომ ნებისმიერი სახის დახმარება, რომელიც სკოლის ფინანსურ მდგომარეობას გააუმჯობესებს, თავისთავად კარგია, თუმცა ერთჯერადი დახმარება მოტივაციის ასამაღლებლად გრძელვადიან პერსპექტივაში არაეფექტურია: „სკოლის პრობლემების გადასაჭრელად გაცილებით უფრო სისტემური მიდგომა საჭირო“, – განმარტავს ბაკურ სულაკაური.

შესწორება: გამომცემელი და კერძო სკოლის დირექტორი ბაკურ სულაკაური მიიჩნევს, რომ სკოლის პრობლემების გადასაჭრელად გაცილებით უფრო სისტემური მიდგომა საჭირო და მოტივაციის ასამაღლებლად გრძელვადიან პერსპექტივაში ერთჯერადი დახმარებები არაეფექტურია, თუმცა ნებისმიერი სახის დახმარება, რომელიც სკოლის ფინანსურ მდგომარეობას გააუმჯობესებს, მათ შორის ALUMINI-ის პროგრამით გათვალისწინებული დახმარებაც, თავისთავად კარგია.

სასანი

"ჩემოდა"

სტატიაში ეწერა: „რუსთავი 2“-ზე პრესის მიმოხილვა 500 დოლარი ჯდება“.

შესწორება: „ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ზე პრესის მიმოხილვის დროს სპონსორობა ან ფასიანი სიუჟეტი 500 დოლარი ჯდება“.

სტამბა „სეზანმა“, რომლის მფლობელიც მამჩემია, შეგვატყობინა, – ხვალ ფინანსთა სამინისტრო „ინვენტარიზაციის“ მიზნით სტამბას დალუქავს და ალბათ უახლოესი 2 კვირის განმავლობაში ვეღარ დავებუქდავთ „ლიბერალსო“. იქვე მოაყოლა, – „დეგაპრინტიც“ დალუქეს და ათეულობით სხვა კომპანია, მაგრამ არ გააჰმაურათო. გაქვს რამე სანერვიულო-მეთქი, – რომ ვკითხე, – მიპასუხა: არა, მაგრამ მაგას რა მნიშვნელობა აქვს, გააჩნია, რა მიზანი ექნება-თო.

როგორც ყოველთვის, რჩევა არ გავითვალისწინე. ეს არ არის პირველი შემთხვევა, როცა ბიზნესმენები იზაფრებიან, ნერვიულებენ და ვერ ხვდებიან, როგორ უნდა მოიქცნენ. მშვიდად დაელოდონ „განაჩენს“, თუ ეცადონ, სახელმწიფოსთან „მოლაპარაკების“ გზას დაადგენ, ანუ „სახელმწიფოს გაუორგდნენ“ იმისთვის, რომ ნაკლები ზარალი ნახონ. ნერვიულობის საბაბი ყოველთვის სხვადასხვაა – მაგრამ ერთი რამ არ იცვლება: ეშინიათ გაურკვევლობის და ბიზნესის დაკარგვის, ეშინიათ პოლიტიკური ინტერესების.

აქვე რამდენიმე კითხვა ჩნდება: რატომ არ ახმაურებენ ბიზნესმენები თავიანთ პრობლემებს და რატომ ამბობენ თითქმის ყოველთვის უარს საჯაროობაზე? იმიტომ ხომ არა, რომ მართლაც მალავენ გადასახადებს, ან რაიმე სხვა დარღვევას? და მეორე: სახელმწიფო ვალდებულია, შეამომნოს კომპანიები. მაშ, რა არის პრობლემა?

პრობლემა ისაა, რომ ჩვენ ვერასოდეს ვიგებთ, ბიზნესი სამართლიანად ჯარიმდება თუ

არა, სამართლიანად ისჯება თუ არა. მართლმსაჯულებას ცოტა ენდობა და, შესაბამისად, ბიზნესმენები სამართლიანად თუ უსამართლოდ დაკისრებულ ჯარიმებსაც პირუთვნელად იხდიან. ხელისუფლების წინააღმდეგ გალაშქრების პერსპექტივაც არ ხიბლავთ – ეშინიათ, რომ იმასაც დაკარგავენ, რაც აქვთ.

მეორე პრობლემა ისაა, რომ კანონი ხელისუფლებას პოლიტიკური მანევრირების საშუალებას უტოვებს. ეს კიდევ უფრო ართულებს ბიზნესის რეალურ პრობლემებში გარკვევის შანსს.

გაურკვეველია შესამომნებელი კომპანიების შერჩევის პრინციპიც – ბიზნეს წრეებში ყოველთვის იციან, ვის ამომნებენ და ვის არა, ვის რა მიზეზით აჯარიმებენ და ვის საერთოდ ბიზნესის დათმობას აიძულებენ.

თავისუფალი საზოგადოება წარმოუდგენელია თავისუფალი ბაზრის, ისეთი თავისუფალი ბიზნესგარემოს გარეშე, სადაც კონკურენცია არსებობს. სწორედ ასეთი კონკურენციის არარსებობა იჩენს თავს ბევრ სფეროში და რამდენიმე მათგანზე „ლიბერალის“ ეს ნომერიც წერს.

ვფიქრობ, დროა, ბიზნესის წინაშე არსებული პრობლემები კვლევის და სერიოზული განხილვის საგანი გახდეს. სხვაგვარად ვერც დამოუკიდებელი მედია იარსებებს და ვერც პოლიტიკური ისტაბლიშმენტისაგან თავისუფალი სამოქალაქო საზოგადოება.

შორენა შავერდაშვილი მთავარი რედაქტორი shorena.shaverdashvili@liberali.ge

რედაქტორები: მთავარი რედაქტორი შორენა შავერდაშვილი / აღმასრულებელი რედაქტორი ნინო ჯავახიშვილი / პოლიტიკა და საერთაშორისო ამბები სოფო ჭავჭავაძე / კავკასია და კონფლიქტები სოფო ბუკია / ფურნალისტური გამოძიება ბესო კურტიანიძე / საზოგადოება თამარ ბაბუაძე / ადამიანის უფლებები და სამართალი ნინო ბუქიშვილი / ახალი ამბები ნათია ახალაშვილი რედაქციის: ფოტორედაქტორი ლევან ხერხეულიძე / გრაფიკული დიზაინი თორნიკე ლორთქიფანიძე / რედაქტორ-სტილისტი ნინო სვანიძე / კორექტორი ნინო საითიძე გამომცემლობა: პროექტის მენეჯერი ქეთი ბაბუნაშვილი / პროექტის მენეჯერის ასისტენტი ლელა შუბითიძე / რეკლამის და გაყიდვების დირექტორი შალვა ჩუბინიძე / დისტრიბუტორი ზვიად შენგელაია გამომცემლობა: შპს „ლიბერალი“. მისამართი: თბილისი 0162, ფალიაშვილის ქ. 108. ტელ.: (995 32) 232235, 233731, 912326. ელ-ფოსტა: info@liberali.ge მისამართი: „ცხელი შოკოლადი“, „ცხელი შოკოლადი – ლიტერატურა“, „პიზნესი: ადამიანები, მეთოდები, სტრატეგიები“. „ლიბერალის“ საავტორო უფლებები დაცულია. ფურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია. ბმულები: სტამბა „ფავორიტი“. მისამართი: თბილისი, ჩუბინაშვილის ქ. 50. ტელ.: (995 32) 95 19 52. www.phfavorite.ge გამოდის კვირაში ერთხელ, ყოველ ორშაბათს. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში. რეკომენდებული საცალო ფასი 2,80 ლარი.

ახალი წიგნი

ფასი 12.00

გამოჩენილი ჩეხი მოღვაწის, ნარსულში ორი სხვადასხვა ქვეყნის პრეზიდენტის, ვაცლავ ჰაველის ბოლო - 2006 წელს გამოცემული წიგნის ქართული თარგმანი.

წიგნი ავტობიოგრაფიული ხასიათისაა, თუმცა ვერ თავსდება კლასიკური ავტობიოგრაფიული ჟანრის ფარგლებში, რაც სრულებითაც არ არის შემთხვევითი, ვ. ჰაველის მრავალმხრივი შემოქმედება ყოველთვის გამოირჩეოდა ორიგინალურობითა და მრავალმხრივობით. წიგნი ეხება ვ. ჰაველის მოღვაწეობას ხავერდოვანი რევოლუციიდან (1989) მეორე ვადით პრეზიდენტობის დასრულებამდე (2003), ანუ სოციალისტური ქვეყნის დემოკრატიზაციისა და ღია საზოგადოების მშენებლობის ხანას.

ავტორი საუბრობს იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს, მისი აზრით, პრეზიდენტის ინსტიტუტი, ურთიერთობა მთავრობასა და პრეზიდენტს შორის, პარტიებისა და ფართო საზოგადოების როლი პოლიტიკურ ცხოვრებაში, სახელმწიფოს როლი მსოფლიოში, ანუ როგორი უნდა იყოს იდეალური დემოკრატია, სამოქალაქო საზოგადოება, მსოფლიო წესრიგი; თუ როგორ იბრძოდა ამ შეხედულებების ცხოვრებაში გასატარებლად თავის სამშობლოში და მოგვიანებით - საერთაშორისო პოლიტიკურ სარბიელზე და რა დაბრკოლებებს აწყდებოდა ამ რთულ გზაზე.

ბაკურ სულაკაურის
გამომცემლობა

www.sulakauri.ge

თეთრი სახლი, ვაშინგტონი

ბუნდოვანი აზნისხია

პრეზიდენტის ინიციატივა, რეგიონული მედიისთვის ვალების ჩამონერის შესახებ, ახლა უკვე ნაციონალურ მაუწყებლებზეც გავრცელდება. მიხეილ სააკაშვილის საპარლამენტო გამოსვლის სრულ ტექსტში წერია, რომ ვალები ცენტრალურ არხებსაც ჩამოეჭრებათ. ამის მიზეზად ტექსტში „მიიმე საგადასახადო დავალიანებების პირობებში მყოფი“ მედიის დემოკრატიზაცია სახელდება.

არადა, საპარლამენტო გამოსვლაში სააკაშვილს ნაციონალური მაუწყებლები არ უხსენებია. რეგიონული მედიის ფინანსური ამნისტიის ინიციატივა მან იმის საილუსტრაციოდ მოიშველია, რომ ქვეყანაში დემოკრატიული რეფორმები გრძელდება. პრეზიდენტის საპარლამენტო გამოსვლის სრულ ტექსტში მიგნებულ სიახლეს ოპონენტები უკვე გამოუჩნდა. მედიაექსპერტების ნაწილი მიიჩნევს, რომ ნაციონალური არხების დაფინანსების გაუმჭვირვალე პროცესის გამო, მათი ვალების ჩამონერის შესახებ ინიციატივა სახიფათოა, რადგან არავინ იცის, რომელ სახელისუფლებო ფონდს, ანდა რა წარმოშობის ფულს ვუცხადებთ ამნისტიას. ვერც ფინანსთა სამინისტროში და ვერც პრეზიდენტის პრეს-სამსახურში ამ ეტაპზე ვერ განმარტავენ, თუ რომელ ტელევიზიებს შეეხებათ ამნისტია, რა სახის დავალიანების ჩამოჭრა იგულისხმა პრეზიდენტმა და როგორ მოხდება ტელევიზიების დავალიანებების დიფერენცირება.

საქართველოს ახალი ღობი

შეერთებულ შტატებში ლობირება – ეს ის მომსახურებაა, რომელსაც Podesta Group (PG) და Gephardt Government Affairs Group საქართველოს გაუწევენ. კონტრაქტების საერთო ღირებულება 736 800 აშშ დოლარია, თუმცა, ამის გარდა, ქართველ გადასახადის გადამხდლებს კომპანიების წარმომადგენელთა მოგზაურობების ხარჯებიც ექნებათ დასაფინანსებელი. ორივე ლობისტური კომპანია საკმაოდ ცნობილი და წარმატებულია. გაფორმებულ ხელშეკრულებებს საქართველოს მხრიდან უშიშროების საბჭოს მდივანი ევა ტყეშელაშვილი აწერს ხელს, თუმცა მისი უწყება ამ საკითხთან დაკავშირებით კომენტარს არ აკეთებს.

საქართველოსგან განსხვავებით, აშშ-ში ეს პროცესები დაფარული არ არის და, ლობის შესახებ კანონის თანახმად, ამ გარიგების ფარგლებში დადებული ხელშეკრულება ქვეყნის იუსტიციის დეპარტამენტშიც დარეგისტრირებულია. იანვარში დადებული კონტრაქტით ირკვევა, რომ Podesta Group, 300 ათასი დოლარის სანაცვლოდ, ვალდებულებას იღებს, საქართველოს ხელისუფლებას ლობირება გაუწიოს აშშ-ს კონგრესსა და აღმასრულებელ ხელისუფლებაში; ასევე მისი ფუნქციაა, მედიასთან დაკავშირებული სერვისები უზრუნველყოს. ამასთანავე კომპანია ორგანიზებას გაუწევს საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენელთა შეხვედრებს აშშ-ს კონგრესის და აღმასრულებელი ხელისუფლების წევრებთან. კონტრაქტის თანახმად, მხარეები

კონფიდენციალობის დაცვაზეც შეთანხმებული არიან.

რუსული საინფორმაციო საშუალებების მიერ გავრცელებული ინფორმაციის თანახმად, სწორედ ამ მომსახურების შედეგია საქართველოს პრეზიდენტის აპრილში დაგეგმილი ვიზიტი აშშ-ში. პრეზიდენტის ადმინისტრაციაში მომავალ ვიზიტს არ უარყოფენ. თუმცა, ჯერჯერობით გაურკვეველია, შეხვედრა თუ არა სააკაშვილს ამერიკის პრეზიდენტი.

Podesta Group-თან დადებული ხელშეკრულება 6-თვიანია, Gephardt Government Affairs Group-თან კი – ერთწლიანი. მსგავსი მომსახურებისთვის საქართველოს ხელისუფლებას ბოლო ორი წლის განმავლობაში სხვა ლობისტური კომპანიები და კონსულტანტებიც ჰყავდა დაქირავებული აშშ-ში: Glover Park Group-მა ამ მომსახურებისთვის საქართველოს მთავრობისგან 320 ათასი აშშ დოლარი მიიღო, Public Strategies-მა – 300 ათასი, Orion Strategies-მა – 800 ათასი (რამდენიმე წლის განმავლობაში). აშშ-ს გარდა, საქართველოს მთავრობას ევროპაშიც ჰყავდა დაქირავებული ასეთივე ტიპის კომპანია – Aspect Consulting (ბრიუსელი).

Podesta Group-ის კლიენტების ნუსხაში, საქართველოს რესპუბლიკის გარდა, ისეთი ცნობილი კომპანიებიც არიან, როგორებიცაა Google, BP, Boeing, Wal-Mart, Heineken. Gephardt Government Affairs Group-სთვის კი, საქართველოს მსგავსად, თურქეთსაც მიუმართავს.

ქრისტიან-დემოკრატიული საპარტიო ტანდემი

თბილისის საკრებულოს არჩევნებისთვის ქრისტიან-დემოკრატიული პარტიის სიაში პირველი უურნალისტი ინგა გრიგოლია იქნება.

პარტიის თავმჯდომარე გიორგი თარგამაძეს იმედი აქვს, რომ ინგა გრიგოლიას კანდიდატურა საკრებულოს თავმჯდომარედ და გია ჭანტურისა კი – თბილისის მერის პოსტზე „დედაქალაქის არც ერთ მცხოვრებს გულგრილს არ დატოვებს“.

ყოფილი ტელენამყვანი ამ დროისათვის ლონდონში იმყოფება და ერთ-ერთი ტელევიზიისთვის მიცემულ ინტერვიუში აცხადებს, რომ ეს მისთვის „სერიოზული ბრძოლა“ იქნება. მას მთავარ მონინალმდებელ ხელისუფლების კანდიდატი მიაჩნია და არა – კონკურენტები ოპოზიციიდან. მისი შეფასებით, ხელისუფლებას საკმაოდ „მძიმე წონიანი“ კანდიდატი ეყოლება.

„ახლანდელი თვითმმართველობის არჩევნები განსაზღვრავს ჩვენი ქვეყნის მომავალ ცხოვრებას. ჩვენ ეს არჩევნები უნდა მოვუგოთ ხელისუფლებას“, – ამბობს გრიგოლია.

სხვა ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლებს გრიგოლიას პოლიტიკაში გამოჩენა არ გაჰკვირვებიათ. „ახალი მემარჯვენეების“ ერთ-ერთი ლიდერი დავით საგანელიძე შიშობს, რომ შესაძლოა, ყოფილი ტელენამყვანი სწორედ იმ ადამიანების და ხელისუფლების ინტერესების დამცველი გახდეს, რომლებმაც მას სატელევიზიო პროგრამები დაუხურეს.

ჩისხვეები

53,5 მილიარდი დოლარის მფლობელი, ტელეკომუნიკაციის მაგნატი მექსიკელი კარლოს სლიმი მსოფლიოს უმდიდრეს ადამიანად დაასახელა Forbes-მა.

25 ათასი ადამიანის დასაქმებას გეგმავს კახი კალაძე „არსენალ სითის“ პროექტში.

130 წლის ანტისა ხვიჩავა მსოფლიოში ყველაზე ხანდაზმული ქალია.

221 მილიარდი დოლარი დეფიციტი აქვს აშშ-ს თებერვლის ბიუჯეტში.

სიტუაბი

„ეს ის შემთხვევაა, როდესაც არა მხოლოდ მნიშვნელოვანი წინსვლა არ აღინიშნება, არამედ, ჩვენი შეფასებით, მედიის თავისუფლების ხარისხი შემცირდა კიდევ... მოქალაქეებმა არ იციან, თუ ვინ ფლობს მედიას, ვინ იღებს საბოლოო სარედაქციო გადაწყვეტილებებს, რამდენად დაშორებულია სარედაქციო მხარე ბიზნეს მხარისაგან. არ არის ცხადი, თუ ვის ეხება საბოლოო გადაწყვეტილებების მიღება და ვინ ქმნის ამა თუ იმ მედიასაშუალების სარედაქციო პოლიტიკას“.

ჯონ ბასი

რადიო „თავისუფლება“, 12 მარტი

„აქამდე ბაქოშიც და ერევანშიც სიტუაციის გამწვავება არ სურდათ, თუმცა მდგომარეობა შეიცვალა. ალიევის ადმინისტრაციამ სერიოზული მიზანი დაისახა და ამ მიზნის მისაღწევად, შესაძლებელია, სამხედრო მოქმედებებზეც წავიდეს. შესაძლოა, აზერბაიჯანმა ომი იმ შემთხვევაშიც კი დაიწყო, თუ სამხედრო მოქმედებები მისთვის არასასურველ მიმართულებას შეიძენს“.

პაველ ფელგენგაუერი

რადიო „თავისუფლება“, 10 მარტი

„ვიმედოვნებთ, რომ სარეკლამო დროის გაყიდვით შევძლებთ ტელეკომპანიის შენახვას. „მაესტროში“ არ არის და არც შეიძლება იყოს რომელიმე პოლიტიკური პარტიის ფინანსები. მათ კანონით დადგენილი წესის შესაბამისად, სარეკლამო დროის ყიდვა შეუძლიათ“.

ეროსი კინმარიშვილი

12 მარტი, თბილისი

ხანძარი ქსნის სიხეში

ქსნის ციხეში გაჩენილმა ხანძარმა ერთი პატიმრის სიცოცხლე შეინირა. თავშესაფრის გარეშე 1200-ზე მეტი პატიმარი დარჩა.

ნინო ბექიშვილი

6 მარტს, დაახლოებით საღამოს ექვს საათზე, ქსნის №7 საერთო და მკაცრი რეჟიმის კოლონიაში გაჩენილ ხანძარს ერთი პატიმრის, 44 წლის ბესიკ ავსაჯანიშვილის სიცოცხლე შეენირა.

ცეცხლი დღისით გაჩნდა, მაშინ, როცა პატიმრები ეზოში იყვნენ. „ხანძარი ღამით რომ მომხდარიყო, დიდი მსხვერპლი იქნებოდა, რადგან იქ ისეთი სივინროვეა, პატიმრები, უბრალოდ, გარეთ გამოსვლას ვერ მოასწრებდნენ“, – ამბობენ სახალხო დამცველის ოფისის თანამშრომლები.

ბესიკ ავსაჯანიშვილს, რომელიც ექვსჯერ იყო ნასამართლვე, სავარაუდოდ, ხანძრის გაჩენისას საკანში ეძინა. მიუხედავად მხანძრეების მცდელობისა,

მრები, როგორც წესი, ელექტროქურები თებობდნენ, ოთახები კი ერთმანეთისგან მუყაოს ტიხრებითა და ზენრებით იყო გამოყოფილი.

ალსანიშნავია, რომ ქსნის კოლონიაში არსებული რთული ვითარება სახალხო დამცველის არაერთ საპარლამენტო მოხსენებაშია აღწერილი. ომბუდსმენი ყოველ წელს კონკრეტული რეკომენდაციებით მიმართავდა საქართველოს სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა სამინისტროს. 2009 წლის 1 ნახევრის საანგარიშო მოხსენებაში კი ცალკე თავი აქვს დათმობილი ქსნის კოლონიის მძიმე პირობების დახასიათებას. საუბა-

პრესსამსახურის მიერ გავრცელებული ინფორმაციით, ხანძრის შედეგად დაზარალებულია 500-მდე მსჯავრდებული.

სახალხო დამცველის ოფისის თანამშრომლები კი, რომლებიც ხანძრის შემდეგ ყოველდღიურად შედიან დაწესებულებაში და სწავლობენ იქ არსებულ სიტუაციას, ამბობენ, რომ საცხოვრებლის გარეშე დაახლოებით 1200 პატიმარი დარჩა.

ხანძარმა გაანადგურა სასადილოს შენობა, რომელსაც ციხის ადმინისტრაცია პატიმრების საცხოვრებლად იყენებდა და კიდევ ერთი კარავი, რომელიც 300 პატიმარზე იყო გათვლილი, მაგრამ სავარაუდოდ, იქ გაცილებით უფრო მეტი მსჯავრდებული ცხოვრობდა. კარვის დანვაზე არაფერია ნათქვამი სამინისტროს მიერ გავრცელებულ განცხადებაში.

სახალხო დამცველის აპარატის პრევენციის და მონიტორინგის დეპარტამენტის უფროსი ნათია იმნაძე, რომელიც, უკვე რამდენიმე წელია, სასჯელაღსრულების ადგილების მონიტორინგს ახორციელებს, ამბობს: „სამინისტრომ დათვალა საწოლების რაოდენობა. ალბათ, იფიქრეს, რომ საწოლები იყო ორსართულიანი და ერთ საწოლზე ერთი კაცი იწვა. სინამდვილეში, საწოლები სამ სართულად იყო განლაგებული და ყველას მაინც არ ჰყოფნიდა. ახლაც ბევრი მსჯავრდებულია დარჩენილი თავშესაფრის გარეშე. ქარის დროს ერთ-ერთი კარავი ვერ გადახურეს და პატიმრებს წვიმაში, ფაქტობრივად, გარეთ ეძინათ“.

ქსნის დაწესებულების ადმინისტრაციამ კოლონიის ეზოში, სტადიონის ტერიტორიაზე ბრეზენტის კარავები გაშალა და ინვენტარიც შეიტანა. პატიმრების ნაწილი კი გადარჩენილ შენობებში გადაანაწილეს, სადაც ხანძრამდეც აუტანელი სივინროვე იყო. სახალხო დამცველის ოფისში აცხადებენ, რომ რამდენიმე ასეული ადამიანი ისევ უსაწოლოდაა დარჩენილი და ვიდრე იქვე მშენებარე სასჯელაღსრულების ახალი კომპლექსი დასრულდება, მათ ისევ მორიგეობით მოუწევთ ძილი.

ქსნის კოლონიის ახალი კომპლექსის მშენებლობა დაახლოებით ერთ თვეში უნდა დამთავრდეს.

მისი გადარჩენა ვერ მოხერხდა – ის კვამლით იყო გაგუდული.

სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების საკითხთა მინისტრმა ხათუნა კალმახელიძემ განაცხადა, რომ ხანძრის მიზეზებს გამოძიება დაადგენს, თუმცა, სავარაუდოდ, ის მოკლე ჩართვამ გამოიწვია.

ერთ-ერთი ყოფილი მსჯავრდებული, რომელიც ქსნის კოლონიიდან რამდენიმე თვის წინ გათავისუფლდა, „ლიბერალთან“ საუბრისას ამბობს, რომ საკნებში საშინელი სივინროვე იყო, პატიმრებს ოჯახის წევრები კოლონიაში ზაფხულობით ლეიბებს უგზავნიდნენ და ისინი ღია ცის ქვეშ, გარეთ იძინებდნენ. არ ჰქონდათ პირადი ჰიგიენის დაცვის საშუალება, იყო ანტისანიტარია. დანესებულებაში არ არსებობდა ცენტრალური გათბობის სისტემა და ამიტომ ზამთრობით, პატი-

რია ხანძრის საშიშროებაზეც: „სადენები არის გაშიშვლებული და ელექტროგამათბობლები (რაც ამ საკნებში გათბობის ერთადერთი საშუალებაა) აქვთ შეერთებული კუსტარულად“, – სავარაუდოდ, სწორედ ასეთი გამათბობელია 6 მარტს გაჩენილი ხანძრის მიზეზი.

ხანძრის გაჩენის დროს კოლონიაში იმყოფებოდა 2954 მსჯავრდებული, დანესებულება კი სულ 1600 კაცზეა გათვლილი. „გადატვირთულობას ემატება ის უმძიმესი საყოფაცხოვრებო პირობები, რომლებშიც პატიმრებს უწევთ ყოფნა, რაც, ერთად აღებული, შეიძლება შეფასდეს, როგორც არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობა“, – ნათქვამია სახალხო დამცველის 2009 წლის საპარლამენტო მოხსენებაში.

სასჯელაღსრულების, პრობაციისა და იურიდიული დახმარების სამინისტროს

ძველი თბილისის ახალი სახე, 2010

ფოტო: თეიმურაზ ბაქრაძე

საჯახოობა საშვიტო

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პოლიტიკის მთავარი ნაკლი მისი პოლიტიზებულიობაა.

ანიტა თვაური

ჰაინრიხ ბოლის ფონდში გამართულ საჯარო დისკუსიაზე კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პოლიტიკა სააგენტოს ხელმძღვანელმა ნიკა ვაჩიშვილმა ასე ახსნა: „სახელმწიფომ ძეგლების ერთჯერადი მოვლა-პატრონობა უნდა გადაზარდოს ყოველდღიურ მოვლა-პატრონობად, რაც განავითარებს ტურიზმს, კულტურულ მემკვიდრეობას ეკონომიკურ რესურსად აქცევს და დამატებით სამუშაო ადგილებს შექმნის“.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პოლიტიკა 2007 წელს განისაზღვრა, როდესაც პარლამენტმა მიიღო კანონი კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის შესახებ. კულტურის სამინისტროს ინიციატივით შეიქმნა თბილისისა და ბათუმის ისტორიულ-კულტურული საყრდენი გეგმა, რის შემდეგაც პირველად მოხდა კულტურული მემკვიდრეობის აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია, პროგრამული უზრუნველყოფა და პასპორტიზაცია. ეს ნიშნავს იმას, რომ ელექტრონულ ფორმატში აღრიცხეს თითოეული ძეგლი. მხოლოდ ამის შემდეგ დადგინდა, რომ თბილისში, შვიდას ორმოცდაათის ნაცვლად, ათას რვაასამდე კულტურული ძეგლი ყოფილა.

თუმცა, როგორც ბოლის ფონდში შეკრებილმა არქიტექტორებმა და ურბანისტებმა აღნიშნეს, უკუსვლა ამ დარგში 2008 წლიდან დაიწყო. ორი წლის წინ, ივნისში, ექსპერტებისა და სპეციალისტების პროტესტის მიუხედავად, პარლამენტმა კულტურული მემკვიდრეობის შესახებ კანონი შეცვალა.

არქიტექტურის მეცნიერებათა დოქტორის კოკა ამირეჯიბის აზრით, ამ კანონმა გასულ წლების მიღწევები წყალში ჩაყარა. მას მიაჩნია, რომ ამ ცვლილებების მთავარი ხარვეზი ის იყო, რომ დასაშვები გახდა კულტურული ძეგლის სტატუსის მქონე შენობის მოცულობის შეცვლა და ადაპტაცია. „ამან ხელ-ფეხი გაუხსნა ინვესტორებს და არაკეთილსინდისიერ მენაშენებს, რომ ძალიან სერიოზულად, არაკორექტულად ჩარეულიყვნენ ძეგლის არქიტექტურაში“, – ამბობს კოკა ამირეჯიბი.

კანონმა შეცვალა მფლობელთა უფლებებიც. კულტურული ძეგლის მოვლა-პატრონობისა და გარემონტების დაფინანსება ძეგლის მობინადრეებს დაევალია. უარის შემთხვევაში, სახელმწიფო ჯერ დააჯარიმებს მობინადრეს, შემდეგ კი სასამართლოს წესით ჩამოართმევს სახლს. კოკა ამირეჯიბი ფიქრობს, რომ ძეგლის მოვლა-პატრონობა სახელმწიფომ უნდა ითავოს და ამ ვალდებულებების გაჭირვებული მოსახლეობისთვის გადაცემა უსამართლობაა.

ამავე კანონით თბილისის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ფუნქცია კულტურის სამინისტროს ჩამოერთვა და თბილისის მუნიციპალიტეტს გადაეცა. არქიტექტორ-რესტავრატორი ნესტან თათარაშვილი მიიჩნევს, რომ დარგის პოლიტიკას მერია არ უნდა განსაზღვრავდეს, რადგან იქმნება ამ სფეროს პოლიტიზირების დიდი საფრთხე. ის ასეთი პოლიტიკური გადაწყვეტილების

მაგალითად მირზა შაფის უბნის ნგრევას ასახელებს, სადაც კულტურული ძეგლი კომერციული მიზნებისთვის უნებართვოდ დაინგრა. „ბოლო წლებში დედაქალაქში ცვლილებების შესახებ პოლიტიკოსები გვამცნობენ. პრეზიდენტმა ერთ სიუჟეტში თავადაც თქვა, რომ კორპუსების შეღებვისას ფერების შერჩევაში მონაწილეობდა. ასეთი რამ დაუშვებელია. რესტავრაცია მეცნიერებაა, მას უნდა გვემადგეს, ახორციელებდეს და აკონტროლებდეს ურთიერთგამიჯნული პროფესიული ორგანიზაციები და არა მერია, თუ მოქმედი ხელისუფლების წარმომადგენლები“, – ამბობს ნესტან თათარაშვილი.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის პოლიტიზირების საფრთხეს კოკა ამირეჯიბიც ხედავს. ის ვარაუდობს, რომ მერია ძეგლის დაცვასა და ინვესტიციას შორის არჩევანის გაკეთებისას უპირატესობას ფინანსებს მინიჭებს. მისი აზრით, მერიასთან არსებული საბჭო ფორმალურ ხასიათს ატარებს. „ამ საბჭოში არ არის სათანადოდ წარმოდგენილი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები. საბჭოს წევრები სხვადასხვა დროს თავად მენაშენებიც კი იყვნენ, ანუ მხარს საკუთარ პროექტს უჭერდნენ, საბჭოში კულტურის სამინისტროს ორი წარმომადგენელი კი გადაწყვეტილებებზე გავლენას ვერ ახდენს“, – ამბობს კოკა ამირეჯიბი.

მისი აზრით, ძეგლთა დაცვის პოლიტიკის ნაკლია, რომ მერია საზოგადოების ინფორმირების და მისი ჩართულობის გარეშე ახორციელებს პროექტებს. კოკა ამირეჯიბი აცხადებს: „არაფინ იცის, რა კეთდება მირზა შაფის ქუჩაზე, რა ხდება რიყეზე, რა შენდება ჯავახიშვილის დაღმართზე და რა ბედი ელის იმელის შენობას, რომელიც განწირულია დანგრევისთვის. ამ პროექტებზე არც ბანერებია გამოკრული, არც საჯარო განხილვები ეწყობა სადმე, და არც ვებგვერდზე დევს ინფორმაცია“.

მერიისა და კულტურის სამინისტროს ერთობლივი საბჭოს სხდომები, რომლებზეც ქალაქში მიმდინარე პროექტებს იხილავენ, წესით, საჯაროა. თუმცა ადამიანები, რომელთაც ამ განხილვებზე დასწრება სურთ, პრობლემებს აწყდებიან. არასამთავრობო ორგანიზაცია „თბილისის ჰამქარმა“ მერიას საბჭოზე დასწრების თხოვნით რამდენიმეჯერ მიმართა, მაგრამ – უშედეგოდ. „ვიცი, რომ დასწრების უფლება გაქვთ, მაგრამ რადგან ცამეტი კაცი ვართ და ოთახი პატარაა, ადგილი არ გვაქვს, რომ ოთახში დაგატიოთო, გვიპასუხეს“, – გვიამბობს „თბილისის ჰამქარის“ წევრი თამარ ამაშუკელი.

მერია რომ გახსნილი არ არის საჯარო განხილვებისთვის, ამაზე ისიც მონიშნავს, რომ ეს ღონისძიება ეწყობა შენობაში, სადაც მოხვედრა მხოლოდ სამეთავე შესაძლებელია.

მომხრე

თემურ იაკობაშვილი

სახელმწიფო მინისტრი რეინტეგრაციის საკითხებში

თანამედროვე მსოფლიოში, სადაც 200-მდე ქვეყანა არსებობს, ლობი საერთაშორისო ურთიერთობების მნიშვნელოვანი ნაწილია. მით უმეტეს, ლობი აუცილებელია ისეთი პატარა ქვეყნისთვის, როგორც არის საქართველო. ჩვენი ქვეყანა ახლა იწყებს ამერიკაში, ევროპასა თუ მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში საკუთარი თავის წარდგენას. ლობის გარეშე, ეს ამოცანა ბევრად უფრო რთული იქნებოდა.

ცალსახად მინდა ხაზი გაუსვა იმას, რომ ეს არ არის რომელიმე მთავრობის ლობი. მარტო საქართველოს ხელისუფლების კი არა, მთელი ქვეყნის ლობირება ხდება. ის, რასაც ხელისუფლება დიპლომატიურ ასპარეზზე აკეთებს, მხოლოდ მისთვის ვერ იქნება სასარგებლო.

საქართველოს საკმაოდ ეფექტური ლობი ჰყავს. რამდენად ხარისხიანია ლობი, ეს სხვადასხვანაირად იზომება. ვინაიდან იგი დიპლომატიის დანამატია, და მისგან განყენებულად ვერ განვიხილავთ, ყველა დიპლომატიური წარმატება რაც საქართველოს აქვს, ლობისტების წარმატებაც არის. ამის ერთ-ერთი მაგალითია მსოფლიოში საქართველოს შესახებ შექმნილი საზოგადოებრივი აზრი. ლობის წარმატება შეიძლება განისაზღვროს, მაგალითად იმის მიხედვითაც, თუ რამდენჯერ არის ნახსენები ჩვენი ქვეყანა საერთაშორისო მედიაში. საქართველოს გავლენიანი მედიასაშუალებები გაცილებით უფრო მეტჯერ ახსენებენ, ვიდრე სხვა პატარა ქვეყნებს. ლობის წარმატება ვლინდება განსაკუთრებულ ყურადღებაშიც, რომელიც საქართველოს სახელისუფლებო დელეგაციებს დასავლეთში ხვდებათ.

ყველა მიღწევა, რაც ბოლო წლებში ქართულ დიპლომატიას ჰქონია, შეიძლება ლობის წარმატებულ მაგალითებადაც ჩაითვალოს. ლობის დამსახურებაა რუსეთის მიერ აგორებული უზარმაზარი ანტიქართული კამპანიის შეკავება: მაგალითად შეგვიძლია მოვიყვანოთ ტალიაინის კომისიის დასკვნა.

რუსეთში ძალიან შემოფოთებულები არიან იმით, რომ ქართველებს ძლიერი პიარი აქვთ, რადგან ქართული ლობი მათ საერთაშორისო დონეზე სერიოზულ დისკომფორტს უქმნის. ჩვენი ლობი რუსებს ხელს უშლის, გაავრცელოს სიცრუე და ანტიქართული პროპაგანდა.

ლობის წარმატება არა მარტო პოლიტიკაზე, სხვადასხვა სფეროზეც შეიძლება აისახოს. მედიაზე, ეკონომიკაზე, ტურიზმზე, ქვეყნის იმიჯზე, საზღვარგარეთ გატანილ პროდუქტებზე, ცნობადობაზე და ა. შ. იმის გამო, რომ საქართველოში კარგი კლიმატია, ტურისტები არ მოგვანყდებიან. ამ ინფორმაციას კარგად შეფუთვა და ქვეყნის ფარგლებს გარეთ გატანა სჭირდება. ახლა ქართული ღვინის სერიოზულ ლობირებაზე ვინყებთ მუშაობას. ლობის დამსახურებაა, რომ სერიოზული ინვესტიციები შემოდოდა საქართველოში; ასევე ისიც, რომ საქართველომ, დახმარების სახით, 4 ნახევარი მილიარდი დოლარი მიიღო, და ეს მაშინ, როცა ნახევრად დანგრეულ ჰაიტის ერთი მილიარდი გამოუყვეს. ეს არ არის წარმატება? ლობიზმს ამ საქმეში სერიოზული წვლილი მიუძღვის.

რაც შეეხება თანხებს, რომლებსაც საქართველო ლობისტ კომპანიებს უხდის – ასე ვიტყვოდ: არც ისე მდიდრები ვართ, რომ იაფფასიანი ვიყიდოთ. თუ ვთანხმდებით, რომ ლობი

ეფექტური თუ ლობი ანტიქართული პროპაგანდა

გვეჭირდება, მაშინ სჯობს პროფესიონალების მომსახურებით ვისარგებლოთ. დამერწმუნეთ, ხარისხიან ლობიში გადახდილი თანხა დაკარგული ნამდვილად არ არის.

სხვა ჩვენაირი ქვეყნები ლობიში გაცილებით მეტ ფულს ხარჯავენ, ვიდრე ჩვენ. მაგალითად, აზერბაიჯანი და სომხეთი ჩვენზე გაცილებით მეტს იხდიან.

რუსეთზე აღარაფერს ვამბობ, რომელიც მარტო ლობისთვის საქართველოს ბიუჯეტის ოდენობის თანხებს იხდის. სომხეთის შემთხვევაში, საქმეში სხვა ფაქტორიც ერთვება – მათ ძლიერი დიასპორა ჰყავთ, რომელიც წარმატებულად ლობირებს ქვეყნის ინტერესებს. ჩვენი დიასპორა ბევრად მცირეა და მათ იმედზე ვერ ვიქნებით. სხვა ბერკეტებისა და გზების მოძიება გვინევს.

ლობიზმი ძალიან მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია, მაგრამ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მას სათანადოდ გამოიყენებ. ჩათვალეთ, რომ ლობი არის მანქანა, რომელიც ჩვენს ქვეყანას სწრაფად გადაადგილების საშუალებას აძლევს.

■ მიხეილ სააკაშვილი და ჯონ მაკინი

ხა საქართველოს და დასავლეთში?

მონინალმდევე
სალომე ზურაბიშვილი
„საქართველოს გზის“ ლიდერი

ევროპასა და ამერიკაში „საქართველოს ლობი“, სახელმწიფოს კი არა, პირდაპირ ხელისუფლებას ლობირებს. ამაზე ბოლოს ვაშინგტონში ახალი ლობის აყვანის ამბავიც მეტყველებს: ეს ხელისუფლებას იმიტომ დასჭირდა, რომ აქამდე ვერც საელჩომ და ვერც ძველმა ლობისტებმა სააკაშვილისა და ობამას შეხვედრის მოწყობა ვერ მოახერხეს.

საკაშვილი არც ობამას ინაუგურაციაზე დაპატიჟეს და საერთაშორისო შეკრებებზეც ორი პრეზიდენტი ერთმანეთს მხოლოდ დერეფანში შეხვდა. ეს კი, პროტოკოლის მიხედვით, შეხვედრად არ ითვლება. პრობლემები პირადად

საკაშვილს აქვს. მან საერთაშორისო საზოგადოების ნდობა დაკარგა. ხელისუფლება ამიტომაც იყო ძველი ლობისტებით უკმაყოფილო და ახალი ლობისტები აიყვანეს. ამ საქმისთვის მილიონები იხარჯება.

იგივე ხდება ევროპაშიც – სამი ფირმა მუშაობს ხელისუფლებისა და პირადად სააკაშვილის იმიჯზე. ევროპულმა ლობისტების ჯგუფებმა შეიტანეს წვლილი რონალდ ასმუსის აგვისტოს ომზე დაწერილი წიგნის რეკლამირებაშიც.

ლობირება არა სააკაშვილის, არამედ სახელმწიფოს პოზიციების დასაცავად ნაკლებად ხდება. მაგალითად იმაზე, თუ როგორი უნდა იყოს ევროკავშირთან მიმართებაში ჩვენი პოზიცია, როგორ უნდა ამაღლდეს ჩვენი სტატუსი საერთაშორისო ორგანიზაციებში, როგორ უნდა მივალწიოთ შეთანხმებებს, და როგორ წარვადგინოთ ქვეყნის ეკონომიკა, აქცენტი არ კეთდება. ნაკლები მუშაობა მიმდინარეობს, მაგალითად, ქართული ღვინოების პოპულარიზაციაზე. ძირითადად, ყურადღება მახვილდება ხელისუფლების წარმატებასა და მისი „დემოკრატიულობის“ დეკლარირებაზე. ჩვენი ქვეყნის რეკლამაც, რომელიც ერთხელ „სი-ენ-ენ-ზე“ გამოჩნდა, არაეფექტური იყო. რეკლამამ, სადაც ჩანდა, თუ როგორ მიდიან საქართველოში მსოფლიოს ყველა ქვეყნის დედაქალაქებიდან ბიზნესმენები ინვესტიციების ჩასადებად, მაგალითად, საფრანგეთში, ღიმილი გამოიწვია.

საქართველოს ლობი არ მუშაობს, რადგან პროპაგანდის დონეზე ლობისტების გამოყენება ყველა შემთხვევაში არაეფექტურია. ეფექტური მაშინ გამოდის, როცა ლობისტები ქვეყანას რეალური საქმის წარდგენაში ეხმარებიან.

საქართველოს ლობისტებმა იმას მიაღწიეს, რომ ხელისუფლების დისკრედიტაცია ოდნავ შენედა. თუმცა, მათ ვერ მოახერხეს საქართველოს იმიჯის აღდგენა და ვერ მიაღწიეს იმას, რომ დასავლეთში ომისა და სააკაშვილის პასუხისმგებლობის შესახებ შეხედულება შეეცვალა.

საქართველო პატარა ქვეყანაა და პირველ რიგში მისი საელჩოები უნდა იყვნენ ქვეყნის ლობისტები. მათი ამგვარი საქმიანობის შედეგები კი არ ჩანს.

ჩემი აზრით, ლობისტებმა „მისტრალის“ საკითხზეც ფუჭად იმუშავეს. ვთვლი, რომ მათ მომსახურებაზე ფული ტყუილად დაიხარჯა. ამ საკითხში ჩვენი დიპლომატია ბევრად უფრო აქტიური უნდა ყოფილიყო. ამ თემაზე დაწერილ ლობისტურ სტატიებს კი შედეგი ვერ მოჰყვებოდა, რადგან ეს საკითხი ფაქტობრივად უკვე გადაწყვეტილი იყო.

ჩვენი ლობი უფრო იმ კუთხით უნდა მუშაობდეს, რომ საქართველომ მონაწილეობა მიიღოს სხვადასხვა მსოფლიო გამოფენაზე, ჩვენი პროდუქტები უნდა გავიტანოთ საზღვარგარეთ. დიასპორას უნდა დავეხმაროთ, რადგან ქვეყნის პირველი ლობისტი სწორედ ის არის.

ამავე დროს, ლობისტების დახარჯული თანხები ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკურ შესაძლებლობებს არ შეესაბამება. როცა ქვეყანაში სიდუხჭირეა, იმის ფუფუნება არ გვაქვს, რომ გაზეთებში გამოქვეყნებულ სტატიებზე ბევრი ფული ვხარჯოთ. არადა, ყველა იმ სტატიაში, რომელიც საქართველოს სასარგებლოდ დაიწერა, ფულია გადახდილი; ასევე, საქართველოს ბიუჯეტიდან დაფინანსდა რუსული დელეგაციის ჩამოყვანისთვის საჭირო თანხა და ენდი გარსიას მონაწილეობით გადაღებული პოლიგულური ფილმიც. ამხელა თანხა, პრაქტიკულად, მხოლოდ ერთი ადამიანის იმიჯის შესანარჩუნებლად დაიხარჯა. ■

ისტორია, ხომალსას ჯახი ხი ვისნობთ

დროა, საკუთარ თავს ვკითხოთ: საკუთარ იდენტობას ისტორიის კვლევით ვადგენთ, თუ ისტორიას მხოლოდ იმისთვის ვწერთ, რომ უკვე არჩეულ იდენტობას მოვარგოთ?

მარკ მალენი

სომხეთსა და თურქეთს შორის დადებული ხელშეკრულების ყველაზე საინტერესო ნაწილი ისტორიული კომისიის შექმნა იყო. აქამდე დადებული ხელშეკრულებების უმეტესობა აზერბაიჯანის გალიზიანების მიზეზი ხდებოდა, მაგრამ ბოლო ხელშეკრულება ნამდვილად მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული ნაბიჯია. ამ ორი ქვეყნის ხელმძღვანელი პირები თანხმდებიან, რომ შექმნიან კომისიას, რომელიც მათ ისტორიას შეისწავლის. ვერასდროს წარმოვიდგენდი, რომ ეს მოხდებოდა.

დიდი ხნის მანძილზე სომხეთი და, განსაკუთრებით ამერიკის სომხური დიასპორა, მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნის მთავრობებში აქტიურად ლობირებდა გასული საუკუნის დასაწყისის სომხური გენოციდის აღიარებას. უდავოა, რომ ამ უზარმაზარი ტრაგედიის არცნობა დასაძრახი საქციელია, მაგრამ, სხვა მხრივ, რა განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს სხვადასხვა ქვეყნის მიერ გენოციდის აღიარებას? თუ სომხების გენოციდს მსოფლიოს ყველა მთავრობა და საკანონმდებლო ორგანო აღიარებს, რას მოიტანს ეს მსოფლიოსთვის ან სომხეთისთვის – მიაახლოვებს მათ სიმართლესთან? ისტორია ისტორიკოსებს და ხალხს უნდა მივანდოთ. ეს სწორედ ისაა, რაზეც სომხეთი და თურქეთი შეთანხმდნენ.

რას ნიშნავს ეს ყველაფერი საქართველოსთვის? ისტორიული ფაქტების მოხმობით საკუთარი საზღვრების ლეგიტიმურობას მხოლოდ კავკასიის ქვეყნები როდი ამართლებენ. მსგავს პრაქტიკას ყველა ქვეყანა მიმართავს, ყველა! მიუხედავად ამისა, საქართველო უნიკალურია იმით, რომ ქართულ ენაზე ისტორიული ფაქტების უზარმაზარი არქივი მოიპოვება, რომლის წაკითხვაც, ქართველების გარდა, ცოტას თუ შეუძლია. ამავე დროს, საქართველოს ზოგიერთ მეზობელს ისტორიული ფაქტების შემონახვის ძალიან დაბალი სტანდარტი აქვს, ისევე როგორც ზოგიერთ ქართველ ისტორიკოსს. საქართველოს ისტორიული კვლევის მდიდარი და ხანგრძლივი ტრადიცია აქვს, რაც იმას ნიშნავს,

რომ სერიოზულ ისტორიკოსებს, მათ ვისაც შეუძლიათ ისტორიული წყაროების ანალიზი და მეზობელი ქვეყნების წყაროების შემოწმება, შესწევთ ძალა გარესამყაროს და ჩვენი წარმოდგენები პოზიტიურად შეცვალონ.

ისტორიკოსებმა მაღალი სტანდარტები უნდა დაიცვან და გამოააშკარავონ ის ფაქტები, რომლებიც აღიარებულ ვერსიებში არ თავსდება. სინამდვილეში, ისტორიული კვლევის არსი ის არის, რომ გავრცელებული შეხედულებები შეცვალოს და არა გაამყაროს. აფხაზ, ოს და მეზობელი ქვეყნების ისტორიკოსებთან ერთად მუშაობით შესაძლებელია, რომ ისტორია მითოლოგიისგან და დაუსაბუთებელი ფაქტებისგან გაიწმინდოს. საქართველო, ისტორიული კვლევის მისი ხანგრძლივი გამოცდილებისა და გეოპოლიტიკური მდებარეობის გამო, ამ პროცესის ინიციატორი და ლიდერი უნდა გახდეს.

■ მთავრობის ჩარევა ასეთ საკითხებში საქმეს მხოლოდ გააფუჭებს. ეს მეცნიერების საქმეა და თანაც საუკეთესოების, ისეთების, რომლებსაც არ ეშინიათ, რომ მოლალატეებად გამოაცხადებენ.

მთავრობის ჩარევა ასეთ საკითხებში საქმეს მხოლოდ გააფუჭებს. ეს მეცნიერების საქმეა და თანაც საუკეთესოების, ისეთების, რომლებსაც არ ეშინიათ, რომ მოლალატეებად გამოაცხადებენ. იმიტომ, რომ თუ მეცნიერები თავიანთ საქმეს სამართლიანად და პატიოსნად შეასრულებენ, მთავრობას მათ დასკვნებთან შეგუება მოუწევს.

საკუთარ თავს უნდა ვკითხოთ: ჩვენ იდენტობას ისტორიის კვლევით ვადგენთ, თუ ისტორიას მხოლოდ იმისთვის ვწერთ, რომ უკვე არჩეულ იდენტობას მოვარგოთ? მნიშვნელობა არ აქვს, დავამახინჯეთ თუ არა ისტორია იმისთვის, რომ ის საგნების და მოვლენების ჩვენეული აღქმისთვის მოგვევრო. ჯერ კიდევ არსებობს მივიწყებული და უგულვებელყოფილი ისტორიული ფაქტები, რომელთა დღის შუქზე გამოტანა დაგვეხმარება, რომ გავიგოთ, ვინ ვართ და ვინ არიან ჩვენი მეზობლები. როგორც ერთხელ ჰარი ტრუმენმა აღნიშნა, სამყაროსთვის ერთადერთი სიახლე მხოლოდ ის ისტორიული ფაქტია, რომლის შესახებაც აქამდე არაფერი ვიცოდით. **■**

თარგმნა გიორგი ცხადაია

საპროცესო შეთანხმება საქართველოში

დღეს საპროცესო შეთანხმება უფრო მეტ კითხვას ბადებს,
ვიდრე 5 წლის წინ, როცა იგი პირველად ამოქმედდა.

„საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველო“

მიხეილ სააკაშვილის ხელისუფლების ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი 2004 წლის თებერვალში საქართველოს სამართლებრივ სისტემაში საპროცესო შეთანხმების შემოღება იყო.

საპროცესო შეთანხმება არის „შეთანხმება (პროკურორსა და დაცვის მხარეს შორის) იმაზე, რომ თუ ბრალდებული ბრალს აღიარებს, მას ჩადენილი დანაშაული შეუმცირდება ან მის მიმართ ნაკლებად მკაცრი სანქცია იქნება გამოყენებული“.

იურისტებს რადიკალურად განსხვავებული პოზიციები აქვთ საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებით. ზოგი მიიჩნევს, რომ საპროცესო შეთანხმება მართლმსაჯულების სისტემას უფრო სწრაფსა და ეფექტიანს ხდის. ოპონენტების აზრით კი, ის სამართლიანი სასამართლოს ძირითად უფლებას ზღუდავს და მართლმსაჯულებას ყიდვა-გაყიდვის საგნად აქცევს.

ხელისუფლების წარმომადგენლები საპროცესო შეთანხმების მთავარ უპირატესობად მართლმსაჯულების ეფექტიანობის გაზრდას მიიჩნევენ. უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის მოადგილის ზაზა მეიშვილის თქმით, ეს არის „საშუალება, მართლმსაჯულება მოკლე დროში ისე განახორციელო, რომ ხარისხი არ დააგდო“.

ეს საპროცესო შეთანხმების სასარგებლოდ ყველაზე პოპულარული არგუმენტია, რომელიც ხშირად მოჰყავთ მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში. ერთ-ერთ სტატიაში წერია: „საპროცესო შეთანხმების ძირითადი მიზანი არის ადგილის გათავისუფლება იმ საქმეებისთვის, რომლებიც სასამართლო განხილვას „იმსახურებენ“. აშშ-ს უზენაესმა სასამართლომაც სწორედ ამ პრინციპით დაუჭირა მხარი საპროცესო შეთანხმებას. მისი განმარ-

ტებით, „თუ ყველა დამნაშავე სრულ სასამართლო პროცესს გაივლიდა, შტატებსა და ფედერალურ მთავრობებს მოსამართლეებისა და სასამართლო ინფრასტრუქტურის რაოდენობის რამდენჯერმე გაზრდა მოუწევდათ“.

ოფიციალური სტატისტიკის ანალიზიდან გამომდინარე, ეს არგუმენტი საქართველოს შემთხვევაშიც რელევანტურია. 2008 წელს სისხლის სამართლის საქმეების რაოდენობა, 2005 წელთან შედარებით, საგრძნობლად გაიზარდა: 2005 წელს – 7 358, ხოლო 2008 წელს – 17 639 სისხლის სამართლის საქმე აღიძრა. რაც უფრო მნიშვნელოვანია, საქართველოში სულ 281 მოსამართლეა. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ერთ მოსამართლეზე დაახლოებით 15 393 მოქალაქე მოდის. შედარებისთვის, ესტონეთში ერთ მოსამართლეზე – 6 425, ხოლო სლოვენიაში 1 981 მოქალაქე მოდის.

მოკლე და საშუალოვადიან პერსპექტივაში, საპროცესო შეთანხმების საჭიროება პენიტენციურ სისტემაში არსებული ვითარების ამსახველი სტა-

მეების გზით სახელმწიფო დიდი რაოდენობის თანხას იღებს. 2009 წლის პირველი რვა თვის განმავლობაში საპროცესო შეთანხმებებიდან ხაზინაში 32 760 994 ლარი შევიდა.

საპროცესო შეთანხმებებში ფულის გადახდის წილმა, ზედმეტად ლიბერალურმა კანონმდებლობამ, რომელიც პროკურორებს უფლებას აძლევს, საპროცესო შეთანხმება მკვლელობაში ბრალდებულების მიმართაც კი გამოიყენონ, და რაც ყველაზე პრობლემურია, სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის დაბალმა ხარისხმა ამ ინსტიტუტისადმი საზოგადოების ნდობა შეამცირა.

კითხვები არსებობს საპროცესო შეთანხმების გამჭვირვალობასთან დაკავშირებითაც. ძნელად მოსაპოვებელია ინფორმაცია, თუ რა რაოდენობის თანხას იხდიან ბრალდებულები საპროცესო შეთანხმებების გაფორმებისას. ამ საკითხთან დაკავშირებით ერთ-ერთ ბოლო მოთხოვნაზე „საერთაშორისო გამჭვირვალობა – საქართველოს“ საქართველოს მთავარმა

საჯულების სისტემისადმი ნდობის ხარისხი ისედაც დაბალია, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებულ კითხვებს პირდაპირი და ამომწურავი პასუხები გაეცეს. ხელისუფლებამ საჯარო უნდა გახადოს ინფორმაცია, თუ რა საქმეებზე ფორმდება საპროცესო შეთანხმებები, და ინტერნეტში გამოაქვეყნოს იმ პირთა სია, რომლებიც საპროცესო შეთანხმებებს აფორმებენ. გამონაკლისები შეიძლება დაიშვას იმ მსჯავრდებულების მიმართ, რომლებიც გამოძიებას უფრო მძიმე დანაშაულზე ან დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფზე ინფორმაციას მიაწვდიან.

ფაქტია, რომ საპროცესო შეთანხმების სისტემა საქართველოში არც ისეთი წარმატებულია, როგორც ამას ხელისუფლება წარმოადგენს, და არც ისეთი სავალალო, როგორც ოპონენტები ახასიათებენ. საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტის ამოქმედება მოკლევადიან პერსპექტივაში მაინც ციხეებში პატიმრების და სასამარ-

■ საპროცესო შეთანხმების შემოღებიდან ხუთი წლის შემდეგ დროა, ხელისუფლებამ უფრო რთული გადაწყვეტილებები მიიღოს და დღევანდელი სისტემა იმგვარად გარდაქმნას, რომ საპროცესო შეთანხმებაზე დათანხმება არა იძულებითი გადაწყვეტილება, არამედ არჩევანის საგანი იყოს.

ტიტიკითაც დასტურდება. 2007 წლის მონაცემებით, ციხეებში სასჯელს 18 310 ადამიანი იხდიდა, არადა ადგილების რაოდენობა 15 040-ს არ აღემატებოდა.

საპროცესო შეთანხმების დადებით მხარეებზე საუბრისას ხელისუფლება, როგორც წესი, ზემოთ მოყვანილ არგუმენტებს ეყრდნობა. თუმცა, სხვები ნაკლებად კეთილშობილურ მოტივაციანზეც მიუთითებენ. არასამთავრობო ორგანიზაციის – „კანონი ხალხისათვის“ – წარმომადგენელმა ზაქარია ქუცნაშვილმა მას „არა დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის, არამედ ფულის კეთების ინსტიტუტი“ უწოდა. არასამთავრობო ორგანიზაცია „42-ე მუხლის“ იურისტმა დიტო ხაჩიძემ კი აღნიშნა, რომ „რამდენს გადაიხდი“, როგორც წესი, პირველი კითხვაა, რომელიც საპროცესო შეთანხმებასთან დაკავშირებული მოლაპარაკების დროს ისმება.

ფაქტია, რომ საპროცესო შეთანხ-

პროკურატურამ წერილობით ასეთი პასუხი გასცა: ამ ინფორმაციის გაცემა დაუშვებელია, რადგან ამით დაირღვევა „პასუხისგებაში მიცემული პირების უფლება, რომ მათთან დაკავშირებული ინფორმაცია, მათი თანხმობის გარეშე, საჯარო არ უნდა გახდეს“.

ამგვარი ინფორმაციის დახურვა სწორი გადაწყვეტილებაა, თუკი მონეტა დაცვას ეხება საქმე. მაგალითად, ისეთ შემთხვევაში, თუ საპროცესო შეთანხმება იმის გამო გაფორმდა, რომ პირმა გამოძიებას დამნაშავეთა ორგანიზებულ ჯგუფზე ინფორმაცია მიაწოდა. თუმცა, ქართული რეალობის ანალიზიდან ჩანს, რომ ასეთი შემთხვევები უფრო გამოჩინებულია, ვიდრე წესი.

საპროცესო შეთანხმება შედარებით „უცხო ხილია“ და ეჭვებს განვითარებულ იურიდიულ სისტემებშიც აღძრავს. შესაბამისად, საქართველოს მსგავს ქვეყანაში, სადაც მართლმ-

თლებში განსახილველი საქმეების რაოდენობის შემცირების მიზნით გამართლებული იყო.

თუმცა, მისი შემოღებიდან ხუთი წლის შემდეგ დროა, ხელისუფლებამ უფრო რთული გადაწყვეტილებები მიიღოს და დღევანდელი სისტემა იმგვარად გარდაქმნას, რომ საპროცესო შეთანხმებაზე დათანხმება არა იძულებითი გადაწყვეტილება, არამედ არჩევანის საგანი იყოს.

პრეზიდენტმა სააკაშვილმა 2005 წელს დადო პირობა, რომ საქართველოს, „ფრანგულ და ამერიკულ კინოებში რომ გვინახავს“, ისეთი პოლიციელები და პროკურორები ეყოლებოდა. საპროცესო შეთანხმებამ ჯანსაღ გარემოში რომ იმუშაოს, ეს სიტყვები რეალობად უნდა იქცეს; ასევე რეალობად უნდა იქცეს პრეზიდენტის დაპირება იმის შესახებ, რომ სასამართლო სისტემა უფრო დამოუკიდებელი გახდება. ■

"ბენეხანთა ჯეზი" V.S. "მაქლიშვილი"

თავდაცვის ყოფილმა მინისტრმა გია ყარყარაშვილმა განაცხადა, რომ პრაიმერის ჩატარების მომხრე პარტიებს შორის შინაგან საქმეთა სამინისტროს სატელიტი ორგანიზაციაა, რითაც თავსატეხი არამარტო პრაიმერისტებს გაუჩინა.

თაკო ფარადაშვილი

„კუკავასა და იმ ჯგუფს, რომლებიც „პრაიმერს“ ემხრობიან, მინდა ვუთხრა, რომ შეთანხმებაზე ხელმოწერი 6 პარტიიდან ერთი შინაგან საქმეთა სამინისტროს შექმნილი სატელიტია – შსს-ს პირდაპირი სტრუქტურა... ნოლაიდელს, კობა დავითაშვილს და კახა კუკავას ვაწვდი ამ ინფორმაციას, თუ სურვილი ექნებათ, დამადასტურებელ საბუთსაც გადავცემ“, – განაცხადა ყარყარაშვილმა.

შემდგომ დღეებში ყარყარაშვილს აღარ დაუკონკრეტებია, თუ რომელ პარტიას გულისხმობდა. ჩვენი ინფორმაციით, მან ეს ინფორმაცია კობა დავითაშვილს მიანოდა, თუმცა საზოგადოებისთვის საიდუმლო არც მას გაუმჟღავნებია.

„კონსერვატორები“, „ხალხის პარტია“ და „სამართლიანი საქართველო“ თავად ყარყარაშვილმა გამოიციხა, ვინაიდან ამ პარტიის ლიდერებს დაჰპირდა, რომ მათ დაე-ლაპარაკებოდა „შსს-ს სატელიტი პარტიის“ თაობაზე.

დარჩა სამი პარტია: გია მაისაშვილის – „მომავლის პარტია“, ავთო დავითაშვილის – „ქრისტიანული საქართველო“ და გია ბერძენაძის – „მამულიშვილი“.

ძნელად სავარაუდოა, რომ ყარყარაშვილს გია მაისაშვილის პარტია ეგულისხმა. მაისაშვილმა საპროტესტო აქციებისას პრეზიდენტს შეაგინა და ამის შემდეგ ტყვიაც მიიღო შუბლში. მას საფანტის ტყვიით თავი გაუტეხეს და დასისხლიანებული მაისაშვილი ყველას გვახსოვს.

წარმოუდგენელია, შინაგან საქმეთა მინისტრის სატელიტს პრეზიდენტისთვის საჯაროდ დედა ეგინებინოს. ეს ის შემთხვევა არ არის, როცა „ჩემი ვასალის ვასალი, ჩემი ვასალი არ არის“. აღმასრულებელი ხელისუფლების ხელმძღვანელი პრეზიდენტია, შინაგან საქმეთა მინისტრიც მას ექვემდებარება, სატელიტიან-აგენტებიანად.

ამასთან, გია მაისაშვილი თუ ვინმეს შეეკრება, ეს შეიძლება პრეზიდენტი სა-

აკაშვილი იყოს და არა მისი მინისტრი მერაბიშვილი. ის ხომ სააკაშვილის პირველი თანამებრძოლი და პრეზიდენტობის კანდიდატი იყო, რაც მის ამბიციურობაზე მიუთითებს.

„ქრისტიანული საქართველო“ ნოლაიდელის სატელიტი პარტიაა, მას ასეთი რამდენიმე პარტია ჰყავს შემოკრებილი. დავითაშვილი არაფრით გამოირჩევა ნოლაიდელის პარტიის უშუალო წევრებისგან, ფინანსებსაც და ოფისსაც მას ყოფილი პრემიერ-მინისტრი უყოფს. დავითაშვილი მეტ-ნაკლებად ცნობილი „ზვიადისტია“, ნოლაიდელს ის ლოთი ქობალიასთან ერთად „ზვიადისტების“ მხარდაჭერის მოპოვებაში დაეხმარება.

თუკი ყარყარაშვილი დავითაშვილზე ეჭვობდა, უპირანი იქნებოდა, რომ მას ამის თაობაზე უშუალოდ ნოლაიდელისთვის ეცნობებინა, ვინაიდან დავითაშვილის პარტიის ბედი მთლიანად ნოლაიდელზეა დამოკიდებული. თუკი ნოლაიდელს მის მიმართ კეთილგანწყობა გაუქრება, დავითაშვილი აღარავის გაახსენდება, ისევე როგორც არ ახსოვდათ „პრაიმერისტთა“ რიგებში გამოჩენამდე. ამასთან, ყარყარაშვილისგან კორექტული იქნებოდა ამ შემთხვევაში მხოლოდ ნოლაიდელისთვის მიემართა, და ისიც სხვების დაუსწრებლად მარტივად მოაგვარებდა ამ პრობლემას. მოკლედ რომ ვთქვათ, ავთო დავითაშვილის საქმე კობა დავითაშვილის და კუკავას გასარჩევი არ იყო.

გვრჩება „მამულიშვილი“. პარტია შეიქმნა 2007 წელს. მასში გაერთიანდნენ პროკურატურის, შინაგან საქმეთა, თავდაცვის და უშიშროების სამინისტროების ვეტერანები და ყოფილი თანამშრომლები. პარტიის თავმჯდომარე – გია ბერძენაძე: იგი სხვადასხვა თანამდებობაზე 1990-96 წლებში მუშაობდა – შინაგან საქმეთა სამინისტროში, 1996-2000 წლებში – უშიშროების სამინისტროში, 2000-დან 2004 წლამდე – გენერალურ პროკურატურაში. ბერძენაძის თქმით, პარტიაში 2000 წევრია, მათ შორის:

სამხედრო გენერლები – ავთო ცქიტიშვილი და ვანო გურგენიძე, უშიშროების გენერალი – ირაკლი დულაშვილი, ასევე თავდაცვის სამინისტროს ყოფილი მაღალჩინოსნები: ირაკლი კვლენჯერიძე, დათო ჭიაურელი, ზაზა რუსაძე.

გია ყარყარაშვილმა, დავით თევზაძემ და კობა კობალაძემ რამდენიმე ხნის წინ თავად შექმნეს „გენერალთა კლუბი“. სამხედროთა შორის მათ ყველაზე დიდი ავტორიტეტი აქვთ. „მამულიშვილის“ გენერლები ამ კლუბში ვერ თუ არ გაერთიანდნენ. „გენერალთა კლუბს“ ხელისუფლება საფრთხის მატარებლად მიიჩნევს, ამას მოწმობს აქციების დროს ყარყარაშვილის მიმართ განხორციელებული ძალადობა და კობალაძის უსაფუძვლო დაპატიმრება. იქნებ ხელისუფლების მიმართ დამოკიდებულება ის წყალგამყოფი, რომლის გამოც, „მამულიშვილში“ გაერთიანებული გენერლები არ შევიდნენ „გენერალთა კლუბში“.

„მას არ დაუკონკრეტებია ვის გულისხმობდა აგენტებში. შესაძლოა, თავად გიას გარშემო იმდენი აგენტი იყოს შემოკრებილი, რომ აჯობებს, მან თავის გარემოცვას მიხედოს“, – აცხადებს ბერძენაძე.

ყარყარაშვილმა ასევე არ დააკონკრეტა, თუ რისთვის სჭირდება შინაგან საქმეთა სამინისტროს „პრაიმერისტთა“ რიგებში სატელიტი პარტიის „ჩანერგვა“. „ალიანსი“ ეჭვობდა, რომ „პრაიმერში“ ხელისუფლება ჩაეროდა და საკუთარი მომხრეების საშუალებით მისთვის სასურველი კანდიდატი გაიმარჯვებდა. შინაგან საქმეთა სამინისტროსთვის, შესაძლოა, „სატელიტებს“ ამ მიზნის მიღწევა გაეოლებინათ. შსს ხომ ყველა დონის არჩევნებში აქტიურად ერევა. ან სასურველი კანდიდატის დამარცხების გამო, ხელისუფლების დაკვეთით „სატელიტები“ შეეცდებოდნენ გამარჯვებული მერობის კანდიდატის კომპრომეტირებას – თითქოს მან არჩევნები გაყალბებით მოიგო. ■

ფოტო მარიას თოიბაძის

ეკონომიკა

"დალუქი" ბიზნესი

თბილისში ინვენტარიზაციის მიზნით ასზე მეტი კომპანია დალუქეს. კომპანიები ღიად საუბარს იმ მიზეზით არიდებენ თავს, რომ სახელმწიფოსთან გარიგების შანსი დაიტოვონ.

ნინო გოგუა

მაღაზია „ბაბილინაში“ საბავშვო სათამაშოების საყიდლად 12 მარტს მისულელებს კარი დალუქული დახვდათ, ლენტიტ – ინვენტარიზაცია. თბილისში დალუქულია „ბაბილინას“ ექვსივე მაღაზია და ყველა საცავი. არსადაა მითითებული, როდის განახლდება ვაჭრობა.

ამ დროისთვის მხოლოდ თბილისში ინვენტარიზაციის მიზნით 130-მდე კომპანიის მუშაობა შეფერხდა. მართალია, მათი ნაწილი უკვე გახსნილია, მაგარამ ნაწილს კვლავ ლუქი ადევს. კომპანიებში აცხადებენ, რომ ინვენტარიზაცია დარღვევების გარეშე მიმდინარეობს, თუმცა „ლიბერალთან“ ამ კომენტარის გაკეთებისას ბიზნესმენები ანონიმურ წყაროდ დარჩენას ამჯობინებენ.

სახელმწიფოს უფლება აქვს, კერძო კომპანიების საქმიანობა წელიწადში ორჯერ შეამოწმოს. ამ დროს კომპანიის მუშაობა შესაძლებელია ერთი დღიდან ერთ კვირამდე შეჩერდეს.

ფინანსთა სამინისტროს მესამედაც შეუძლია ინვენტარიზაციის მიზნით დალუქოს საწარმო, თუმცა ამ შემთხვევაში სავალდებულოა სასამართლოს ნებართვა.

„ეს არის საგადასახადო კონტროლის ჩვეულებრივი ნორმა. ინვენტარიზაცია იმ შემთხვევაში იწყება, თუ არსებობს რისკი, რომ კომპანია პროდუქციას დამალავს და ამით სახელმწიფო ბიუჯეტს თანხას მოაკლებს“, – აცხადებს ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახურის უფროსი გიორგი ცხაკაია.

ცხაკაიას განცხადებით, „ინვენტარიზაცია ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური გზაა იმ კომპანიების გამოსავლენად, რომლებიც „შავ ბულალტერიას“ აწარმოებენ. მაგალითად, ამ გზით აღმოვაჩინეთ, რომ ერთ-ერთ კომპანიას, რომლის დღიური ბრუნვა, დოკუმენტაციის მიხედვით, 56 ლარი იყო, სინამდვილეში 1500-2500-ლარიანი ბრუნვა ჰქონდა. არის საწარმოები, სადაც თითქოს ერთი თანამშრომელი ჰყავთ, სინამდვილეში კი იქ 15-18 ადამიანია დასაქმებული. მათი ხელაფასი დეკლარაციაში 100 ლარია, სინამდვილეში კი 500-800 ლარს უხდინენ“.

ფინანსთა სამინისტრომ ინვენტარიზაციის ჩატარებამდე, შესაძლოა, საკონტროლო შესყიდვების გზით სცადოს დარღვევების აღმოჩენა. „ლიბერალის“ ერთ-ერთი ანონიმური რესპონდენტი ჰყვება: „9 მარტს ჩვენს

სათამაშოების მაღაზია „ბაბილინა“, თბილისი, 12 მარტი 2010

კომპანიაში ორი მამაკაცი მოვიდა და დიდი რაოდენობით პროდუქციის შექმნის სურვილი გამოთქვა. შესყიდვა ხელშეკრულების გაფორმების გარეშე შემოგვთავაზეს. კომპანიისგან უარის მიღების შემდეგ პირადობის არქონა მოიმიზეზეს და ხელშეკრულების გაფორმება მყიდველების პირადი ნომრების მითითების გარეშე გვთხოვეს. შემდეგ ფულის გადახდა, ლარების ნაცვლად, დოლარით რომ სცადეს, ეჭვი გაგვიჩნდა, რომ ჩვეულებრივ მყიდველთან არ გვექონდა საქმე. როცა ამაზეც უარი მიიღეს, დაელოდნენ, მოლარე ჩეკს მისცემდათ თუ არა. ამ პროცედურამაც დარღვევის გარეშე რომ ჩაიარა, პირდაპირ გვითხრეს, – ფინანსთა სამინისტროდან ვართ, უფროსთან შევიდეთ, ინვენტარიზაციის მიზნით უნდა დაგლუქეთო“.

იმისთვის, რომ კომპანიაში დარღვევების შესწორება და დამალვა ვერ მოახერხონ, სამინისტროს წარმომადგენლებს უფლება აქვთ, მისვლისთანავე დალუქონ ობიექტი.

ნამშრომლებმა ინვენტარიზაციის პროცესი შეგნებულად განუღეს.

აუდიტორ ირაკლი სასანიას თქმით, ეს პრეცედენტი კომპანიებს დაუცველობის შეგრძნებას უჩენს. „ხელისუფლებამ შეიძლება მისთვის სასურველი ფორმა არასდროს შეამოწმოს, ინვენტარიზაცია კი მისთვის არასასურველ კომპანიებში დაინწყოს. ამის შესაძლებლობას კანონი აძლევს და არის ალბათობა, გამოიყენოს“.

2009 წლის 23 ივნისის შემდეგ სახელმწიფომ ინვენტარიზაციის პროცედურა დააზუსტა. დალუქვის პერიოდის გაჭიმვაზე პასუხისმგებლობა, არა ფინანსთა სამინისტროს, არამედ თავად კომპანიას ეკისრება. სამინისტროში აცხადებენ, რომ თუ მფლობელი დროულად შეკრებს დოკუმენტაციას, კომპანიას მაქსიმუმ 2 დღის ვადაში აეხსნება ლუქი. თუ ბიზნესს მეტი დრო სჭირდება საბუთების წარსადგენად, შესაბამისად გახანგრძლივდება დალუქვის პერიოდიც.

სახელმწიფო არც კომპანიის ზარალზე იღებს პასუხისმგებლობას. სამინისტრო

რისკზე წასვლა გმირობას უდრის. ამიტომ არ ასაჩივრებენ არც ზარალს. მიუხედავად იმისა, იზიარებენ თუ არა ჯარიმას, ხშირად ურჩევნიათ რაღაც თანხა გადაიხადონ, ოღონდ არ ჩაერთონ გაუთავებელ ხანგრძლივ დავებში ფინანსთა სამინისტროსთან“, – აცხადებს აუდიტორი ირაკლი შავეიშვილი.

„ნდობის გაზრდის კუთხით მნიშვნელოვანია, რომ ფაქიზად მოვეპყროთ ბიზნესის დალუქვას. 48 საათზე მეტი დროით დალუქვის გადანყვეტილება უნდა მიიღებოდეს მინისტრის დონეზე“, – განაცხადა პრეზიდენტმა 2009 წლის 11 ნოემბერს იმავე შეხვედრაზე, სადაც თქვა, რომ სახელმწიფო უწყებებს საგადასახადო კოდექსის ინტერპრეტაციის საშუალება აღარ უნდა ჰქონდეთ.

ამ განცხადების შემდეგ კერძო კომპანიების ნდობა სახელმწიფო სტრუქტურებისადმი არ აღმდგარა. ინვენტარიზაციის წესის შესახებ სახელმწიფო დადგენილებაში კომპანიის დალუქვაში მინისტრის ჩართვა არაა გათვალისწინ-

■ სახელმწიფოს უფლება აქვს, კერძო კომპანიების საქმიანობა წელიწადში ორჯერ შეამოწმოს. ამ დროს კომპანიის მუშაობა შესაძლებელია ერთი დღიდან ერთ კვირამდე შეჩერდეს.

ასეთ დროს ბიზნესი წყვეტს მუშაობას. ვიდრე ინვენტარიზაცია არ დასრულდება და კომპანიას ლუქი არ აეხსნება, საწარმო პარალიზებულია. როგორც მსხვილი, ასევე მცირე ბიზნესისთვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ლუქის დადების ვადას.

კანონით, „ინვენტარიზაციის ჩატარების პროცედურამ გონივრულ ფარგლებში არ უნდა დაარღვიოს გადასახადის გადამხდელის საქმიანობის ჩვეული რიტმი და არ გააჩეროს მისი საქმიანობა“, მაგრამ კონკრეტულად რა პერიოდს გულისხმობს „გონივრული ვადა“, ამას კანონი არ აზუსტებს.

ამ ხარვეზმა 2007 წელს სახელმწიფოს საშუალება მისცა, ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-ის ყოფილი მფლობელის ქიბარ ხალვაშის მილიონიანი ბიზნესი შეეჩერებინა. ინვენტარიზაციის მიზნით, მას ქონება და საწარმოები რამდენიმე თვით დაუღუქეს. ქიბარ ხალვაშის ადვოკატი პაატა სალია ამბობს, რომ, პოლიტიკური დაინტერესების გამო, „არტი ჯგუფისა“ და „პრიზას“ დაყადაღების დროს სამინისტროს თა-

ვით მწარმოებელს მალეფუჭებადი და დაკვეთილი პროდუქტის რეალიზაციის უფლებას აძლევს, მაგრამ კომპანია დალუქვის პერიოდში მაინც კარგავს შემოსავალს და კლიენტებს.

მიღებული ზარალის ანაზღაურება კერძო მესაკუთრეს მხოლოდ სასამართლოს გზით შეუძლია. ადვოკატი პაატა სალია, რომელიც კერძო მესაკუთრეების ინტერესებს იცავს, ვერ იხსენებს შემთხვევას, როცა კომპანია კომპენსაციის მოთხოვნით სასამართლოში სარჩელი შეიტანა. მისი თქმით, მეწარმეები თავს დაუცველად გრძობენ და სასამართლოსაც არ ენდობიან. „ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენლები თვითონ ეუბნებიან, – ჩვენ არ უნდა შემოვიდეთ, თორემ თუ შემოვალთ, რაღაც დარღვევას აუცილებლად გიპოვითო“, – საკუთარ პრაქტიკაზე დაყრდნობით აცხადებს პაატა სალია, მაგრამ თავისი კლიენტის ვინაობას არც ის ამხელს.

„ბიზნესს ყოველთვის ბევრი აქვს დასაკარგი. ისეთი სასამართლოს შემთხვევაში, როგორც დღეს გვაქვს,

წებული. იურისტების და აუდიტორების აზრით კი, პიარ-ინიციატივებით შეუძლებელია ბიზნესმენის ნდობის მოპოვება, რადგან, პოლიტიკური მოტივით, კანონი შეიძლება თავისუფლად ამუშავდეს მის წინააღმდეგ.

კერძო კომპანიები, სადაც ინვენტარიზაციის პროცესი გრძელდება, მედიასთან ღიად საუბარს ერიდებიან. მათი სიფრთხილე ინვენტარიზაციის შემდგომ პერიოდს უკავშირდება. შემონუმების დროს კომპანიისთვის ცნობილი ხდება, აღმოჩნდა თუ არა დარღვევა, მაგრამ ჯარიმის ოდენობა ინვენტარიზაციის დასრულებიდან ერთ თვეში ირკვევა.

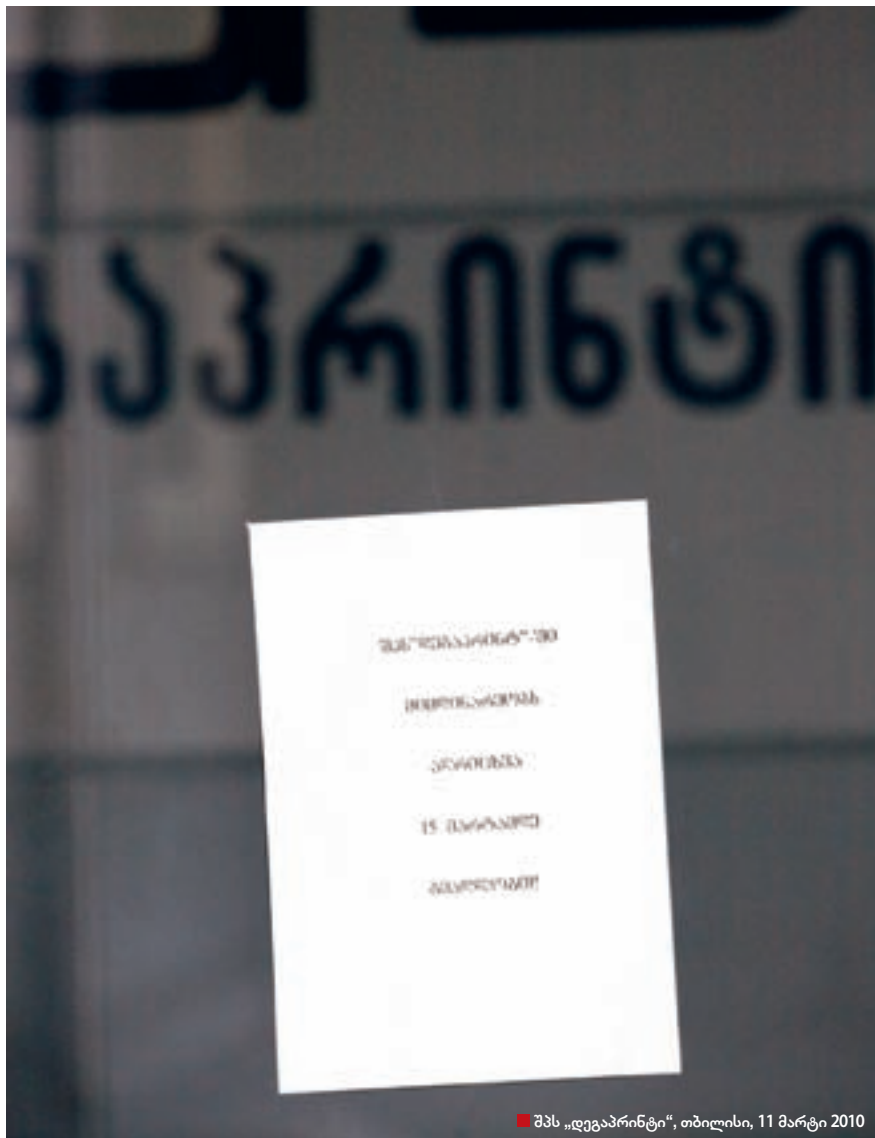
კანონი კომპანიებს სადავო თანხაზე სახელმწიფოსთან მოლაპარაკების საშუალებას აძლევს. თუ გარიგება ვერ მოხდა და კომპანიამ ჯარიმის გადახდაზე უარი განაცხადა, ბიზნესი ხელახლა ილუქება უვადოდ და საწარმოს საქმიანობის გაგრძელება ეკრძალება. ამ დროისათვის ინვენტარიზაციის მიზნის გარდა, დაყადაღების მოტივით კიდევ ასამდე ფორმაა დალუქული. ■

სახელმწიფო და კერძო ბიზნესი

ხაზასიის ფინანსი: სუხვიდის ხანაობა თუ ხანაობის სუხვიდი

მარტო თბილისში ამ დროისათვის ათასზე მეტი სანარმოა დალუქული. ბიზნესმენები აცხადებენ, რომ შემოსავლების სამსახური მათი მუშაობის პარალიზებას ახდენს.

რევაზ საყვეარიშვილი

ფოტო: თეიმურაზ ბარბაქაძე

შპს „დეგაპრინტი“, თბილისი, 11 მარტი 2010

ოფიციალური სტატისტიკა ამტკიცებს, რომ 2010 წლის დასაწყისში საქართველოდან ექსპორტი რეკორდულად გაიზარდა. კერძოდ, იანვარში, გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, ექსპორტი 72%-ით არის გაზრდილი, რაც ბოლო 4 წლის განმავლობაში ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია. ამავე პერიოდში იმპორტიც სოლიდური 9%-ით შემცირდა, რაც ასევე ყველაზე დაბალი ნიშნულია. უფრო კონკრეტულად, იანვარში ექსპორტზე 107 მილიონი დოლარის პროდუქცია გავიდა, იმპორტით კი 278 მილიონის ნაწარმი შემოვიდა.

მთავრობაში ექსპორტის ზრდა რეცესიის დასრულების კიდევ ერთ დასტურად მიიჩნევა. ოპტიმისტურად განწყობილი ხელისუფლება უმუშევრობის დონის შემცირებასაც ელოდება.

თუმცა ოპტიმისტური მთავრობის ერთ-ერთი უწყება – ფინანსთა სამინისტროს შემოსავლების სამსახური სხვა სტატისტიკით საქმიანობს. სხვადასხვა წყარო (მათ შორის, საგადასახადო სამსახურებიც) ადასტურებს, რომ მარტო თბილისში ამ დროისათვის ათასზე მეტი სანარმოა დალუქული. დალუქვა, დაპირებული ორდლიანი მაქსიმალური ვადის მიუხედავად, ხშირ შემთხვევაში, ერთ ან ორ კვირას გრძელდება. ამ ორკვირიან დალუქვას კი, გაყიდვების შემცირების ფონზე, ბევრი ობიექტი გაკოტრებამდე მიჰყავს.

მეწარმეთა განცხადებით, ობიექტების დალუქვის ძირითადი მოტივი ინვენტარიზაცია ან დავალიანებაა. დავების საბჭოში ბიზნეს-ასოციაციის წარმომადგენლები ინვენტარიზაციის მიზეზით ობიექტების დალუქვას დაუშვებლად

მიიჩნევენ. შემოსავლების სამსახური ორგანიზაციების დალუქვას ადასტურებს, თუმცა აზუსტებს, რომ უწყება მხოლოდ იმ კომპანიაში შედის, სადაც თანხების ამოღების მხრივ განსაკუთრებული რისკები არსებობს. ამის მიუხედავად, ბიზნესის დალუქვას სულ უფრო და უფრო მეტი მენარმე უჩივის და აცხადებს, რომ შემოსავლების სამსახური მათ პარალიზებას ახდენს.

დალუქვა-პარალიზება სულ უფრო დიდ მასშტაბებს იძენს და სულ უფრო ცნობილ სახელებს იკრებს. საგადასახადო სამსახურმა ბავშვთა სათამაშოების ორი მსხვილი ქსელი – „ბაბილინა“ და „მეცხრე ცა“ დალუქა. ეს ამ ქსელების მეპატრონისთვის – კომპანია „ელიტ ელექტრონიკისთვის“ მიყენებული კიდევ ერთი საკმაოდ მძიმე დარტყმაა. ჯერჯერობით მალაზიები კვლავაც დაკეტილია, მათი გახსნის თარიღი კი უცნობი რჩება.

ანალოგიურ მდგომარეობაშია კომპიუტერული ტექნიკის მსხვილი იმპორტიორი კომპანია „ალტაც“, რომლის ყველა მალაზია თბილისში, ქუთაისსა და

სააგენტომ ბანკის რეიტინგი უარყოფითი მაჩვენებლით – CCC ნიშნულზე დატოვა. ამერიიდან Fitch Ratings ბანკს რეიტინგს აღარ მიანიჭებს. გავლენიანი სარეიტინგო სააგენტოს განცხადებაში ნათქვამია, რომ „ბი-თი-ეი ბანკი საქართველო“ ისევ მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ყაზახეთიდან მოწოდებულ დაფინანსებაზე, ბანკის აქტივების ხარისხი სუსტია, ვადაგადაცილებული სესხების მოცულობა კი უკვე 16%-ს აჭარბებს. სტატისტიკურად, „ბი-თი-ეი ბანკი საქართველო“ საგარეო დაფინანსების 47% სწორედ ყაზახური დამფუძნებელი ბანკისგან მოდიოდა და ინტენსიურ ხასიათს ატარებდა. იმის გათვალისწინებით, რომ თავად ყაზახური „ბი-თი-ეი ბანკი“ ჯერაც არ არის ჩამოყალიბებული თავისი საგარეო ვალდებულებების მომსახურების და შვილობილი ბანკების (მათ შორის, „ბი-თი-ეი ბანკის“) დახმარების საკითხებთან დაკავშირებით, სარეიტინგო სააგენტო წყვეტს ქართული ბანკის მომსახურებას.

თავად „ბი-თი-ეი ბანკ საქართველოში“ აცხადებენ, რომ 2009 წლის დეკემ-

ბის ნუსხაში ჩანანერები კიდევ 4 637 ერთეულით გაიზარდა და 304 782 ჩანანერი შეადგინა.

ინდივიდუალური მსესხებლების პარალელურად, იზრდება საქართველოს სახელმწიფოს ვალებიც. ქვეყნის საგარეო ვალი უკვე 3,5 მილიარდ დოლარს აჭარბებს. ბოლო ერთი წლის განმავლობაში ვალი სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციისა თუ ქვეყნის მიმართ 30%-ით არის გაზრდილი და ტენდენცია კვლავაც მზარდია. წელს საქართველოს მთავრობა დამატებით კიდევ მილიარდ 300 მილიონამდე ლარის სესხებას აპირებს, რის შედეგადაც ბიუჯეტს უკვე 7 მილიარდ ლარზე მეტი ექნება გასასტუმრებელი.

ვალებმა განსაკუთრებით მკვეთრად იმატა აგვისტოს ომის შემდეგ. ყველაზე მეტი ქვეყანას მსოფლიო ბანკის მართებს – თითქმის 2 მილიარდი ლარი. შემდეგი სავალუტო ფონდია, რომლისგანაც მთავრობას საბიუჯეტო დეფიციტის დასაფარად და სავალუტო რეზერვების შესავსებად უკვე 1,48 მილიარდი ლარი აქვს ნასესხები. 870 მილიონ ლარს გადასცდა ევროობლიგაციების მეშვე-

■ ქვეყანას გერმანიისა და რუსეთის სახელმწიფოების ასევე დიდი ვალი მართებს – შესაბამისად, 205 და 341 მილიონი ლარი.

ბათუმში ასევე დალუქულია, არ ფუნქციონირებს და უცნობია, როდის გაიხსნება.

დალუქულია მობილური ტელეფონების იმპორტიორი კომპანია „ტელეფონიკ“, რომელიც აქტიურ რეკლამას უწევს სხვადასხვა ფერის პანელიან „სამსუნგის“ ტელეფონს, თუმცა, მათი ყიდვა მსურველებისთვის წარმოუდგენელია. „ტელეფონიკ“ ყველა ობიექტს შემოსავლების სამსახურის ლუქი და წარწერა „დაკეტილია“ – უკვე რამდენიმე დღეა, ამშვენებს.

გაუგებარი ხდება, რა რეცესიის დასრულებასა და ეკონომიკის ზრდაზეა ლაპარაკი ბიზნესის ასეთი პარალიზების პირობებში. მით უფრო, რომ მძიმე დღეები მარტო სავაჭრო სექტორს არ უდგას.

სირთულეები ნელ-ნელა იკვეთება საბანკო სექტორის „შუა რგოლშიც“: გავლენიანმა საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტო Fitch Ratings-მა „ბი-თი-ეი ბანკი საქართველო“ მომსახურება შეწყვიტა, აღარ ახდენს მისი მდგომარეობის ანალიზს და მომავალში რეიტინგებს აღარ დაუდგენს. ბოლო შეფასებით,

ბრის ბოლოს Fitch Ratings-ს თავად აცნობეს, რომ მათი მომსახურებით სარგებლობას აღარ აპირებენ. მათი განმარტებით, გლობალური ეკონომიკური კრიზისის ფონზე, ბანკი ვეღარ ხედავდა გარე ბაზრებზე რესურსის მოზიდვის შესაძლებლობებს. შესაბამისად, აღარ არსებობდა შეფასებისა და რეიტინგის საჭიროება. თუმცა, ცხადია, რომ Fitch Ratings-ის ამ გადაწყვეტილების გამო „ბი-თი-ეი ბანკი საქართველო“ საკრედიტო ხაზის მოზიდვაში პრობლემები შეექმნება და სირთულეები გაუჩნდება ყველა საერთაშორისო პარტნიორთან ურთიერთობაშიც. ასე რომ, ბანკს სრულიად ახლებური ნიშის მოძებნა მოუხდება, რათა თავი გადაირჩინოს. მისი მდგომარეობა დღეს სახარბიელო არ არის. 2009 წელი ბანკმა 3-მილიონიანი ზარალით დაასრულა და მის საქმიანობაში გარდატეხა არც წელს მომხდარა.

ბანკებზე უკეთეს მდგომარეობაში არც მათი კლიენტები არიან. „კრედიტინფოს“ საბანკო სიაში ვადაგადაცილებული სესხების რაოდენობა კვლავ იზრდება. 2010 წლის პირველი თებერვლიდან 1 მარტამდე პერიოდში ნეგატიური სესხე-

ბით უცხოეთის ბაზრებიდან ნასესხები თანხების ვალდებულებები. 500 მილიონი ლარის ევროობლიგაციები მთავრობამ 2008 წელს გამოუშვა, რომელიც უცხოურმა საინვესტიციო ფონდებმა შეიძინეს. ბიუჯეტმა მათ სესხი წლიური 7%-იანი სარგებლით უნდა დაუბრუნოს. ამ პროცენტების გადახდის დრო ბიუჯეტს 2012 წლიდან დაუდგება.

ქვეყანას გერმანიისა და რუსეთის სახელმწიფოების ასევე დიდი ვალი მართებს – შესაბამისად, 205 და 341 მილიონი ლარი. თუ შარშან ივლისში საგარეო ვალის მთლიან შიდა პროდუქტთან შეფარდება 28% იყო, ახლა უკვე 36% გახდა. ფინანსთა სამინისტროში აცხადებენ, რომ ეს შეფარდება წლის ბოლომდე კიდევ უფრო გაიზრდება, მაგრამ ამის მიუხედავად, ეს საგანგაშო მაინც არ იქნება.

პრეზიდენტის მიერ ინიცირებულ „ეკონომიკური თავისუფლების აქტში“ მშპ-სთან საგარეო ვალის შეფარდების ზედა ზღვრად 60%-ია გათვალისწინებული. ასე რომ, ამ ნიშნულამდე ჯერ კიდევ არის რესურსი. მთავრობა მის ათვისებას არ გამორიცხავს და სესხების ეკონომიკის სტაბილიზაციისა და ზრდისკენ

მიმართავს აპირებს. თუმცა, როგორ შეიქმნება ქვეყნის ეკონომიკაში სტაბილური სიტუაცია, თუ ბიუჯეტი დეფიციტურია და თან მილიარდობით ვალი აქვს გასასტუმრებელი, ეს ჯერ არავის დაუზუსტებია.

სამაგიეროდ, პრეზიდენტმა სააკაშვილმა პარლამენტში წლიური ანგარიშით წარდგენის დროს დააზუსტა, რომ არსებული საფრთხეების ფონზე თავდაცვის ბიუჯეტის კიდევ უფრო შემცირება არასწორი იქნება. ოპოზიციური ბანაკის მოწოდება, შემცირდეს თავდაცვის უწყების დაფინანსება მშპ-ს 3%-მდე და დაზოგილი სახსრები ბიზნესის სტიმულირების პროექტებს მოხმარდეს, ყურად არავინ იღო.

ცნობისათვის: თავდაცვის წლევიანდელი ბიუჯეტი 750 მილიონ ლარს შეადგენს, რაც წელს პროგნოზირებული მშპ-ს (19 მილიარდი ლარის) 4%-ია (შედარებისთვის: 2009 წელს თავდაცვის ბიუჯეტი 897 მილიონ ლარს შეადგენდა, ხოლო 2008 წელს – 1,547 მილიარდ ლარს).

კლების მიუხედავად, თავდაცვის წლევიანდელი ხარჯები ისეთივე გაუმჭვირვალეა, როგორც წინა წლებში. თავდაცვის ხარჯების ერთადერთი სემენტი, სადაც კლება შეუარაღებელი თვალთვალ ჩანს, პირადი შემადგენლობის შეკვეცას შეეხება: ბოლო რამდენიმე თვის განმავლობაში საქართველომ შეიარაღებული ძალებიდან 600 სამუშაო რანგის ოფიცერი, მათ შორის – 100 პოლკოვნიკი დაითხოვა, რაც ნაწილობრივ (ყოველ შემთხვევაში, ოფიციალური ვერსიით), მათი ნაკლები პროფესიონალიზმით და ხარჯების შემცირებით იყო ნაკარნახევი.

თუმცა, თავდაცვის სამინისტროს ბიუჯეტის გაუმჭვირვალეობის მხრივ არც სხვა დაწესებულებები ჩამოუვარდება. ეს თანაბრად ეხება როგორც ცენტრალური, ასევე ადგილობრივი ხელისუფლების ორგანოებს.

რეგიონულ ბიუჯეტებში რომ არანაკლები გაუმჭვირვალეობაა, არც ესაა დავის საგანი.

ადგილობრივი ხელისუფლება არანაკლები ენთუზიაზმით ხარჯავს ბიუჯეტს საკუთარ ქუჩაზე, ვიდრე ცენტრალური. განსაკუთრებით საგანგაშოდ ჩანს პრემიებისა და მივლინებისათვის განკუთვნილი ხარჯების გაზრდა. მაშინ,

როდესაც ბევრ რეგიონში ბიუჯეტები მცირდება, ეს ხარჯები ლამის დაცული მუხლების რანგშია აყვანილი.

მაგალითად, 2010 წელს ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი 6 მილიონი ლარით მცირდება და ის 11,7 მილიონ ლარს შეადგენს, თუმცა მუნიციპალიტეტის თანამშრომელთა ხელფასი, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ხარჯები და მივლინებებისთვის გამოყოფილი თანხები პროექტით მაინც იზრდება. საკრებულოსა და გამგეობას წელს, შარშანდელთან შედარებით, ხარჯები ნახევარი მილიონი ლარით ემატება. სხვა ვითარებაა მუნიციპალიტეტის საკრებულოში, სადაც ხელფასებისა და ხარჯებისთვის გამოყოფილი თანხები თითქმის 200 ათასი ლარით შემცირდა. შემცირებულ ბიუჯეტში იზრდება შინაგან საქმეთა სამინისტროს ადგილობრივი ორგანოების დაფინანსებაც. რაც შეეხება ზუგდიდის მთავარ პრობლემას – წყლისა და საკანალიზაციო სისტემის მოწესრიგებას – ამისთვის ბიუჯეტში საერთოდ არ არის გათვალისწინებული თანხა. პარალელურად, თითქმის მილიონი ლარით მცირდება საგანმანათლებლო ღონისძიებების დაფინანსებაც. თუმცა, 100 ათასი ლარით იზრდება სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ბიუჯეტი.

პრაქტიკა, როცა მუნიციპალური ბიუჯეტები არამიზნობრივად იხარჯება, ადმინისტრაციული ხარჯი სხვა ნებისმიერ ხარჯს ჯერადად აჭარბებს, უკვე ტრადიციას.

მუნიციპალიტეტების უმეტესობაში მიმდინარე საბიუჯეტო პროცესები გაუმჭვირვალე და ბუნდოვანია. ეს ეხება, როგორც მუნიციპალური ბიუჯეტების პროექტების შედგენის სტადიებს, ასევე მის შესრულებასაც. მაგალითად, კახეთის საინფორმაციო ცენტრის მონაცემებით, 2010 წლის მუნიციპალურ ბიუჯეტებში ადგილობრივი ხელისუფლების შენახვის ხარჯები 30%-ს აღწევს და მკვეთრად აღემატება სოციალური პროგრამების დასაფინანსებლად გათვალისწინებულ ხარჯებს. ამავ დროს, თუ გასული წლების მაგალითებს გავითვალისწინებთ, წლის განმავლობაში გაკეთებული საბიუჯეტო ცვლილებები ამ თანხას ალბათ კიდევ უფრო გაზრდის. ■

ყოველკვირეული „ლიბერალი“ 1 მარტიდან

ლიბერალი

24 ნომერი (ემჰსი თჰე) – 60 ლარი
48 ნომერი (1 ნელი) – 120 ლარი

PDF ვერსია

24 ნომერი ნახევარი ნელი – 35 ლარი
48 ნომერი (1 ნელი) – 70 ლარი

შურნალის გამოსაწერად
დაბაკიკაპირით ტელეფონზე:

23 37 31, (899) 48 62 41

ან მოგვანოდათ თქვენი

საქონტაქტო ინფორმაცია

ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

სტატია მომზადდა ევროკავშირის ფინანსური დახმარებით, ბრიტანულ-ქართული პროფესიული ქსელის მიერ განხორციელებული CSE-PFM პროექტის ფარგლებში. სტატიის შინაარსზე პასუხისმგებელია ჟურნალი „ლიბერალი“. სტატია არ წარმოადგენს ევროკავშირის ან ბრიტანულ-ქართული პროფესიული ქსელის პოზიციას.

ჰაიხი ბინის ნასვინა

კეთილსინდისიერ გადამხდელებს, რომელთაც სრულად აქვთ დაფარული მშენებარე ბინის შესაძენი თანხა, არც ბინა ბარდებათ, არც პირგასამტეხლოს უხდიან და არც თანხას უბრუნებენ უკან.

ნათია ახალაშვილი

ფოტო ნათი ახალაშვილი

B | S | T The Black Sea Trust
for Regional Cooperation
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

სტატია დაფინანსებულია ამერიკის შეერთებული შტატების German Marshal Fund-ის პროექტის The Black Sea Trust-ის მიერ. ამ პუბლიკაციაში გამოთქმული შეხედულებები და მოსაზრებები არ არის აუცილებელი, გამოხატავდეს German Marshal Fund-ის, The Black Sea Trust-ის და მისი პარტნიორების შეხედულებებს.

გამწვანებული გარემო, სრულყოფილი ინფრასტრუქტურა, ულტრათანამედროვე არქიტექტურული კომპლექსი, დიდი სარეკრეაციო ზონა, კეთილმოწყობილი ტერიტორია, სპორტული და საბავშვო მოედნები, კაფეები, რესტორნები, დაცვის ადგილობრივი სამსახური, ტექნიკური მომსახურება – ასე მიმზიდველად ხატავდნენ დეველოპერული კომპანიები სხვადასხვა პროექტს, რომლებსაც აშენებდნენ. თუმცა, არც ერთი ასეთი მასშტაბური პროექტი დღემდე დასრულებული არ არის.

სამშენებლო კომპანიები მშენებლობის შეფერხების გამო ერთსა და იმავეს იმიზეზებენ – კრიზისი, ომი, კლიენტების მიერ თანხების გადახდის შეჩერება. ეს მიზეზები სახელდება, რეალობა კი სხვანაირია.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ ქსნის ქუჩაზე მშენებარე 18-სართულიანი მრავალფუნქციური შენობა 2008 წელს უნდა დასრულებულიყო. დღეს ეს შენობა ზუსტად იმავე დონეზე – მესამე სართულზეა გაყინული, როგორც 2008 წლის ზამთარში იყო. თუმცა, კომპანიაში ამ ობიექტზეც ამბობენ,

რომ მშენებლობის პროცესშია.

„უკვე 2 წელია, იქ აღარაფერი გაკეთებულა. ჩვენ თანხის 90 პროცენტი გადახდილი გვაქვს. 2006 წელს გაგაფორმეთ ხელშეკრულება და მაშინ შევიტანეთ 30 პროცენტი, დანარჩენს კი 3 თვეში ერთხელ გრაფიკით ვიხდით. 1 წელია, შევაჩერეთ გადახდა, იმიტომ რომ დავინახეთ, აღარაფერი კეთდება. მშენებლობა როცა გაჩერდა, მაშინ არც ომი იყო და არც – კრიზისი. ჩვენსავით არიან ჩვენი „ვირტუალური“ მეზობლებიც. ყველა მზადაა დარჩენილის გადასახდელად, თუ დავინახავთ, რომ სამშენებლო პროცესი განახლდა“, – ამბობს ქსნის ქუჩაზე მშენებარე ობიექტზე ერთ-ერთი ბინის მომავალი მეპატრონე ივანე გოლიაძე.

გოლიაძეები ბინის საყიდლად „ცენტრ პოინტი ჯგუფში“ კომპანიის იმიჯმა მიიყვანა. ახლა კი კომპანიის გენერალური დირექტორი და ერთ-ერთი დამფუძნებლის მეუღლე ვახტანგ რჩელიშვილი პასუხისმგებლობას სხვას აკისრებს. „რამდენიმე კვირის წინ შეგვხვდა ვახტანგ რჩელიშვილი და გვითხრა, – „ცენტრ პოინტი ჯგუფს“ არანაირი ვალდებულება არ ეკისრება ამ მშენებარე ობიექტზე; მშენებლობის დამკვეთზე – გიორგი გურგენიძეზე მიგვითითა, – მას უჩივლეთ, რადგან ფული „შეჭამა“ და ჩვენც „გადაგვადგო“; კანონით, ჩვენს კომპანიას ვერ უჩივლეთო“, – გადმოგვცემს რჩელიშვილის ნათქვამს გოლიაძე.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ არც ამ და არც სხვა რომელიმე მშენებლობას დღეს ამ კომპანიის სახელი არ აწერია. ზოგიერთ ობიექტზე საერთოდ არ არის ის სავალდებულო საინფორმაციო აბრა გამოკრული, სადაც უნდა ეწეროს დამკვეთი, მშენებლობის ვადები და ნებართვის გამცემი ორგანიზაცია; ხოლო სადაც ასეთი აბრა არის, ყველგან სხვადასხვა დამკვეთია მითითებული, ზოგან – შპს, ზოგან ერთი ადამიანის სახელი და გვარი.

იმის გათვალისწინებით, რომ ეს ბინები 2006-2007 წლებში გაიყიდა და მაშინ კვადრატული მეტრი მშენებარე ბინის ფასი 400-500 აშშ დოლარი იყო, და საშუალოდ ერთი მყიდველი 70 კვ.მ. ფართობის ბინას იძენდა, გადახდილი საერთო თანხა დაახლოებით 16 მილიონ აშშ დოლარს შეადგენს.

სამშენებლო ბაზარზე 2008 წლამ-

■ „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ დაუმთავრებელი მშენებლობა, თბილისი, ხოსთარაულის ქუჩა 2010

დე ყველაზე მეტი გაყიდვები „ცენტრ პოინტი ჯგუფს“ ჰქონდა და, შესაბამისად, დღეს ყველაზე მეტი უკმაყოფილო კლიენტიც მათ ჰყავთ.

„კომპანია „ცენტრ პოინტი ჯგუფი“ 1999 წელს დაარსდა. დაარსებიდან სულ მოკლე ხანში მან შეძლო უძრავი ქონების სააგენტოდან ერთ-ერთ უმსხვილეს დეველოპერულ კომპანიად ქცეულიყო. დღეს „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ აქტივშია 20 განხორციელებული და 50 მიმდინარე პროექტი, 5000 დასაქმებული ადამიანი, 8000-მდე მომხმარებელი. კომპანიის განვითარების დინამიკას სამი ძირითადი ფაქტორი განაპირობებს – მაღალი ხარისხი, პროფესიონალიზმი და საიმედოობა“, – ასეა კომპანია წარმოდგენილი საკუთარ ვებგვერდზე.

ის, ვინც დღეს „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ კლიენტია, თავის დროზე ამ კომპანიასთან მათი იმიჯისა და რეკლამის ზეგავლენით მოხვდა. კლიენტები ხელშეკრულებებს მათთან, მათ ოფისებში აფორმებდნენ, თუმცა თავად კომპანია „ცენტრ

ბული, რომელიც „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ ბრენდის ქვეშ არსებული ერთ-ერთი კომპანიაა.

კომპანიაში აცხადებენ, რომ მათი ბრენდის ქვეშ მშენებარე 23 ობიექტიდან ამ დროისათვის 16-ში მშენებლობა გრძელდება და მხოლოდ 7 ობიექტი დაკონსერვდა. თუმცა, რეალობა სხვაგვარია – ამ 16 ობიექტზეც ზოგან საერთოდ შეჩერებულია სამშენებლო პროცესი, ზოგან კი ძალიან ნელი ტემპით მიმდინარეობს.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფში“ მშენებლობის პროცესის შეფერხების მთავარ მიზეზად კლიენტებს ასახელებენ. „მშენებლობის დაგვიანება არც კრიზისის და არც ომის ბრალი არ არის. კრიზისი ამ ეტაპზე ჩვენ არ შეგვხვია. ის, რაც ჩვენით უნდა გაგვეკეთებინა, კრიზისის პერიოდშიც გავაკეთეთ“, – ამბობს „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის უფროსი თიკა რუხაძე. მისივე თქმით, კომპანია ყოველთვის რად კლიენტებისგან მისაღები თანხის მხოლოდ სამ პროცენტს იღებს.

6-ჯერ ნაკლები კლიენტი ჰყავს კიდევ ერთ ცნობილ დეველოპერულ კომპანია „აქსისს“, თუმცა მისი პრობლემებიც „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ მსგავსია. მართალია, ამ კომპანიამ მხოლოდ ერთი მშენებლობა დააკონსერვა, მაგრამ ამ ეტაპზე კლიენტებს პირგასამტეხლოს არც ის უხდის. დღეს ამ პირობას ვერ ასრულებს ვერც ერთი დეველოპერული კომპანია, ზოგიერთ მათგანს კი ეს ვალდებულება საერთოდ არ აქვს აღებული.

„სამშენებლო კომპანიების მიმართ ჩვენ ცოტა ლოიალურები ვართ იმ კრიზისის გამო, რაც ჯერჯერობით ქვეყანაში კვლავ არსებობს“, – ამბობს თბილისის მერიის ზედამხედველობის სამსახურის უფროსი ზვიად კერვალიშვილი და დასძენს, რომ სახელმწიფოს მხრიდან დამატებითი ჯარიმები არც ბინის მყიდველების ინტერესში შედის და არც – მშენებელი კომპანიის.

მერიის მხრიდან ასეთი ლოიალური დამოკიდებულება მშენებელი კომპანიების მიმართ ორგვარად შეიძლება

■ „ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ „საიმედოობა“ უკვე კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. კომპანია ვერ აკმაყოფილებს კეთილსინდისიერ კლიენტებს, ვისაც თანხა სრულად აქვს დაფარული და ვისთვისაც ბოლო 2 წლის განმავლობაში უნდა ჩაებარებინათ ბინა – არც პირგასამტეხლოს უხდის, არც ბინას აბარებს და არც გადახდილ თანხას უბრუნებს უკან.

პოინტი ჯგუფი“ არც ერთ ხელშეკრულებაში არ ფიგურირებს.

რასაც ხომარაულის ქუჩაზე მშენებარე პროექტში ჰპირდებოდნენ კლიენტებს, დღეს თითქმის არაფერია შესრულებული. ჯერჯერობით მხოლოდ ის ერთი კორპუსია გარეგნულად ბოლო ეტაპამდე მიყვანილი, რომელიც ქუჩის (სანაპიროს) მხარესაა, ხოლო შიგნით მშენებარე კორპუსთან ამნე, უკვე წელიწადზე მეტია, გაჩერებულია. ეს კორპუსი საბოლოოდ 5-სადარბაზოიანი და 16-სართულიანი უნდა ყოფილიყო. დღეს ამ სახლის ყველაზე დაბალი ნაწილი მეხუთე სართულამდეა აყვანილი, ყველაზე მაღალი კი – მეთხუთმეტემდე. ყველა ბინა უკვე გაყიდულია. სწორედ ამ ხუთ სართულამდე მიყვანილ ნაწილში უნდა მიეღოთ ენუქიძეებს ბინა ჯერ კიდევ 2009 წლის თებერვალში.

ენუქიძეებს ხელშეკრულება „ცენტრ პოინტი სითისთან“ აქვთ დადე-

„ცენტრ პოინტი ჯგუფთან“ დაკავშირებული ყველა კომპანიის კლიენტების მიერ ყოველთვის შემონატანი თუ 5-დან 12 მილიონამდე უნდა იყოს, ახლა მხოლოდ 500-800 ათასამდე შემოდის. ეს პირდაპირპროპორციულად აფერხებს მშენებლობის პროცესებს“, – აცხადებს ის.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ „საიმედოობა“ უკვე კითხვის ნიშნის ქვეშ დგას. კომპანია ვერ აკმაყოფილებს კეთილსინდისიერ კლიენტებს, ვისაც თანხა სრულად აქვს დაფარული და ვისთვისაც ბოლო 2 წლის განმავლობაში უნდა ჩაებარებინათ ბინა – არც პირგასამტეხლოს უხდის, არც ბინას აბარებს და არც გადახდილ თანხას უბრუნებს უკან. ასეთი ადამიანების რიცხვი კი საკმაოდ ბევრია. კომპანიაში ამბობენ, რომ მათი 12 ათასი კლიენტიდან დაახლოებით 20 პროცენტს (2400 კლიენტი) თანხა სრულად აქვს დაფარული.

შეფასდეს – სწორად გადადგმული ნაბიჯი ან „დათვური სამსახური“.

„მშენებლობის დასრულების ვადის ექვსი თვის გადაცილების შემდეგ, ყოველთვე კომპანიამ მთლიანად გადახდილი თანხის 0,2 პროცენტი უნდა გვიხადოს. ჩვენ კი თანხის გადახდის ყოველ გადაცილებულ დღეზე უნდა გვეხადა 0,2 პროცენტი. უკვე 4 წელია, ჩვენი თანხით კომპანია სარგებლობს, ახლა კი ამ აბსურდული პროცენტის გადახდაზეც უარს გვეუბნება, არც თანხას გვიბრუნებს უკან და არც სხვა რომელიმე დასრულებულ პროექტში გადავყავართ“, – აცხადებს ანასტასია ენუქიძე.

საჯარიმო თანხებს რომ არ იხდიან, ამას „ცენტრ პოინტი ჯგუფშიც“ ადასტურებენ. „საჯარიმო თანხებს ჩვენი კლიენტები ვერ მიიღებენ, იმიტომ რომ ფიზიკურად არ არსებობს ამის შესაძლებლობა“, – ამბობს თიკა რუხაძე.

გამყიდველსა და მყიდველს შორის დადებული ხელშეკრულების მიხედვით, გამყიდველს მინიმალური ვალდებულებები აქვს, მყიდველს კი – საკმაოდ ბევრი.

იურისტების შეფასებით, მყიდველთან დადებული ხელშეკრულება კაბალურიან.

„მე ამ დოკუმენტს ხელშეკრულებას ვერ დავარქმევ, ხელშეკრულების ფორმა აქვს, მაგრამ შინაარსი – არანა. ეს არის გამყიდველის სასარგებლოდ შედგენილი რალაც დოკუმენტი, რომელიც მყიდველს აყენებს კაბალურ მდგომარეობაში. მყიდველს პრაქტიკულად არჩევანიც არ აქვს, როგორ მოიქცეს. ასეთ შემთხვევაში, თუნდაც სასამართლო პროცესები გაიმართოს, დიდია ალბათობა, რომ სამშენებლო კომპანია მოუგებს კლიენტს, თუნდაც ამ ხელშეკრულების პუნქტებიდან გამომდინარე“, – ასე აფასებს ხელშეკრულებას იურისტი როინ გელაშვილი. მისი თქმით, ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადები კი დარღვეული აქვს გამყიდველს, მაგრამ ამავე ხელშეკრულებაში ჩადებული პირობებით ფორსმაჟორად იმდენი რამ შეიძლება ჩაითვალოს, რომ მას შეუძლია სწორედ ერთ-ერთი ასეთი გარემოება დაასახელოს მშენებლობის შეფერხების მიზეზად სასამართლოში, რის საფუძველზეც სარჩელის ავტორი პროცესს ვერ მოიგებს.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფი“ გამონაკლისი არ არის. მისი ეს ხელშეკრულება, შეიძლება ითქვას, რომ ტიპურია სამშენებლო კომპანიების უმრავლესობისთვის.

სამშენებლო კომპანიების კეთილსინდისიერი გადამხდელი კლიენტები მხოლოდ სასამართლოს თუ მიმართავენ. თუმცა, ეს პროცესი კიდევ ახალ ხარჯებსა და დროსთანა დაკავშირებული. ასეთ საქმეზე ადვოკატის მომსახურება კლიენტს დაახლოებით 2000-3000 დოლარი დაუჯდება. თუ საჩივრის ავტორი თანხის უკან დაბრუნებას მოითხოვს, მაშინ მან სასამართლოს, ბაჟის სახით, მოთხოვნილი თანხის 3 პროცენტი უნდა გადაუხადოს.

მშენებელ კომპანიას შეუძლია ეს პროცესი 2-3 წელიწადსაც განელოს. მოგების შემთხვევაში, საჩივრის ავტორი სასამართლოს განაჩენით მიდის აღმასრულებელთან, რომელმაც ეს თანხა კომპანიიდან უნდა ამოიღოს. შესაძლოა, აღმოჩნდეს, რომ ამ სამშენებლო კომპანიას არც ქონება

აქვს და არც ფული. გამოვია, რომ პროცესი მოგებულია, მაგრამ რეალურად ფულს ვერ მიიღებს.

დღეს იმდენად კრიზისულია სამშენებლო ბიზნესში შექმნილი ვითარება, რომ, ექსპერტების აზრით, დევლოპერული კომპანიების ერთი ნაწილი გაკოტრებას ვერ გადაურჩება. რაც უფრო მსხვილია კომპანია, მას უფრო მეტად გაუჭირდება კრიზისიდან გამოსვლა, სახელმწიფოს დახმარების გარეშე კი ეს შეუძლებელი იქნება. ■

■ სამშენებლო კომპანიების კეთილსინდისიერი გადამხდელი კლიენტები მხოლოდ სასამართლოს თუ მიმართავენ. თუმცა, ეს პროცესი კიდევ ახალ ხარჯებსა და დროსთანა დაკავშირებული.

„ცენტრ პოინტი ჯგუფის“ დაუმთავრებული მშენებლობა, თბილისი, ქსნის ქუჩა 2010

ფოტო ნიკო ტარალაშვილი

ადამიანის უფლებების დარღვევის ფაქტები

სახელმწიფო სახუთაში მოქალაქეების წინააღმდეგ

2009 წლის 6 მაისს საპროტესტო აქციისას დაბრმავებული დავით ჩანტლაძე და ირაკლი ხომასურიძე საქართველოს სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა სასამართლოში უჩივიან.

ფოტო: ნიკოლოზ სოსო

მაგდა მემანიშვილი „სტუდია მონიტორი“

2009 წლის 6 მაისს პოლიციამ, საზოგადოებრივი მაუწყებლის ჟურნალისტის ნიკა ავალიანისთვის ფიზიკური შეურაცხყოფის გამო, საპროტესტო მოძრაობის სამი აქტივისტი დააპატიმრა – მელორ ვაჩნაძე, გიორგი ონიანი და რევაზ რევაზიშვილი. მალევე გავრცელდა ინფორმაცია, რომ სამართალდამცველები დაკავებულებს ფიზიკურად და მორალურად შეურაცხყოფდნენ. მომიტინგეები გია გაჩეჩილაძესთან ერთად დაკავებულების დასაცავად დიღომში, პოლიციის მთავარ სამმართველოსთან წავიდნენ. გაჩეჩილაძემ დაკავებული ახალგაზრდების გათავისუფლება მოითხოვა. შემდეგ იგი ეზოს ლობზე გადავიდა და პოლიციის შენობაში წერილობითი მიმართვის შეტანა სცადა. ამან დიდი არეულობა გამოიწვია. შეკრებილი ადამიანების ერთი ნაწილი გისოსებს მიანვა, ზოგმა გადაძრომაც დააპირა.

დავით ჩანტლაძე და ირაკლი ხომასურიძეც ამ აქციაზე იმყოფებოდნენ. „ხალხს ვაკავებდით, რომ ლობეს არ მისწოლოდნენ. იყო სიტყვიერი შეხლაშემოხლა, მაგრამ უმეტესობა ამბობდა, – დღეს გიორგობაა, ამ დღეს ვცეთ პატივი და დანყნარდითო. ეს ვიდეო კადრებშიც ჩანს“, – ამბობს ჩანტლაძე. „ყველანი ერთმანეთს ვაჩერებდით. ამ დროს მომხვდა ტყვია. თავიდან ვერ მივხვდი, რა მოხდა. ისეთი დარ-

ტყმა ვიგრძენი, მეგონა, დიდი აგური ან ბლოკი მომხვდა. ისეთი ტკივილი დამენყო, მერჩინა, ნამდვილი ტყვია მომხვედროდა, რამდენჯერაც თვალს დავახამხამებდი, ტკივილი კიდევ უფრო მიმძაფრდებოდა“, – იხსენებს ირაკლი ხომასურიძე.

ხომასურიძე და ჩანტლაძე იმ ღამესვე საავადმყოფოებში გადაიყვანეს. ჩანტლაძეს თვალი მთლიანად ამოკვეთეს; ხომასურიძემ კი ცალ თვალში მხედველობა სრულიად დაკარგა. მოგვიანებით ჯანდაცვის სამინისტროს დახმარებით იგი ვენაში წაიყვანეს და ქართველი ექიმის, ნანობაშვილის კლინიკაში ჩაუტარეს გამოკვლევები.

„ვენის კლინიკაში მითხრეს, რომ თვალში სისხლი მქონდა ჩაქცეული და ვიდრე არ გაიწოვებოდა, კონკრეტულს ვერაფერს მეტყოდნენ, – შეიძლება თვალი სულ ამოსადები გავგიხდეს და პროტეზი დაგჭირდესო. ოთხი კვირის შემდეგ ხელახლა უნდა გავეხსინჯე ექიმს, თუმცა ვენაში ჩემ ჩაყვანაზე აღარავის უზრუნია“, – გვითხრა ირაკლი ხომასურიძემ.

ჩვენ წერილობით მივმართეთ ჯანდაცვის სამინისტროს და ვთხოვეთ, აეხსნათ, თუ რატომ აღარ დაინტერესდნენ ხომასურიძის მდგომარეობით, თუმცა პასუხი ვერ მივიღეთ.

სახელმწიფო საერთოდ არ დაინტერესებულა დავით ჩანტლაძის ჯანმრ-

თელობით. ჩანტლაძის ოპერაციის, მედიკამენტებისა და რეაბილიტაციის ხარჯები მთლიანად კლინიკა „ნიუჰოს-პიტალსმა“ გადაიხადა, ხოლო ექიმმა დიმიტრი თადუმაძემ თვალის პროთეზი უფასოდ გაუკეთა. მას ყოველ 4-5 წელიწადში თვალის ახალი პროთეზი დასჭირდება, რაც სერიოზული თანხა ღირს.

დავით ჩანტლაძე: „ძალიან შევწუხდი, როცა ვნახე, რომ პროთეზის ფული არავინ ჩარიცხა. ბოლოს დიმიტრი თადუმაძემ მითხრა, – კარგი, დათო, ნუ წუხხარ, ჩათვალე, რომ მე შენ ეგ პროთეზი გაჩუქეო. მაჩუქა ერთხელ, მაგრამ სულ ხომ ვერ მაჩუქებს?“

სახალხო დამცველმა სოზარ სუბარმა და ადამიანის უფლებათა დამცველმა საერთაშორისო ორგანიზაციამ „Human Rights Watch“-მა ხელისუფლებას მიმართა და სთხოვა, 6 მაისის ინციდენტი სწრაფად და ობიექტურად გამოეძიებინა.

ჩვენ წერილობით მივმართეთ საქართველოს მთავარ პროკურატურას და ვთხოვეთ, მოენოდეინათ ინფორმაცია, თუ როდის აღიძრა სისხლის სამართლის საქმე, არიან თუ არა დავით ჩანტლაძე და ირაკლი ხომასურიძე ცნობილი დაზარალებულებად, რომელი პროკურორი ზედამხედველობს სისხლის სამართლის საქმეს და რა ეტაპზეა ამჟამად გამოძიება.

ფოტოსტატი: ჯორჯი კოსტა

■ შეტაკება მომიტინგეებსა და პოლიციელებს შორის თბილისის პოლიციის მთავარ სამმართველოსთან, დიღომი, 6 მაისი 2009

■ ირაკლი ხომასურდიე, 6 მაისის შეტაკების მონაწილე, რომლის დროსაც მან თვალი დაკარგა, თბილისი 2010

პროკურატურიდან გვიპასუხეს, რომ გამოძიება მიმდინარეობს, თუმცა არც ჩანტლაძე და არც ხომასურდიე გამოძიებას არ დაუკითხავს. ისინი, არათუ დაზარალებულად, არამედ მონმეებადც არავის დაუბარებია. ჩანტლაძის ადვოკატის, მიტროფანე სტურუას თქმით, მან საქართველოს მთავარ პროკურატურას სამჯერ მიმართა და 6 მაისის ფაქტზე აღძრული სისხლის სამართლის საქმის მასალების გაცნობა, აგრეთვე, მისი დაცვის ქვეშ მყოფის დაზარალებულად ცნობა მოითხოვა, თუმცა პროკურატურიდან პასუხი არ მიუღია.

6 მაისის სხეულის სხვადასხვა ხარისხის დაზიანება რამდენიმე ათეულმა ადამიანმა მიიღო. „ლიბერალის“ მონაცემებით, მხოლოდ ლუდუშაურის სახელობის კლინიკაში იმ ღამეს 24 დაზარალებული მიიყვანეს, თუმცა მრავლად იყვნენ ისეთებიც, რომლებმაც საავადმყოფოებს არ მიმართეს.

მოგვიანებით, 24 ივნისს, თბილისის მთავარ პროკურორს დავით საყვარელიძეს საჩივრით მიმართა 6 მაისის დაზარალებულმა კიდევ 14-მა ადამიანმა (მათ შორის პოლიტიკოსებმა – შალვა ოგბაიძემ, ძმებმა გაჩეჩილაძეებმა, გია მაისაშვილმა) და მოითხოვეს 6 მაისის ინციდენტის ობიექტური გამოძიება. როგორც მთავარი პროკურატურა გვატყობინებს, ეს საჩივარიც თან ერთვის

სისხლის სამართლის საქმეს. ჩვენ დავუკავშირდით საჩივრის 14 ავტორიდან უმრავლესობას. როგორც აღმოჩნდა, არც ერთი მათგანი პროკურატურას არ დაუკითხავს.

„როგორ შეიძლება გამოძიება მიმდინარეობდეს ისე, რომ დაზარალებული არ იყოს დაკითხული. ეს წარმოუდგენელი რამ არის, ამიტომ ეს იმაზე მიგვანიშნებს, რომ გამოძიება არ მიმდინარეობს, თორემ ერთხელ მაინც დაუძახებდნენ, ერთხელ მაინც მივიდოდა თვითონ დაზარალებული და ეცოდინებოდა, რომ უყურადღებოდ არ არის დატოვებული სახელმწიფოს მიერ“, – აცხადებს ექსპერტი სისხლის სამართლის საკითხებში ოთარ გამყრელიძე.

6 მაისის დანაშაულის ნიშნები

არსებობს რამდენიმე არსებითი გარემოება, რაც, ექსპერტების აზრით, 6 მაისის ინციდენტს დანაშაულის იერსახეს აძლევს. პირველი – პოლიციამ რეზინის ტყვიები და პლასტიკური ჭურვები ყოველგვარი გაფრთხილების გარეშე გამოიყენა. „გაფრთხილება კი არა, თავში დამიზნებით ისროდნენ, მანდ რომელ გაფრთხილებაზეა ლაპარაკი?! თვითონ ძვალზე რომ გასკდა ადგილას გაგლეჯილი“, – ამბობს დავით ჩანტლაძე.

■ 2009 წლის 6 მაისის პოლიციის მომიტინგეების დასაშლელად რეზინის ტყვიებისა და პლასტიკური ჭურვების გამოყენების უფლება არ ჰქონდა, რადგან პოლიციის შესახებ კანონი მაშინ ასეთი იარაღის გამოყენების უფლებას არ იძლეოდა.

მეორე და, ალბათ, უმთავრესი გარემოება ისაა, რომ 2009 წლის 6 მაისის პოლიციის მომიტინგეების დასაშლელად რეზინის ტყვიებისა და პლასტიკური ჭურვების გამოყენების უფლება არ ჰქონდა, რადგან პოლიციის შესახებ კანონი მაშინ ასეთი იარაღის გამოყენების უფლებას არ იძლეოდა. ეს უფლება საქართველოს პარლამენტმა პოლიციას ორი თვის შემდეგ, ანუ 2009 წლის 17 ივლისს დაუკანონა და კანონის მე-12 მუხლში იმ სპეციალური საშუალებების ნუსხას, რომლის გამოყენების უფლებაც ძალოგენებს აქვთ – „ნინაკის გაზით, აკუსტიკური საშუალებებითა და არალეტალური იარაღით“, „პლასტიკური ჭურვი“ დაემატა.

ადგოკატ ლია მუხაშაერის თქმით, ორი თვის მერე იარალის დაკანონება ორი თვის წინ ჩადენილ ქმედებას კანონიერ ქმედებად ვერ აქცევს: „ნ მისს ასეთი რამ არ იყო დასაშვები, განსაკუთრებით მშვიდობიანი, შეუიარაღებელი ადამიანების წინააღმდეგ. ეს ტენდენცია ძალიან აშკარას ხდის ხელისუფლებაში მყოფი პოლიტიკური ძალების განზრახვას, დააკანონოს ფუნდამენტურ უფლებათა დარღვევის ფაქტი“, – ამბობს მუხაშაერია.

2009 წლის ივნისში ჟურნალ „ლიბერალისათვის“ მიცემულ კომენტარში შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენლებმა თქვეს, რომ მომიტინგეების წინააღმდეგ, ჩინური წარმოების რეზინის ტყვიების გარდა, ბელგიური წარმოების პლასტიკური ჭურვები, FN-303 გამოიყენეს. მესამე გარემოება სწორედ ისაა, რომ პლასტიკური ჭურვი, რამაც საბოლოოდ ორ მოქალაქეს თვალი დააკარგვინა, ესროლეს ახლოდან (ჩანტლაძისა და ხომასურიძის თქმით, მაქსიმუმ 5 მეტრიდან) და ესროლეს სახის არეში. არადა,

ლობისათვის, რადგან იდეალურად ჯდება თვალის ბუდეში. 6 მაისის კადრებში კი ჩანს, რომ მომიტინგეებს ტყვიები უმეტესად სწორედ თავის არეში – შუბლში, კეფასა და სახის მიდამოებში ჰქონდათ დამიზნებული. სამხედრო ექსპერტის ირაკლი სესიაშვილის თქმით, თავში დამიზნებით მომიტინგეების სიცოცხლეს საფრთხე შეექმნათ.

„ტყვიის სიჩქარე არის დაახლოებით 330 კმ/საათში, რაც არის 90 მ/წმ-ში. მას შეუძლია 100-150 მეტრის მანძილზე მიაღწიოს მიზანს, ესეც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია და, რაც ყველაზე მთავარია, მას აქვს საკმაოდ სერიოზული დარტყმის მიყენების საშუალება. 30-50 მეტრის მანძილზე მისი გამოყენება დასაშვებია მხოლოდ წელს ქვემოთ სროლით. ასევე მითითებულია, რომ თუ წელს ზემოთ, ან თავში მოხვდა, შეუძლია სხეულის შიდა ორგანოების დაზიანება და განსაკუთრებით საშიშია თვალისთვის“.

„ლიბერალი“ წერდა, რომ ქართულ სპეცრაზმს ამ იარალის გამოყენების

სნეღგროვს თვალში მოხვდა, 12 საათის შემდეგ იგი გარდაიცვალა. გვაძის გაკვეთამ აჩვენა, რომ ტყვიამ მას თვალის უკანა ძვალი შეუმტვრია, ცხრა ნაწილად დაიშალა და ტვინის მარჯვენა ნახევარსფერო დაუზიანა.

სნეღგროვის საქმე დეტალურად გამოიძიეს, ბოსტონის პოლიციის კომისარმა კეტლინ ოტულმა შიდა გამოძიების შედეგად გამოავლინა, რომ ტყვია პატრულმა როშეკორტ მილენმა ისროლა. მილენი სამსახურიდან გაათავისუფლეს, ხოლო, სასამართლოს გადაწყვეტილებით, ბოსტონის პოლიციამ დაღუპულის ოჯახს 5 მილიონი დოლარი გადაუხადა. ამ ინციდენტის შემდეგ ბოსტონის პოლიციამ ბელგიური FN-303 ხმარებიდან ამოიღო და მისი მარაგი გაანადგურა.

ძართველში სამართალს სტრასბურგში იძებნენ

მხედველობა დაკარგული დავით ჩანტლაძე და ირაკლი ხომასურიძე თავს სახელმწიფოსგან იცნორირებუ-

■ ბელგიური FN-303 რომ სიცოცხლისათვის საშიშია, 2004 წლის 20 ოქტომბერს ამერიკის შეერთებული შტატების ქალაქ ბოსტონში მომხდარმა ინციდენტმაც დაადასტურა. პლასტიკური ტყვია 21 წლის სტუდენტ გოგონას ვიქტორია სნეღგროვს თვალში მოხვდა, 12 საათის შემდეგ იგი გარდაიცვალა.

ბელგიური წარმოების იარალის FN-303-ის ინსტრუქციაში წერია, რომ ამ იარალის დამიზნება სახის არეში არ შეიძლება, და რომ 10 მეტრზე უფრო ახლო მანძილიდან სროლის შემთხვევაში, პლასტიკურმა ჭურვმა შეიძლება ადამიანი მოკლას.

FN-303 – არამომაკვინებელი თუ ნაკლებადმომაკვინებელი?

ქართული წყაროები, მათ შორის ოფიციალური – FN-303-ის აღწერისას ხმარობენ ტერმინებს – არალეტალური, ანუ არამომაკვინებელი, თუმცა ეს იარაღი ნაკლებადლეტალურ, ანუ ნაკლებად მომაკვინებელ იარაღად მიიჩნევა. ეს ტერმინოლოგია ნათლად მიანიშნებს, რომ იარაღი სიცოცხლისთვის სახიფათოა.

ჩვენ მიერ მოძიებულ ინსტრუქციებში წერია, რომ FN-303-ით ნასროლი პლასტიკური ტყვიის დამიზნება დაუშვებელია სახის არეში, რომ იგი განსაკუთრებით საშიშია მხედვე-

ინსტრუქცია ბელგიელმა სპეციალისტმა ჩაუტარა. შს სამინისტროს წარმომადგენელთა განმარტებით, მათ არ იცოდნენ, რომ აღნიშნული იარალის დამიზნება თავის მიდამოებში არ შეიძლებოდა. მათი თქმით, არ ყოფილა სპეციალური ბრძანება, რომელიც მომიტინგეთათვის სახეში დამიზნებას აკრძალავდა.

ირაკლი სესიაშვილი: „ამ იარალის ასე ყოველგვარი ინსტრუქციისა და შესაბამისი წესების დაცვის გარეშე გამოყენება არის ისეთივე საშიში, როგორც ჩვეულებრივი ცეცხლსასროლი იარაღის“.

ბელგიური FN-303 რომ სიცოცხლისათვის საშიშია, 2004 წლის 20 ოქტომბერს ამერიკის შეერთებული შტატების ქალაქ ბოსტონში მომხდარმა ინციდენტმაც დაადასტურა. ამ დღეს საფეხბურთო გუნდის გულშემატიკვართა დასაშლელად პოლიციამ სწორედ ეს იარაღი გამოიყენა. პლასტიკური ტყვია 21 წლის სტუდენტ გოგონას ვიქტორია

ლებად გრძნობენ. ჩანტლაძე მესამე ჯგუფის ინვალიდია.

„ჩემი თვალი კი არა, ხალხი დაიღუპა და იმაზე იყო გულგრილობა, და ამაზე მწყდებოდა გული. არ მინდა, რომ ნუნუნში ჩამითვალოთ, უბრალოდ სხვამაც უნდა გაახილოს, სანამ ორი თვალი აქვს, დაინახოს, რომ რაც არ შეიძლება, ის არ უნდა გააკეთო“, – ამბობს დათო ჩანტლაძე.

ირაკლი ხომასურიძე: „ვერც გრძნობენ, რა ჩაიდინეს. იმის მერე ისეთი განცხადებები გააკეთეს და ეს იარაღი ისე უსინდისოდ დააკანონეს... ისეთი ირონიით, ისეთი ცინიზმით აცხადებენ ამ ყველაფერს, რომ თითქოს ჩვენ თავდამსხმელები ვიყავით“.

დათო ჩანტლაძე და ირაკლი ხომასურიძე სტრასბურგის სასამართლოში ჩივილს აპირებენ. ქართული გამოძიება კი დღემდე დუმს, დღემდე დაუსჯეულად რჩებიან ის ადამიანები, რომელთა გამოც მოქალაქეების ჯანმრთელობას გამოუსწორებელი ზიანი მიაღდა. ■

ხოხოითის პატიმარი

ცხინვალში დაკავებული ოპოზიციური გაზეთის რედაქტორი ფატიმა მარგიევა კოკოითის პირადი პატიმარია.

გედევან პრონევი, ცხინვალი

სტატია მომზადებულია ჰაინრიხ ბიოლის ფონდის მხარდაჭერით

უმაღლესი სასწავლებლის 51 წლის პედაგოგის, ოპოზიციური გაზეთის „პოზიციის“ რედაქტორის სახლში სამხრეთი ოსეთის „კა-გე-ბე“-მ იარაღისა და ასაფეთქებელი ნივთიერებების დიდ მარაგს მიაგნო.

ფატიმა მარგიევა დღეს ცხინვალის საპრობლეუმი იმყოფება და სასამართლოს განაჩენს ელის.

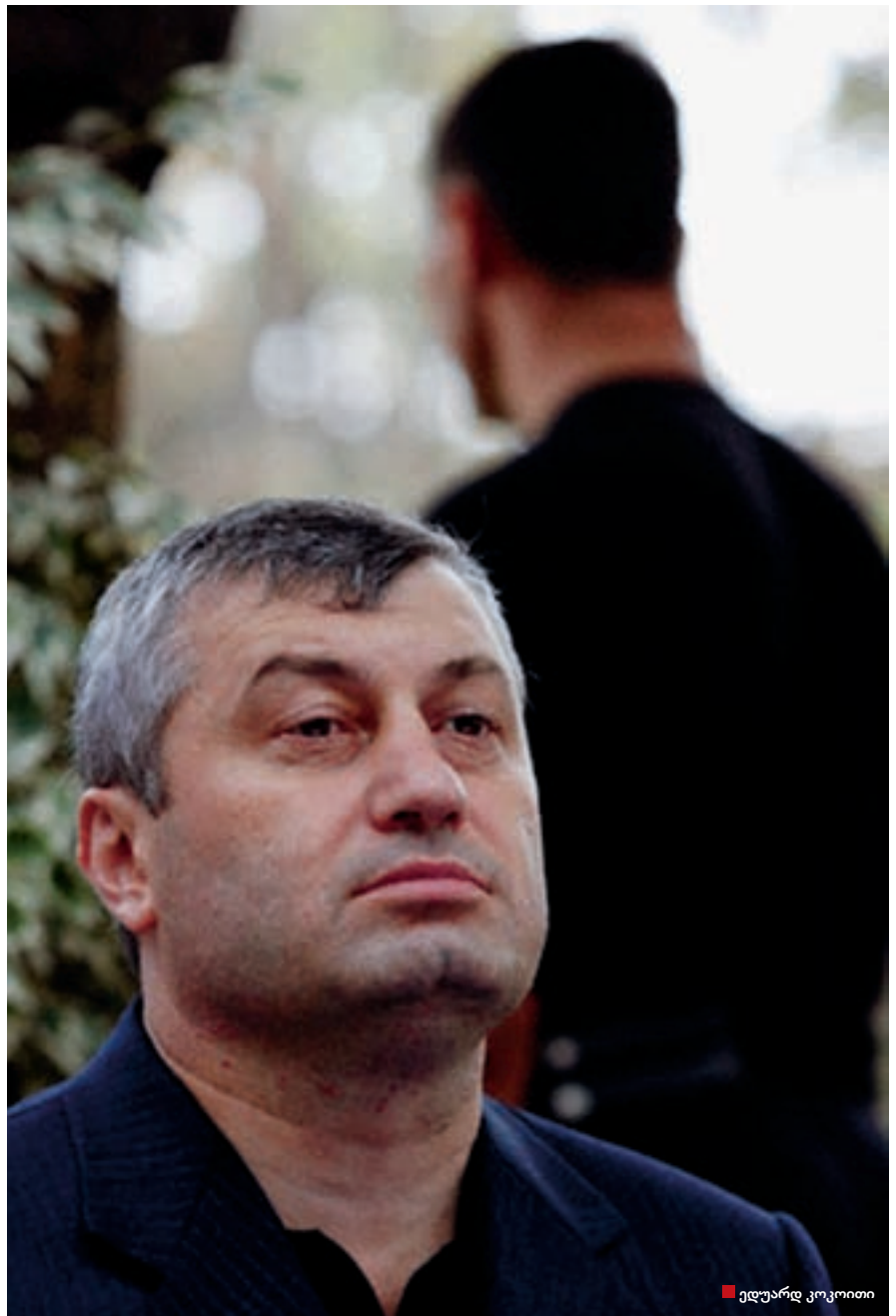
მისი დაპატიმრების ამბავმა ცხინვალის მოსახლეობა შეაშფოთა, მაგრამ ღია პროტესტის გამოხატვას ცოტა ვინმე თუ ბედავს.

მარგიევას სახლში იარაღი მართლაც ინახებოდა. თუმცა, რესპუბლიკაში, რომელმაც წელიწად-ნახევრის წინ ომი გადაიტანა, იარაღს თითქმის ყოველ მეორე სახლში იპოვიან.

ეჭვი არავის ეპარება, რომ მარგიევა ედუარდ კოკოითის პირადი პატიმარია და მხოლოდ იმის გამო ისჯება, რომ მწვავედ აკრიტიკებს ხელისუფლებასა და თავად კოკოითის.

მარგიევა კოკოითის მოსკოვური ოპოზიციური ფორუმის ერთ-ერთი წევრია. ცოტა ხნის წინ მან მშობლიურ ქალაქში დაბრუნება გაბედა და გაზეთ „პოზიციის“ გამოცემას შეუდგა.

მისი რედაქტორობით ამ გაზეთის ფურცლებზე ღიად ქვეყნდებოდა მასალები პრეზიდენტ კოკოითის თვითნებობის, ცხინვალის რეაბილიტაციისთვის რუსეთიდან გამოყოფილი თანხების არამიზნობრივად ხარჯვისა და მისი რეჟიმის სხვა დანაშაულებების შესახებ. მარგიევა

ედუარდ კოკოითი

მუდმივად აკეთებდა საჯარო განცხადებებს, სადაც მოუწოდებდა რუს ლიდერებს, ყურადღება მიექციათ რესპუბლიკაში „კოკოითის აღვირახსნილობისთვის“.

ეს ძალიან არ მოსწონდა ავადმყოფურად პატივმოყვარე კოკოითის.

მას შეეძლო მარგიევას იგნორირება, რადგან ცხინვალში ჟურნალისტებსა და ადამიანის უფლებათა დამცველებს, რეალურად, არავითარი ბერკეტი არ აქვთ და ხალხის აყოლიებაც არ შეუძლიათ. არსებული რეჟიმის ყველას ეშინია. თუმცა, კოკოითი სხვაგვარად მოექცა – მან ბრძანება გასცა და ფატიმა საპრობილეში აღმოჩნდა.

მის სახლში ნაპოვნი იარაღი, რომელიც რეალურად მის 32 წლის შვილს ეკუთვნის, ფ. მარგიევას გზიდან მოშორების მიზეზად იქცა.

პირად საუბრებში ცხინვალში ყველა აღიარებს, რომ მარგიევა საკუთარი კრიტიკული გამოხატუებებისთვის იხდის სასჯელს.

ფატიმას კოლეგა ჟურნალისტები და ადამიანის უფლებათა დამცველები ამბობენ, რომ მარგიევა მან სხვების გა-

სამხრეთი ოსეთის სასამართლო სისტემა ისეა აწყობილი, რომ მთლიანად კოკოითის მიერ კონტროლდება. რუსეთს ეს ამბავი სრულიად გამორჩა მხედველობიდან.

ამ ფონზე, თავად ფატიმა მარგიევა სანიმუშო სიმამაცეს ამჟღავნებს – შიმშილობა გამოაცხადა და გადანყვეტილი აქვს, ბოლომდე იბრძოლოს.

მარგიევას მხარდასაჭერად ცხინვალში მცირე პიკეტი მოეწყო, რომლის ორგანიზატორები გაზეთ „21-ე საუკუნის“ რედაქტორი ტიმურ ცხურბათი და ცხინვალელი გრიგორი ძასოხოვი იყვნენ. მათ გარდა, პიკეტში კიდევ სამი ადამიანი მონაწილეობდა. მოპიკეტეებს ორი პლაკატი ეკავათ. ერთი – „თავისუფლება ფატიმა მარგიევას“; და მეორე – „სააკაშვილი ზრუნავს საქართველოს შეიარაღებაზე და ვინ ზრუნავს ოსეთის განიარაღებაზე?“

აქ არ იყვნენ არც იმ უნივერსიტეტის თანამშრომლები, სადაც მარგიევამ მრავალი წელი იმუშავა. როცა მათ გაიგეს, რომ ფატიმას მხარდასაჭერად პიკეტი ეწყობოდა, თქვეს, – „ჩვენ ვერ

■ კრემლმა კოკოითს მოქმედების სრული თავისუფლება მისცა, მაგრამ აშკარაა, რომ უკვე ნანობს ამას და არ იცის, რა მოუხერხოს. კოკოითის განუკითხაობა კი სერიოზულ ჩრდილს აყენებს რესპუბლიკაში რუსეთის რეპუტაციასაც.

საჩუმებლადც გამოიყენა, რათა მომავალში არავინ გაბედოს მისი კრიტიკა.

თუკი ვინმეს აქვს იმის ილუზია, რომ კოკოითის წინააღმდეგ მებრძოლი ფატიმა მარგიევა, ოდნავადაც კი პროქართულადაა განწყობილი, ძალიან ცდება. სამხრეთ ოსეთში ასეთები თითქმის არ არიან. მარგიევა სამხრეთი ოსეთის დამოუკიდებლობის უფრო მიზანმიმართული მომხრე გახლავთ, ვიდრე მოქმედი პრეზიდენტი.

კრემლმა კოკოითს მოქმედების სრული თავისუფლება მისცა, მაგრამ აშკარაა, რომ უკვე ნანობს ამას და არ იცის, რა მოუხერხოს. კოკოითის განუკითხაობა კი სერიოზულ ჩრდილს აყენებს რესპუბლიკაში რუსეთის რეპუტაციასაც.

კოკოითის ბრძანებით, მარგიევას სასამართლო პროცესზე რუსი ადვოკატები არ დაიშვებიან, ადგილობრივები კი, რეპრესიების შიშით, უარს ამბობენ მის დაცვაზე. სასამართლო უკვე ორჯერ გადაიდო.

მოვალთ, არ გვცალია, ლექციები გვაქვს“.

ხელისუფლება მთელი ძალით იყენებს ადმინისტრაციულ რესურსს და მის მიერვე კონტროლირებადი ტელევიზიით ცდილობს, ფატიმა მარგიევა სამიშ ტერორისტად გამოიყვანოს.

ამ ყველაფრის უკან კი ჯანსაღი პროცესი მოჩანს – სამხრეთ ოსეთში გამოჩნდა ხუთი კაცი, რომლებმაც ერთი საათი წვიმასა და ქარში გაატარეს კოკოითის რეჟიმის გასაპროტესტებლად. ეს უკვე დიდი მიღწევაა. გაიზრდება თუ არა საპროტესტო ტალღა, ეს ბევრ ფაქტორზეა დამოკიდებული, პირველ რიგში – რუსეთის პოზიციაზე. **■**

სტატიაში გამოყენებული ტერმინოლოგია ეკუთვნის ავტორს და არა „ლიბერალს“

გედევან პრონევი – ცხინვალში მოღვაწე თავისუფალი ჟურნალისტის ფსევდონიმი.

ყოველკვირეული

„ლიბერალი“

1 მარტიდან

ლიბერალი

24 ნომერი (ემჰსი თჰი) – 60 ლარი

48 ნომერი (1 ნელი) – 120 ლარი

PDF ვერსია

24 ნომერი ნახევარი ნელი – 35 ლარი

48 ნომერი (1 ნელი) – 70 ლარი

ჟურნალის გამოსაწერად
დაბკვიკავკვირით ტელეფონზე:

23 37 31, (899) 48 62 41

ან მოგვანოდათ თქვენი

საკონტაქტო ინფორმაცია

ელ-ფოსტით: info@liberali.ge

აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის ალიარების პროცესი

ქართული დიპლომატია აფხიზაში

საქართველოს ხელისუფლებამ მიაგნო დიპლომატიურ ხერხს, თუ როგორ შეაჩეროს აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის დამოუკიდებელ ქვეყნებად ალიარების პროცესი.

ოლესია ვართანანი

ბოლო რამდენიმე კვირაა, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო რეგულარულად აქვეყნებს ცნობებს იმის შესახებ, რომ დამყარდა დიპლომატიური ურთიერთობები ამა თუ იმ აფრიკულ თუ წყნარი ოკეანის აუზის ქვეყანასთან.

ბოტსვანა, კაბო-ვერდე, ლიბერია, ბრუნეი, მარშალის კუნძულები, დომინიკის რესპუბლიკა, პერუ, სენტ-ლუჩია, პარაგვაი, მალდივების რესპუბლიკა – ეს საქართველოს ახალი მეგობრების სიაა. მათთან დიპლომატიური ურთიერთობები ბოლო ორი თვეა, რაც გაფორმდა.

მხოლოდ ერთი შეხედვით ჩანს, თითქოს ამ შორეულ ქვეყნებთან დადებული შეთანხმებები ფორმალურია. რეალურად კი ეს მნიშვნელოვანი სტრატეგიის ნაწილია. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ახალ ხერხს მიაგნო, თუ როგორ შეიძლება შეჩერდეს პატარა და ერთი შეხედვით ნაკლებად გავლენიანი ქვეყნების მიერ სამხრეთი ოსეთისა და აფხაზეთის ალიარების პროცესი, რომელსაც რუსეთი ხელმძღვანელობს.

ბოლო ორი თვის მანძილზე გაეროში საქართველოს წარმომადგენელმა ალექსანდრე ლომაიამ ათ ასეთ შეთანხმებას მოაწერა ხელი, და წლის ბოლომდე კიდევ ხუთის გაფორმებას აპირებს.

მსგავსი ხელშეკრულებების მთავარი მიზანია ისაა, რომ მათზე ხელისმონერით ქვეყანა საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას ალიარებს.

თეორიულად ეს ნიშნავს იმას, რომ ბოტსვანას, კაბო-ვერდეს, ლიბერიას და სხვებს აღარ შეუძლიათ აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის დამოუკიდებლობის ალიარება.

„თუმცა პოლიტიკაში ყველაფერი შესაძლებელია“, – ამბობს ლომაია. ის განმარტავს, რომ, პრაქტიკაში,

ასეთი შეთანხმების დადება მხოლოდ ამცირებს ალიარების ალბათობას.

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს ინფორმაციით, გაერო-ს 191 წევრი ქვეყნიდან საქართველოს დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების ხელშეკრულება 60 ქვეყანასთან არ გაუფორმებია. ძირითადად – აფრიკის, ლათინური ამერიკისა და წყნარი ოკეანის რეგიონის ქვეყნებთან.

„ალიარების შემაფერხებელი“ ხელშეკრულების გაფორმების იდეა ქართველ დიპლომატებს მას შემდეგ გაუჩნდათ, რაც ნაურუმ აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის დამოუკიდებლობა ალიარა.

მარჯნის კუნძულებზე მდებარე ამ ჯუჯა სახელმწიფომ, სადაც 11 ათასი ადამიანი ცხოვრობს, გასული წლის დეკემბერში აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის დამოუკიდებლობა ცნო. იმავე დღეს კრემლმა ნაურუს 50 მილიონი დოლარი გამოუყო „სასწრაფო სოციალური და ეკონომიკური პროექტების განსახორციელებლად“.

საქართველოში ამ მოვლენას, მართალია, იუმორით მოეციდნენ, თუმცა გადაწყვიტეს, ეს არცთუ სასიამოვნო ფაქტი სამომავლოდ გაეთვალისწინებინათ.

საქართველოს სტრატეგიულ კვლევათა საერთაშორისო ფონდის პრეზიდენტი ალექსანდრე რონდელი ამბობს, რომ ნაურუს მიერ აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის ალიარება ვერ შეცვლის ამ ტერიტორიების რეალურ სტატუსს. თუმცა რონდელი აღნიშნავს, რომ თუ ასეთი ქვეყნების რიცხვი გაიზრდება, შესაძლოა, ამან თავისებური გავლენა იქონიოს ამ ტერიტორიების დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად ალიარების პროცესში.

გეოპოლიტიკურ კვლევათა საერთაშორისო ცენტრის ხელმძღვანელი

თენგიზ ფხაკაძე განმარტავს, რომ შორეულ ქვეყნებთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარება მნიშვნელოვანია, რადგან ამით აფხაზეთთან და სამხრეთ ოსეთთან დაკავშირებული რეზოლუციისთვის კენჭისყრაში საქართველო კიდევ ერთ პოტენციურ ხმას მოიპოვებს.

სოხუმსა და ცხინვალში არ უყვართ იმაზე საუბარი, რომ ნაურუმ მათი დამოუკიდებლობა ალიარა. აფხაზეთის დე ფაქტო პრეზიდენტმა სერგეი ბალაფშმა გასული წლის ივნისში „ეზო მოსკვისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში განაცხადა, რომ თუკი მოსურვებენ, მათ დაახლოებით 10-15 ქვეყანა ალიარებს.

„მაგრამ მე არ მინდა გვალიაროს, ვთქვით, პაპუა-ახალმა გვინეამ, ზიმბაბვემ, ან კიდევ რომელიმე ეგზოტიკურმა ქვეყანამ. ეს უბრალოდ არ გვჭირდება. ჩვენ სერიოზულ მოლაპარაკებებს ვანარმოებთ სერიოზულ ქვეყნებთან“, – თქვა ბალაფშმა.

თუმცა, სოხუმისა და ცხინვალის ოფიციალურ პრეს-რელიზებში ერთი მნიშვნელოვანი წინადადება გაჩნდა: „გაერო-ს წევრი ოთხი ქვეყნის მიერ ალიარებული დამოუკიდებელი რესპუბლიკები“.

ალექსანდრე ლომაია ამბობს, რომ ეს ყველაფერი „რუსეთის კამპანიის ნაწილია“. მისი თქმით, კრემლის პოლიტიკის გავლენა მაშინაც იგრძნობა, როდესაც თბილისი სხვადასხვა ქვეყანასთან დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების შესაძლებლობებზე საუბრობს.

ლომაია დარწმუნებულია, რომ ქართველი დიპლომატები მოახერხებენ, შეინარჩუნონ აფხაზეთისა და სამხრეთი ოსეთის არალიარების ტენდენცია, მათ შორის პატარა ქვეყნების მხრიდანაც, სადაც რუსეთმა ჯერ ვერ მოასწრო თავისი მახეების დაგება. **■**

სიხსნავი დიო

გრძელებით თუ არა თქვენი წარმომავლობის – კითხვა ნაციონალური ტელეარხის ეთერში დაისვა.

ანა დოლიძე

2 მარტს გადაცემა „სიმართლის დროში“ ნან(კ)ა კალატოზიშვილმა ჯიჯი რეჯინს დაუსვა კითხვა: „თქვენი სომხური წარმომავლობის შეგრძელებით?“

იურისტობა სულაც არ სჭირდება იმის გააზრებას, რამდენად დამამცირებელი და შეურაცხყოფელი იყო ეს კითხვა. ადვილი წარმოსადგენია, რა ამბავი ატყდებოდა, რუსულ ტელეარხზე სოსო პავლიაშვილისთვის ან ვალერი მელაძისათვის რომ ეკითხათ: „შეგრძელებით თუ არა თქვენი ქართული წარმომავლობის?“

შეურაცხყოფილი ქართველები – რიგითი მოქალაქეები თუ ელიტის წარმომადგენლები აღშფოთებას ვერ დამალავდნენ, წერილებს დანერდნენ, შეკრებებს გამართავდნენ. და ეს რეაქცია იქნებოდა სრულიად ბუნებრივი. არც ერთ ერს არ აქვს უფლება, დაამცროს მეორე ერი, ჩათვალოს იგი მასზე ნაკლებად, დაჩაგროს, მიზანმიმართულად თუ შემთხვევით უღვივებდეს არასრულფასოვნების შეგრძნებას. ქართველებმა საკუთარ თავზე ინვნიეს იმპერიების მხრიდან ასეთი ჩაგვრის მაგალითები; და დღესაც, საქართველოს თანამედროვე ისტორიის მნიშვნელოვან

ნი ნაწილი ამგვარი მოპყრობის წინააღმდეგ ბრძოლაა.

ქართველს არ უნდა გაუჭირდეს, წარმოიდგინოს, თუ რას იგრძნობდა ეთნიკური სომეხი, რომელიც 2 მარტს „სიმართლის დროს“ უყურებდა.

სამარცხვინოა, რომ ამ გადაცემაში დასმულ კითხვას საზოგადოების მხრიდან სათანადო რეაქცია არ მოჰყვა. წამყვანს არ მოერიდა, დაესვა ეს კითხვა, რომელსაც სტუდიაში მსხდომი აუდიტორია სრულიად გულგრილი დუმით შეხვდა. რეაგირება არ მოუხდენია არც ეთერს მიღმა დარჩენილ „იმედის“ მრავალათასიან ტელემაყურებელს.

ცალსახაა, რომ ნაციონალურ ტელეარხზე მსგავსი კითხვის დასმა არა-ქართული ეროვნების მოქალაქეების მიმართ უთანასწორო, არაკეთილგანწყობილი და მჩაგვრელი დამოკიდებულების გაღვივებას ნიშნავს.

სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ საქართველოს უახლეს ისტორიაში ქართული შოვინიზმის მაგალითები არსებობს. „ქართველების უპირატესობის“ მითის გავრცელების მცდელობამ კონკრეტულ, სავალალო შედეგებამდე მიგვიყვანა.

■ ფაქტია, რომ საქართველოს უახლეს ისტორიაში ქართული შოვინიზმის მაგალითები არსებობს. „ქართველების უპირატესობის“ მითის გავრცელების მცდელობამ კონკრეტულ, სავალალო შედეგებამდე მიგვიყვანა.

საქართველომ ერთხელ და სამუდამოდ უარი უნდა თქვას ასეთ დამოკიდებულებაზე. ეს ჩიხია ქვეყნისთვის, რომელსაც სურს, ადგილი დაიმკვიდროს თანამედროვე მსოფლიოში. ცივილიზებული სამყარო არ ცნობს საზოგადოებას, რომლისთვისაც უცხოა სხვადასხვა ეროვნების ადამიანთა კეთილდღეობით თანაცხოვრება; რომლისთვისაც მთავარია არა სახელმწიფო, არამედ საკუთარი კლანი, გვარი თუ ეთნოსი.

2 მარტს „იმედის“ ეთერში დასმულ კითხვაზე სრულიად სხვა რეაქცია ექნებოდათ დემოკრატიულ საზოგადოებაში:

2007 წლის 4 აპრილს პოპულარულმა ამერიკელმა რადიო წამყვანმა დონ აიმუსმა საკუთარ შოუში ერთ-ერთი უნივერსიტეტის ქალთა კალათურთის გუნდის წევრები რასისტული მნიშვნელობის დამაკინებელი სახელით მოიხსენია.

აიმუსის გამონათქვამს აქტივისტების, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლების და ცნობილი სახეების მხრიდან მკაცრი კრიტიკა მოჰყვა. რადიომ, სადაც აიმუსის გადაცემა გადიოდა, საჯაროდ მოიხადა ბოდიში. ბოდიში მოიხადა წამყვანმაც, თუმცა სამსახურიდან დათხოვნას მაინც ვერ გადაურჩა.

„სიმართლის დროში“ ნანკა კალატოზიშვილის მიერ დასმულ შეურაცხყოფელ კითხვას საქართველოში ერთადერთი ორგანიზაცია გამოეხმაურა – უმცირესობათა უფლებების დამცველთა ასოციაცია „მრავალეროვანი საქართველო“.

უფლებადამცველ ორგანიზაციებს, სახალხო დამცველს და საზოგადო მოღვაწეებს მასზე რეაგირება არ მოუხდენიათ.

სოციალურ ქსელ „ფეისბუქზეც“, სადაც ხშირად ხდება აქტიუალური თემების განხილვა, სიმშვიდე იყო. აღმწოთებული დავით პაიჭაძის, ანდრო ბარნოვის და კიდევ ერთი-ორი პირის გარდა, ამ თემაზე არავინ არაფერს წერდა.

4 მარტს „თიბისი თივი სტუდიომ“, რომლის პროდუქტიც არის „სიმართლის დრო“, ამ კითხვისთვის ბოდიში მოიხადა. თავად წამყვანს შეურაცხყოფელი კითხვის ეთერში დასმისთვის ბოდიში არ მოუხდია და არც თანამდებობა დაუტოვებია. მკითხველს შევასხენებ, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი დასჯადად აცხადებს ეროვნული და ეთნიკური შუღლის გაღვივებას.

ეროვნული ნიშნით საჯარო შეურაცხყოფა პირველი შემთხვევა არ არის. 2004 წელს დეპუტატმა გოჩა ფიფიამ იმდროინდელ პრემიერ-მინისტრს ზურაბ ჟვანიას მოსთხოვა, ღიად გაეკეთებინა განცხადება თავისი დედის სომხური წარმომავლობის შესახებ. ერთი-ორი იშვიათი გამონაკლისის, მათ შორის კახა ბენდუქიძის გარდა, საქართველოს საზოგადოება მაშინაც დუმდა. მაშინ გოჩა ფიფიას არც ბო-

დიში მოუხდია და არც თანამდებობა დაუტოვებია.

ვიდრე მხოლოდ ერთი-ორი ორგანიზაცია და რამდენიმე ადამიანი იქნება საქართველოში შემწყნარებლობის და ადამიანთა თანასწორობის იდეალების სადარაჯოზე, იძულებულნი ვიქნებით, ვისმინოთ მსგავსი ეროვნული, სქესობრივი თუ სექსუალური ორიენტაციის ნიშნით შეურაცხყოფელი განცხადებები. ვიდრე სომხების შეურაცხყოფას მხოლოდ სომხები გააპროტესტებენ, ჰომოსექსუალებისას – მხოლოდ ჰომოსექსუალები, ხოლო ქალების უფლებების დასაცავად მხოლოდ ქალები გამოვლენ, მანამდე არც ერთი მათგანის უფლება საქართველოში დაცული არ იქნება.

„სიმართლის დროში“ დასმული კითხვა ის შემთხვევაა, როდესაც დისკრიმინაციული დამოკიდებულების გაღვივებაში ნაკლებად უნდა დავდეთ ბრალს სახელმწიფო სტრუქტურებს.

პირიქით, 1999 წელს სახელმწიფომ ეროვნული უმცირესობების ინტეგრაციისათვის პირველი დიდი ნაბიჯი გა-

ჰუტუს ათი მსწრა
1990 წელს, ჰუტუს წარმომავლობის უმრავლესობის მიერ ტუტსის ტომის ტრაგიკულ გენოციდამდე ცოტა ხნით ადრე რუანდაში განსაკუთრებით პოპულარული გახდა გაზეთი „კანგურა“. გაზეთის ყველაზე ცნობილ სტატიას „ჰუტუს ათი მცნება ერქვა“. „ყველა ჰუტუ, – წერდა გაზეთი, – ვისაც ფინანსური ურთიერთობა აქვს ტუტსის ტომის წარმომადგენლებთან, საკუთარი ხალხის მტერია. ჰუტუს ტომის წარმომადგენლებმა უნდა აკონტროლონ ყველა პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამხედრო და ადმინისტრაციულად მნიშვნელოვანი თანამდებობა“, – ეწერა „ჰუტუს ათ მცნებაში“. ეს და მსგავსი განცხადებები, რომლებიც ვრცელდებოდა რუანდის მედიასაშუალებებით, ემსახურებოდა ტუტსის ტომის გენოციდის იდეას. მიუხედავად იმისა, რომ მოგვიანებით ამ მედიასაშუალებების დამფუძნებლები თავს იმართლებდნენ, რომ ისინი მხოლოდ და მხოლოდ მოსახლეების გართობის ფუნქციას ემსახურებოდნენ, სასამართლომ ჩათვალა, რომ მათმა მოწოდებებმა ხელი შეუწყო მილიონი ტუტსის განადგურებას.

დადგა – პირადობის მონობებიდან ამოღებულ იქნა ეროვნული წარმოშობის დამაკონკრეტებელი გრაფა.

ცოტა ხნის წინ კი უმაღლეს სასწავლებლებში ეროვნული უმცირესობების მისაღებად განსაკუთრებული წესები ამოქმედდა. ახალი წესები ხელს უწყობს ეროვნული უმცირესობების ინტეგრაციას საჯარო სფეროში.

რაც უნდა მტკივნეული იყოს ამის აღიარება, საქართველოს საზოგადოება, როგორც ჩანს, ხელისუფლების ასეთ ინიციატივებს ჩამორჩება.

საქართველოში დღესაც ბევრია შოვინისტური განწყობის ადამიანი, რომელთათვისაც რთულია ადამიანთა თანასწორობაზე, მულტიკულტურალიზმზე, სამოქალაქო ნაციონალიზმზე დაფუძნებული საქართველოს წარმოდგენა.

ნებისმიერ სატელევიზიო წამყვანს გაცნობიერებული უნდა ჰქონდეს, რომ მას უსმენს მილიონი ადამიანი, მათ შორის – ბავშვი და მოზარდი.

ნანკა კალატოზიშვილი, ისევე როგორც „იმედის“ სტუდიის სტუმრების უმრავლესობა, იმ თაობის წარმომადგენლები არიან, ვისაც გააზრებული უნდა ჰქონდეს, თუ რა მიმე შედეგები მოგვიტანა ლოზუნგმა „საქართველო მხოლოდ ქართველებისათვის“; რომ სწორედ სამარცხვინო ნაციონალიზმის გამო რამდენიმე ათეული წლით დამუხრუჭდა საქართველოს – როგორც სახელმწიფოს განვითარება.

კითხვა „შეგრცხვინა თუ არა სომხობის“ არა მარტო ტკივილს აყენებს იმ ხალხს, ვინც არ არის ქართველი, არამედ სრულიად ფუჭ და დამლუპველ „უპირატესობის“ რწმენას უჩენს მათ, ვინც ქართველია. რწმენას, თითქოს ქართველს უფლება აქვს, იფიქროს, რომ ვინც არაქართული წარმომავლობისაა, მას ამის უნდა რცხვენოდეს.

ასეთ რწმენას, უკვე 300 წლის წინ მოულო ბოლო საფრანგეთის რევოლუციამ ადამიანის უფლებების დეკლარაციის მიღებით. ხოლო 1948 წელს ადამიანის უფლებათა დაცვის უნივერსალური დეკლარაცია გაჩნდა, სადაც პირველ მუხლში ნათქვამია: „ყველა ადამიანი იბადება თავისუფალი და თანასწორი თავისი ღირსებითა და უფლებებით“. თუ ჩვენ გვინდა დემოკრატიული მსოფლიო საზოგადოების ნაწილი გავხდეთ, სხვა არჩევანი არ გვაქვს, გარდა იმისა, რომ გავითავისოთ ის ფასეულობები, რომელზეც დაფუძნებულია ეს დეკლარაცია. **■**

ომის მსხვერპლთა უფლებები

ომის ოხმები მსხვერპლი

საქართველოს პროკურატურა ომის უმძიმესი დანაშაულის – ქალების გაუპატიურების გამოძიებას თავს არიდებს.

ნათია გულიაშვილი

საქართველოში უკანასკნელი 20 წლის მანძილზე პირველად დაირღვა იმ ქალების დუმილი, რომლებიც ერთდროულად არიან შეიარაღებული კონფლიქტებისა და გაუპატიურების მსხვერპლნი.

გორის რაიონის ერთ-ერთი სოფლის მცხოვრებმა, საშუალო ასაკის ქალბატონმა მას შემდეგ, რაც საკუთარი პრობლემით საქართველოს პროკურატურა თითქმის ერთი წლის განმავლობაში ვერ დააინტერესა, სარჩელი სტრასბურგის სასამართლოში საქართველოს და რუსეთის წინააღმდეგ შეიტანა.

ქალბატონს, რომელიც ინკოგნიტოდ დარჩენას ამჯობინებს, 8 მარტს სტრასბურგში სარჩელის გაგზავნაში არასამთავრობო ორგანიზაციები „ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტი“ და „კავკასიის ქალთა ქსელი“ დაეხმარნენ.

„როცა ამ ქალბატონმა პირველად მოგვმართა, ვუთხარით, რომ გასაჩივრებაზე უფრო მნიშვნელოვანი ჯერ მისი ჯანმრთელობა იყო. ამისთვის კი მას სამედიცინო გამოკვლევა და რეაბილიტაცია უნდა გაეწყო, ხოლო ვინაიდან ამ დანაშაულს ხანდაზმულობის პრობლემა არ აქვს, საჩივრის შეტანა წლების შემდეგაც შეეძლებოდა“, – იხსენებს დაზარალებულთან შეხვედრას „ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ ხელმძღვანელი ლია მუხამაგვრია.

საკუთარი უფლებების დასაცავად სასამართლო ბრძოლის დაწყებამდე ქალბატონმა სამედიცინო გამოკვლევები ცენტრ „ემპათიაში“ გაიარა. აღმოჩნდა, რომ გაუპატიურების შემდეგ მისი ჯანმრთელობა საგრძნობლად გაუარესებული იყო. ამას ემატებოდა პოსტტრავ-

მული სტრესული აშლილობაც.

ქალბატონი 2008 წლის 13 აგვისტოს გაუპატიურეს. მის სახლში 4 შეიარაღებული, ეთნიკურად არაქართველი, რუსულად მოსაუბრე, ნიღბიანი მოძალადე შეიჭრა. მსხვერპლის მდგომარეობა მორალურად კიდევ უფრო დაამძიმა იმან, რომ ამ დროს სახლში ოჯახის ახლობელი ადამიანი იმყოფებოდა.

„ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ დანმარებით, რეაბილიტაციის კურსის გავლის შემდეგ, დაზარებულმა ქალბატონმა საქმის აღძვრის მოთხოვნით პროკურატურას პირველად შარშან ზაფხულში მიმართა. „პროკურატურიდან დაგვირეკეს, გვითხრეს, – საინტერესო შემთხვევაა, ამას აუცილებლად გამოვიძიებთო, – მაგრამ რეალურად არაფერი გაუკეთებიათ“, – ამბობს მუხამაგვრია.

„ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტმა“ პროკურატურას კიდევ რამდენჯერმე მიმართა, რასაც რეაგირება აღარ მოჰყოლია.

ამის შემდეგ ორგანიზაციამ და დაზარალებულმა სარჩელი სტრასბურგის სასამართლოში გაგზავნეს, სადაც საქართველოს უკვე არა გამოძიებლის, არამედ ერთ-ერთი მოპასუხე მხარის ამპლუაში მოუწევს ყოფნა.

ღია მუხაშვირის თქმით, ამ ადამიანის უფლება ორმა ქვეყანამ დაარღვია – საქართველომ და რუსეთმა. საქართველოს მთავრობას, რომელიც მოცემულ მომენტში იმ ტერიტორიას ეფექტურად ვერ აკონტროლებდა, საქართველოს კონსტიტუციის მე-13 მუხლით, მოსახლეობის გაფრთხილება და ევაკუაცია ევალებოდა. აგვისტოს ომის დროს კი ადამიანებისთვის სწორედ ეს კონსტიტუციური უფლება დაირღვა.

ამას გარდა, პროკურატურამ არც თვითონ გამოიჩინა ინიციატივა, დაინტერესებულიყო იმ დანაშაულებების გამოძიებით, რაც საომარ ვითარებას, როგორც წესი, თან ახლავს ხოლმე და ამ დანა-

რების ამბავი მოისმინეს, თუმცა ძირითადად – მესამე პირის მხრიდან. იყო ერთი შემთხვევა, როცა ორგანიზაციას აფხაზეთის ომის დროს ანალოგიური დანაშაულის მსხვერპლმა მიმართა, მაგრამ დაზარალებულმა საქმის გასაჩივრება აღარ მოისურვა.

ცენტრ „ემპათიისთვის“, სადაც სტრასბურგში მომჩივნმა ქალმა რეაბილიტაცია გაიარა, სექსუალური ძალადობის გამო, მის გარდა, არავის მიუმართავს. წამების მსხვერპლთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის ცენტრ „საფარში“ კი აგვისტოს ომის შემდეგ სექსუალური ძალადობის ორად ორი მსხვერპლი მკურნალობდა. არადა, ამავე ცენტრის მიერ გამოცემულ ბროშურაში, რომელშიც ომგამოვლილი მოსახლეობის ისტორიები შედის, ბევრი რესპონდენტი მათ თვალწინ მომხდარი გაუპატიურების შემთხვევებს იხსენებს.

რეალურად, ქალები ისეთ ცენტრებში მისვლასაც შიშობენ, სადაც რეაბილიტაციის ანონიმურად გავლა გარანტირებული აქვთ. საქმის აღძვრის მოთხოვნაზე და გასაჩივრებაზე საუბარზე ზედმეტია.

ქალები გამოძიებას არ მიმართავენ. ორგანიზაციას იმედი აქვს, რომ გაუპატიურების გასაჩივრების ეს პირველი პრეცედენტი მოხსნის დაუცველობის იმ სინდრომსაც, რომელიც ამ ტიპის დანაშაულის გამოძიებას ახლავს.

„კავკასიის ქალთა ქსელის“ ხელმძღვანელის ნინო ციხისთავის თქმით, ის, რომ ქალები ამ თემაზე სასაუბროდ მზად არ არიან, ერთ ვინაობაში არ უნდა განვიხილოთ. მსგავსი შემთხვევები სასამართლო განხილვის საგანი რომ გახდეს, ამისთვის საჭიროა სახელმწიფოს პოლიტიკური ნების არსებობაც.

„სახელმწიფოს ვალდებულება აქვს, ისეთი კონკრეტული საკანონმდებლო ნაბიჯები გადადგას, რომ ეს ქალებიც უფრო თავისუფლად, შიშის და რისკის გარეშე მოეკიდონ ამ საკითხს. ამას ხელს უწყობს მსოფლიოში უკვე არსებული და ხელმისაწვდომი ინსტრუმენტები, მაგალითად „სტამბოლის პროტოკოლი“ და გაერო-ს რეზოლუცია“, – აცხადებს ციხისთავი.

მეორე მსოფლიო ომიდან მოყოლებული, საერთაშორისო ორგანიზაციები სხვადასხვა ომის და შეიარაღებული კონფლიქტის დროს ქალების გაუპატიურებას განიხილავენ, როგორც ეთნიკური წმენდის დროს სტრატეგიულად გამოყენებულ „ომის იარაღს“. ბოსნიის ომის შემდეგ ჰააგის ტრიბუნალმა სწორედ ამ ნიშნით გამოუტანა განაჩენი სერბ ჯარისკაცებს და უმკაცრესად დასაჯა.

„ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ წარმომადგენლები ფიქრობენ, რომ სტრასბურგში განსახილველად გაგზავნილ საქმეს, მისი უნიკალურობიდან გამომდინარე, არაფორმალურად მაინც პრიორიტეტს მიანიჭებენ. შედეგად კი, საქართველოს მთავრობის მხრიდან ელიან კონკრეტულ ნაბიჯებს, პირველ რიგში კი – გამოძიების განახლებას.

„საქმე ორივე ქვეყნის მთავრობის პასუხისმგებლობას ეხება, – ამბობს მუხაშვირია, – ჩვენ ვამტკიცებთ, რომ რუსეთსაც და საქართველოსაც ბრალი მიუძღვით ამ ადამიანის წინააღმდეგ ჩადენილ უმძიმეს დანაშაულში და ვიმედოვნებთ, რომ ამ საქმით ძალიან მნიშვნელოვან ნაბიჯს გადავდგამთ შეიარაღებული კონფლიქტების ისტორიაში“.

გამოდის, სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილების მიმართ ერთი მთავარი მოლოდინი არსებობს. ის უნდა იქცეს პრეცედენტად, რომელიც ჩვენს სახელმწიფოს ამ ტიპის დანაშაულების გამოძიების მიმართ გულგრილ დამოკიდებულებას შეაცვლევინებს. **■**

90-იანი წლებიდან მოყოლებული საქართველოში შეიარაღებული კონფლიქტებისა და ომების შედეგად დაზარალებული მშვიდობიანი მოსახლეობის 35-40 პროცენტი ქალია.

შაულზე რეაგირება არც დაზარალებულის მიმართვის შემდეგ მოახდინა.

„რაც შეეხება რუსეთს, რომელიც დანაშაულის ჩადენის დღეს, 13 აგვისტოს ოკუპირებულ ტერიტორიას აკონტროლებდა, უნდა უზრუნველყო ისეთი კონტროლი, რომ იქ ადგილი არ ჰქონოდა მაროდურობას, თავდასხმას და ძალადობას. რუსეთს უნდა უზრუნველყო მშვიდობიანი მოსახლეობის დაცვა“, – ამბობს „ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ ხელმძღვანელი.

90-იანი წლებიდან მოყოლებული საქართველოში შეიარაღებული კონფლიქტებისა და ომების შედეგად დაზარალებული მშვიდობიანი მოსახლეობის 35-40 პროცენტი ქალია. არაოფიციალური სტატისტიკის მიხედვით კი, გაუპატიურების მსხვერპლი ათობით მათგანია. თუმცა, ოფიციალურად ამ შემთხვევების აღირცხვა ჯერჯერობით არ მომხდარა.

„ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ ადვოკატები იხსენებენ აგვისტოს ომის შემდეგ დაზარალებულების გამოკითხვის პერიოდს, როცა მათ 30-მდე გაუპატიუ-

საზოგადოების განწყობის და მორალური წნეხის გამო, რასაც რეპუტაციის შელახვის შიში და სირცხვილის შეგრძნება ახლავს, ქალები პირადი ტრაგედიის პირისპირ ხშირად მარტო რჩებიან.

თუმცა დუმილისთვის სხვა ობიექტური მიზეზებიც არსებობს. „ადამიანის უფლებათა პრიორიტეტის“ ადვოკატის, მედეა გუგუშვილის თქმით, საქართველოში საერთოდ არ არის დამკვიდრებული მსგავსი დანაშაულების გამოძიების მეთოდიკა. არადა, არსებობს სექსუალური ძალადობის გამოძიების საერთაშორისო სტანდარტები: „სტამბოლის პროტოკოლის“ პირობებით დადგენილია, რომ გამოძიების დროს, დაზარალებულის კონფიდენციალურობის დაცვასთან ერთად, უნდა გაითვალისწინონ მისი უფლებაც – მოითხოვოს თავისივე სქესის გამოძიებელი. ამასთანავე, მსხვერპლს არ უნდა დაუსვან ისეთი შეკითხვები, რომელიც დამატებით დისკომფორტს შეუქმნის და მის ფსიქიკურ მდგომარეობას გააუარესებს. ჩვენთან კი, ხშირად სწორედ ამ სტანდარტების არარსებობის გამო,

უსაფრთხო შრომის უფლება

ჩისხიანი ხეივანი

მხოლოდ 2009 წლის პირველი ნახევრის მონაცემებით, საქართველოში შრომითი მოვალეობის შესრულებისას 31 სასიკვდილო უბედური შემთხვევა დაფიქსირდა.

მაკა ჯაიანი

ფოტო ინჟინერის ნოზაი

ტყიბულის მინდელის სახელობის მალარო, მარტი 2010

ტყიბულის მინდელის სახელობის მალაროში მომხდარი აფეთქების შემსწავლელი სამთავრობო კომისია, კვირაზე მეტია, მუშაობს, მაგრამ მთავარი კითხვა – რამ გამოიწვია მალაროელების დაღუპვა, მათივე შეცდომამ თუ შრომის უსაფრთხოების ნორმების დარღვევამ – ჯერაც ჰაერშია გამოკიდებული.

ყველაზე უკეთ იმის ახსნა, თუ რა მოხდა 3 მარტს მინდელის სახელობის მალაროში, გადარჩენილ მალაროელ ბესო ზოსიაშვილს შეუძლია. მაგრამ დღეს იგი მრავლობითი დაზიანებებით, ფილტვების დაჟეჟილობით, ლავინისა და სახის ძვლების მოტეხილობით, სასუნთქი გზების დამწვრობით ქუთაისის ინ-

ტერვენციის მედიცინის ცენტრში წევს გონზე მოუსვლელად. ახლა მხოლოდ იმის თქმა თუ შეიძლება, რომ ბესო ზოსიაშვილს ცოტა მეტად გაუმართლა, ვიდრე მის დაღუპულ თანამშრომლებს: მიზდონ ონიანს, გიორგი ბრეგაძეს, მურმან კუბლაშვილს, ჯუმბერ ჯიშიაშვილს.

აფეთქება, რომელმაც ოთხი ადამიანის სიცოცხლე შეინარა, 3 მარტს, დილის 5 საათზე მოხდა. იმავე დღეს, ექვსსაათიან გამოშვებაში ტელეკომპანია „რუსთავი 2“-მა გაავრცელა ინფორმაცია, რომ ტყიბულში მყოფი ექსპერტები აფეთქების ადგილზე ჩასვლას ვერ ახერხებდნენ, რადგან მალაროში

ჯერ კიდევ იყო დაგროვილი მეთანი და უბანი განიავებას საჭიროებდა. მეორე დღით საინფორმაციო სააგენტო GHN, ადგილობრივ ხელისუფლებაზე დაყრდნობით, იუწყებოდა, რომ ექსპერტები მალაროში ვენტილაციის არარსებობის გამო ვერ შედიოდნენ.

ტრაგედიის ადგილზე ჩასულმა პრემიერმა გილაურმა დაუდევრობა, როგორც აფეთქების მიზეზი, გამოიცილა. ცოტა მოგვიანებით, განცხადება გააკეთა მალაროს მფლობელი საქართველოს ინდუსტრიული ჯგუფის აღმასრულებელმა დირექტორმა ზაზა სადუნაშვილმა. მისი სიტყვებით, „მალაროელის პროფესია ყველაზე რისკიან

პროფესიათა ჯგუფს განეკუთვნება და, უსაფრთხოების ზომების მაქსიმალური დაცვის მიუხედავად, უბედური შემთხვევების ალბათობა მთელ მსოფლიოში მაღალია“.

მაინც რამდენად იყო დაცული უსაფრთხოების ზომები ტყიბულის მაღაროში? ზოგადად, რამდენად უსაფრთხოა შრომა რისკიანი თუ ნაკლებად რისკიანი პროფესიის ადამიანებისთვის საქართველოში? ვის უნდა ვენდოთ – მინდელის სახელობის მაღაროს ტექნიკურ დირექტორ ბადრი არაბიძეს, რომელიც ირწმუნება, რომ ეს ტრაგედია პირველია ამ მაღაროს ისტორიაში, თუ გაზის, ნავთობისა და ნახშირის მრეწველობის მუშაკთა პროფესიული კავშირის თავმჯდომარე გოჩა კვიციანი, რომელიც აცხადებს, რომ მინდელის სახელობის მაღაროში ტრაგედია სამი თვის წინათ, 4 დეკემბერსაც მოხდა, როცა მეშვიდე უბანზე ჩამონოლინდა ლავამ ჯებირი გაარღვია, ოთხი ადამიანი დაღუპა და აქედან ერთი გარდაიცვალა.

ქვეყანაში შრომის დაცვისა და სამუ-

სპეციალისტი ვიქტორ დოლიძე მიიჩნევს, რომ ეს სტატისტიკა უსაფრთხოების ნორმების დაუცველობისა და უგულვებლყოფის შედეგია, – „ხელისუფლებას მიაჩნია, რომ მოქმედი კანონმდებლობა შრომითი ურთიერთობების დასარეგულირებლად საკმარისია. დამსაქმებელი მართლაც არის ვალდებული, უზრუნველყოს დასაქმებული სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოთი, მაგრამ არ არსებობს ზედამხედველობის სახელმწიფო ორგანო, რომელიც ამ და სხვა ვალდებულებების შესრულების კონტროლს შეძლებდა“.

2008 წლიდან საქართველოში მოქმედებს მძიმე, მაგნე და საშუაპრობიან სამუშაოთა ნუსხა, რომელშიც 538 ტიპის სამუშაო შედის, მათ შორისაა მეტალურგიაც.

მოქმედებს შრომის უსაფრთხოების წესებიც, რომელიც დამსაქმებელს ავალდებულებს, დასაქმებულის სამედიცინო შემოწმებები გარკვეული პერიოდულობით დააფინანსოს.

აგდოს, ხოლო, სურვილის შემთხვევაში, ნებისმიერ დროს, მიზეზის ახსნის გარეშე, დაითხოვოს იგი სამსახურიდან.

მაკონტროლებელი ორგანოების გაუქმების მთავარ მოტივად საქართველოში ამ ორგანოების კორუფციული შეფერილობა და ბიზნესისთვის ბარიერების მოხსნა სახელდება. თუმცა, საქართველოში ფრიდრიხ ებერტის ფონდის წარმომადგენელი მათიას იობელიუსი სხვა სურათს ხატავს: „ევროპაში არ არსებობს ქვეყანა, სადაც შრომის უსაფრთხოების საკითხებს სახელმწიფო არ არეგულირებს. ჩანს, რომ ამ სფეროში ჯერ კიდევ ბევრი რამ გაქვთ გასაკეთებელი. შეინიშნება წინააღმდეგობა ხელისუფლების მიერ დეკლარირებულ მზადყოფნას, დაუახლოვდეს ევროსტანდარტებს, და რეალურ მდგომარეობას შორის. თუ საქართველოს მართლაც სურს, ევროპის ერთიან ოჯახში იცხოვროს, აუცილებლად უნდა შეასრულოს შესაბამისი მოთხოვნები“. „შესაბამის მოთხოვნებში“ იობელიუსი შრომითი უფლებებისა და შრომის უსაფრთხოე-

■ მაინც რამდენად იყო დაცული უსაფრთხოების ზომები ტყიბულის მაღაროში?

ზოგადად, რამდენად უსაფრთხოა შრომა რისკიანი თუ ნაკლებად რისკიანი პროფესიის ადამიანებისთვის საქართველოში?

შაო ადგილებზე უსაფრთხოების მდგომარეობის შესახებ უახლესი კვლევა საქართველოში, ფრიდრიხ ებერტის ფონდის წარმომადგენლობის დაფინანსებით, პროფესიული კავშირების გაერთიანებამ განახორციელა.

კვლევა შეიცავს შესაბამის სტატისტიკასაც, რომლის მიხედვითაც, 2006-09 წლებში შენობა-ნაგებობებიდან და ამწე მექანიზმებიდან გადმოვარდნის შედეგად დაიღუპა 8 ადამიანი, ელექტროობასთან მუშაობისას – 5, წყალში დაიხრჩო – 3. 2007 წელს, საწარმოებში მოხდა 54 სასიკვდილო და 26 მძიმე ტრავმული შემთხვევა; 2009 წლის პირველი ნახევრის მონაცემებით კი, საწარმოებში მომხდარი უბედური შემთხვევების დროს 31 ადამიანი დაიღუპა. როგორც კვლევიდან ჩანს, ადამიანების გარდაცვალების მიზეზი სამუშაო ადგილებზე გაჩენილი ხანძარიც გამხდარა. ერთ-ერთი ასეთი შემთხვევის დროს, რომელიც სამორიგეო ჯისურში მოხდა, 4 ადამიანი დაინვა.

კვლევის ერთ-ერთი ავტორი, გაერთიანების შრომის დაცვის სამსახურის

დამსაქმებელმა ასევე სრულად უნდა აუნაზღაუროს დასაქმებულს სამუშაო პროცესისას მიყენებული ზიანი. თუმცა, ნუსხას არ ახლავს არანაირი მავალდებულებელი იურიდიული ნორმა. ამიტომ დამსაქმებლები ვალდებულებების თავიდან აცილებას იოლად ახერხებენ და ამისთვის არც ისჯებიან.

არ არსებობს საწარმოო უბედური შემთხვევების გამომკვლევია შესაბამისი კომისიაც. 2005 წლიდან გაუქმებულია შრომის ინსპექცია, ასევე გაუქმებულია სახელმწიფო ტექნიკური ზედამხედველობის ინსპექციაც. შრომის კოდექსში „ჩატოვებული“ შეუსაბამოები კი დამსაქმებელს პირდაპირ აქეზებს, არაფერი გააკეთოს დასაქმებულის პირობების დასაკმაყოფილებლად. მაგალითად, დასაქმებულს თითქოს აქვს უფლება, უარი განაცხადოს იმ კონკრეტული სამუშაოს შესრულებაზე, რომელიც საფრთხეს უქმნის მის ჯანმრთელობას, მაგრამ ამავე დროს შრომის კოდექსის ცნობილი 37-ე მუხლის „დ“ პუნქტი ხელმძღვანელს აძლევს უფლებას, დასაქმებულის უკმაყოფილება არად ჩა-

ბის დაცვასაც გულისხმობს.

რამდენიმე ხნის წინ პარლამენტმა ორი მოსმენით დაამტკიცა კანონი „ტექნიკური საფრთხის კონტროლის შესახებ“. ასევე გადაწყდა ტექნიკური ზედამხედველობის ინსპექციისა და არქმშენისსპექციის ბაზაზე ახალი სამსახურის ჩამოყალიბება, რომელმაც თითქოს შრომითი უფლებების დაცვას კუთრება უნდა გაუწიოს. თუმცა ეს ჯერ მხოლოდ გადაწყვეტილებაა და ამ ეტაპზე უცნობია, რამდენად ეფექტურად შეძლებს ახალი უწყება პრობლემის გადაჭრას ხარვეზებით სავსე შრომითი კანონმდებლობის ფონზე.

შრომის უსაფრთხოების საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებული ნორმების შემუშავებაზე ქართველი ბიზნესმენები, დამსაქმებელთა ასოციაციის ხელმძღვანელობით, დამოუკიდებლადაც მუშაობენ. მნიშვნელოვანია, რომ ამ საკითხებზე მომუშავე ყველა სუბიექტს ერთნაირად კარგად ჰქონდეს გაცნობიერებული, ადამიანურის გარდა, რამდენად დიდი ეკონომიკური ზარალი მოაქვს საწარმოო ტრავმებს. ■

უმცირესობები

სიხვილი ჰომოსექსუალებს: ჰომინილები - ევროპაში ნინაჰები

ქართულ facebook-სივრცეში ჰომოფობიური გვერდი გაჩნდა.

პაატა საბელაშვილი

ჰომოსექსუალების წინააღმდეგ გამართული აქცია, კოლუმბია, მისურის შტატი

ერთ ჩვეულებრივ დილას „ფეისბუქზე“ ახალი გვერდი აღმოვაჩინე. „სიკვდილი ჰომოსექსუალებს“ – ასე ჰქვია გვერდს. თავიდან უკბილო ხუმრობა მეგონა, მაგრამ როცა ყურადღებით დავათვალიერე, მივხვდი, რომ შევცდი.

გვერდის ავტორი იმ ორი ირანელი ბიჭის ფოტოა, რომლებიც 2005 წელს სახალხოდ ჩამოახრჩეს იმის გამო, რომ მათ ერთმანეთი უყვარდათ. გვერდს რამდენიმე ადმინისტრატორი და 250-მდე გულშემამტკივარი ჰყავს.

ამ გვერდის შექმნის იდეის დასაგმობად აქ თითო-ოროლა მომხმარებელი განეწიანდა. დანარჩენები კი უდრტივინველად ისმენენ და უერთდებიან შემდეგ მონოლობებს:

„ჰომოსექსუალების და მათი მსგავსი არსებების რაოდენობის გეომეტრიული პროგრესიით ზრდის შესაჩერებლად საქართველოში საჭიროა მათი დისკრიმინაცია, ჩაგვრა, შეურაცხყოფა“.

„სასწრაფოდ გვჭირდება ერთ-ერთი მათგანის საქვეყნოდ განადგურება!!!“

„ვაჩვენოთ ყველა ერს, რომ ჩვენ ამის წინააღმდეგ ვართ სისხლით!!!“

„დღეს დაფიქსირდა საშინელება: ბაგრატიონებიც ხელს უწყობენ მამათმავლობას. ფურთხის ღირსი ხარ შენ საქართველო!!!“ (რეაქცია ერთ-ერთი მომხმარებლის, გვარად

ბაგრატიონის მიერ ამ გვერდის მიმართ კრიტიკაზე.)

„არასამთავრობოები არიან უცნაური და საზიზღარი არსებები. თვითონ არ იციან, რა უნდათ და ცდილობენ, ყურადღება მიიქციონ“. (რეაქცია ერთ-ერთი მომხმარებლის გაფრთხილებაზე, რომ მისი არასამთავრობო ორგანიზაცია პროკურატურას მიმართავდა.)

რამდენიმე კითხვა მივწერე გვერდის ადმინისტრატორებს. პასუხებიდან მივხვდი, რომ საქმე გვაქვს ჩვეულებრივ ქუჩის „ბაზართან“. აი, ისეთთან, დიდხანს რომ ემუქრებიან ერთმანეთს ქუჩაში მოჩხუბარი ყოჩები, და სეირის მაყურებელთა საამებლად თუ მოიქნევენ ერთ-ორ მუშტს, რომელიც ადრესატს სცდება.

მაგალითად, კითხვაზე – თუ რა გზით აპირებდნენ ჰომოსექსუალებისაგან საქართველოს განმენდას – მიპასუხეს, რომ „გლდანის აგარაკებზე შენდება ე.წ. საცისფრადმყოფო, სადაც დახმარებას გაუწევენ ფსიქოლოგები, ჰეტეროდ გადაქცევაში. თუ არ გამოვა, მთავაგონებენ, ნავიდნენ ამ ქვეყნიდან“.

როგორც ადმინისტრატორებმა მითხრეს, საქართველოში, სავარაუდოდ, 100-ზე მეტი ჰომოსექსუალი უნდა იყოს. თავად ისინი არც ერთ მათგანს არ იცნობენ.

ცოტა ვინმე თუ გააცნობიერა, რა ვალ-

დებულებები აიღო საქართველომ საკუთარ თავზე, როცა 1999 წლის 27 აპრილს ევროსაბჭოს სრულყოფილი წევრი გახდა.

ბევრმა არ იცოდა ისიც, რომ ევროსაბჭოში საქართველოს წევრობას სისხლის სამართლის ახალი კოდექსის მიღება დაუკავშირდა. ეს კოდექსი 2000 წლის 1 ივნისს შევიდა ძალაში. ეს დღე საქართველოში ჰომოსექსუალობის დეკრიმინალიზაციის დღედ იქცა, რადგან კოდექსში გაქრა მუხლი მამათმავლობის შესახებ; ანუ, ამ დღიდან ორ ზრდასრულ მამაკაც ჰომოსექსუალს შორის ნებაყოფლობითი სქესობრივი კავშირი აღარ დაისჯებოდა.

მაშინ, 90-იან წლებში, ლიბერალური ღირებულებების სადარაჯოზე მმართველი პარტიის – „მოქალაქეთა კავშირის“ „რეფორმატორთა“ ფრთა იდგა. ისინი აქტიურად იბრძოდნენ ამ ღირებულებების დამკვიდრებისთვის და ამ გზით ერის მოდერნიზაციას ცდილობდნენ. დღეს ეს გუნდი ქვეყნის ხელისუფლებაშია და, შესაბამისად, ამ ღირებულებების დასაცავად ბევრად მეტი ბერკეტი აქვს.

მოუხედავად ამისა, ამ მიმართულებით არც ისე შორს წავედით. მეტიც, ვაშენებთ კვაზი-პატრიოტულ ბანაკს, რომელშიც ვცხოვრობთ და რომლის მავთულხლართებიც სულ უფრო გაუფალი ხდება.

ამ „ფეისბუქურ“ ისტორიაში ერთი კარგი ამბავი მაინცაა. ახალ გვერდზე, სახელწოდებით „სიკვდილი ჰომოსექსუალებს“, ახალი ტენდენცია გამოიკვეთა: სექსუალური უმცირესობების წინააღმდეგ გამობტომებს სულ უფრო ხშირად სპონტანურ და გულწრფელ წინააღმდეგობას უწევენ ის ადამიანები, რომლებიც დაინტერესებულთა წრეს აშკარად სცილდებიან. გვერდის ადმინისტრატორები და მათი მხარდამჭერები კი უკმაყოფილებას ვერ მალავენ და გაკვირვებულები კითხულობენ, თუ რატომ ესარჩლებიან ჰომოსექსუალებს „ნორმალური“ ადამიანები? ეს იმდენად სასიხარულო ტენდენციაა, რომ ამ ჯგუფის გახსნით გამოწვეულ ნეგატიურ განწყობასაც აბათილებს. ■

ხახი-ბანში ნახარის ჯოჯანია

სახელმწიფომ სათამაშო ბიზნესზე მონოპოლია გამოაცხადა. ტენდერის ჩატარებამდე ერთი დღით ადრე, სატენდერო წინადადებები დახურა, გამარჯვებულად კი, ტენდერის გამოცხადებამდე ერთი თვით ადრე შექმნილი „საქართველოს ლატარიის კომპანია“ დაასახელა.

მაია ნიკლაური

ფოტო: თემო ბარბაქაძე

საქართველოს ლატარიის კომპანიის ლატარიის გათამაშება, თბილისი 2010

2009 წლის 24 მარტს ლატარიის ბიზნესში თამაშის წესები რადიკალურად შეიცვალა. ყველა მოქმედ კომპანიას ლიცენზია ერთდროულად შეუწყდა. „ჯეოლატის“ – ერთწლიანი, „ფენიქსი“ კი, როგორც მისი ხელმძღვანელი ხათუნა ხოფერია ამბობს, უვადო ლიცენზია გაუქმდა. ამ მომენტისთვის „ფენიქსი“ ლოტოს პარალელურად მომენტალური გათამაშების ამოქმედებასაც გეგმავდა. ორივე კომპანიას სახელმწიფომ საქმიანობის დასასრულებლად 3 თვის ვადა მისცა.

ამ მნიშვნელოვანი ცვლილების მიზეზი „ლატარიების, აზარტული და სხვა მომგებიანი თამაშობების შესახებ“ კანონის ახალი ინტერპრეტაცია გახდა. საკანონმდებლო ცვლილების შემდეგ ლატარიებისა და მომენტალური გათამაშების ლიცენზიის მფლობელი მხოლოდ ერთი კომპანია შეიძლება იყოს. კომპანიას, რომელსაც ეს უფლება 10 წლით ენიჭება, ფინანსთა სამინისტრო არჩევს.

აუცილებელი პირობების მომზადების შემდეგ 2009 წლის 15 აპრილს ფინანსთა სამინისტრომ ლიცენზიაზე ტენდერი გამოაცხადა. მსურველებს წინადადებების შესატანად ერთი თვე მისცეს. ვერც „ფენიქსმა“ და ვერც „ჯეოლატმა“ გართულებული სატენდერო პირობები ვერ დააკმაყოფილეს. მათ ჩათვალეს, რომ მონოპოლიურ სისტემაში საქმიანობის გაგრძელებისთვის ბრძოლას აზრი აღარ ჰქონდა და ბაზარი ტენდერში მონაწილეობის გარეშე დატოვეს.

„ფენიქსის“ ხელმძღვანელი ხათუნა ხოფერია იხსენებს, რომ კომპანიის დახურვა მისთვის შოკი იყო. „მოვასწრებდით მომზადებას ტენდერისთვის, მაგრამ საკმაოდ დიდი კაპიტალდაბანდება იყო საჭირო. ვიპოვეთ ინვესტორი, მაგრამ ვიდრე მან მოამზადა თავისი წინადადებები, აპარატურის დასახელებები, აღწერილობები და ა.შ., დოკუმენტაციის შეტანა ვერ მოვასწარით“, – ამბობს ხოფერია. მისი თქმით, სატენდერო პირობებში გარკვეული ხარვეზები იყო, თუმცა ამაზე საუბარს საჭიროდ არ თვლის. შპს „ჯეოლატის“ ყოფილი ხელმძღვანელი ნიკო დოდაშვილი კი გადაწყვეტილებას, არ მიელო ტენდერში მონაწილეობა, ასე ხსენის: „ამ ბიზნესის გაგრძელების სურვილი აღარ გვქონდა. თან უკეთეს საქმეს ვინწყებდი და ამიტომ აღარ მოვიხილეთ“. „ლიბერალთან“ სატელეფონო საუბრისას დოდაშვილი ამბობს, რომ საკმაოდ მომგებიანი ბიზნესის შემცველი „უკეთესი საქმე“ ჯერაც არ დაუწყია და ამ ეტაპზე ძველ საქმიანობაზე მედიასთან საუბარი

არ სურს.

საბოლოოდ სატენდერო კომისიაში 5 კომპანიის განაცხადი აღმოჩნდა. თუმცა 12 ივნისს კომისიის სხდომაზე მხოლოდ შპს „ტექნოლოგია პლუსის“ და შპს „საქართველოს ლატარიის კომპანიის“ წინადადებები განიხილეს. შპს G-LOT, შპს „ტოტო-ლოტო საქართველო“ და შპს „საქართველოს ეროვნული ლატარიის კორპორაცია“ ტენდერის მეორე ეტაპზე ვერ მოხვდნენ. ტენდერში „საქართველოს ლატარიის კომპანიამ“ გაიმარჯვა და პირველად გამოჩნდა ქართულ ბაზარზე.

„ტენდერის პირობები არ იძლეოდა იმის საშუალებას, რომ კონკურენტებს კომისია ორიგინალური და ექსკლუზიური წინადადებით მოეხიბლა. სახელმწიფოსთვის არ უნდა ჰქონდეს მნიშვნელობა ისეთ ფაქტორებს, როგორცაა ავტომატის ტიპები, პრინტერების ფერი და ბეჭდვის სისწრაფე. მათ თითქოს წინასწარ იცოდნენ, როგორი უნდა ყოფილიყო გამარჯვებული კომპანია და ნებსებიც ამის მიხედვით შექმნეს“, – ამბობს GIPA-ს ლექტორი, ეკონომისტი თენგიზ შერგელაშვილი.

შპს „საქართველოს ლატარიის კომპანია“ ტენდერის ჩატარებამდე ერთი თვით ადრე შეიქმნა. თბილისში ის 2009 წლის 8 მაისს დარეგისტრირდა. კომპანიის დამფუძნებელი და 100-პროცენტისანი ნილის მფლობელი შპს „ლექსორ კაპიტალ კორპია“. ეს კომპანია ვირჯინიის კუნძულებზე ოფშორულ ზონაშია დარეგისტრირებული. ქართული კომპანიის გენერალური დირექტორია ალექსანდრე გოგობია. მართვას ქართველებთან ერთად ჰონკონგის ჯგუფი და ებრაული მხარე ახორციელებენ. კომპანიაში 250 მუდმივი თანამშრომელი მუშაობს და 4000-მდე სავაჭრო აგენტია ჩართული მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

ფინანსთა სამინისტრომ „საქართველოს ლატარიის კომპანიას“ უპირატესობა იმის გამო მიანიჭა, რომ მან სახელმწიფოს ყველაზე მაღალი მოგების გარანტია მისცა. ამის შესახებ ინფორმაციას ფინანსთა სამინისტროს ვებგვერდიდან ვიგებთ. სამინისტროდან ვერც წერილობით და ვერც სიტყვიერად ვერ მივიღეთ პასუხი, თუ სხვა რა კრიტერიუმების საფუძველზე შეირჩა ბაზრის ერთადერთი მოთამაშე.

ტენდერში მონაწილეებს, საშემოსავლო ვალდებულებების ჩათვლით, 10 კრიტერიუმის მიხედვით აფასებდნენ.

მაგალითად, პრეტენდენტებს უნდა წარედგინათ გეგმა, თუ რა პრინციპით

განათავსებდნენ სავაჭრო ობიექტებს, რა ტიპის ტექნიკით აღიჭურვებოდნენ და როგორ უზრუნველყოფდნენ თამაშის უსაფრთხოებას. სატენდერო კომისიას უნდა განეხილა, თუ ვინ უკეთ დაცავდა მომხმარებელს გაყალბებისგან. კანონმდებლობით, ტენდერში მონაწილე კომპანიების მიერ წარდგენილი წინადადებები და შერჩევის კრიტერიუმები ყველასთვის ღია უნდა ყოფილიყო. თუმცა მოულოდენლად, ტენდერის გამოცხადებამდე ერთი დღით ადრე, მთავრობამ N74 დადგინებით ლატარიის ლიცენზიის მოსაპოვებლად წარდგენილი სატენდერო წინადადებები დახურა და საიდუმლო გახადა.

კონფიდენციალური ინფორმაციის გამო, ტენდერის ჩატარებიდან 10 თვის მერეც ბუნდოვანია, რა ტიპის კონკურენცია შედგა კომპანიებს შორის და რა გარანტიები მიიღო სახელმწიფომ გამარჯვებულისგან.

„საქართველოს ლატარიის კომპანიამ“ პირობა დადო, რომ ბილეთების გაყიდვით 10 წლის განმავლობაში 4,2 მილიარდი ლარის შემოსავალს მიიღებდა. 913 მილიონ ლარს კი ბიუჯეტში გადაირიცხავდა. რა გათვლები აქვს კომპანიას, და რა მოხდება, თუკი კომპანიის შემოსავლები დაგეგმილზე ბევრად ნაკლები იქნება? – პასუხი ამ კითხვაზე არ გვაქვს, იმიტომ, რომ სახელმწიფომ ამ ინფორმაციის გაცემა აკრძალა.

კანონი და სატენდერო პირობები გამარჯვებულს ცალსახად ავალდებულებს, რომ მან ბიუჯეტში მიღებული შემოსავლების 20%-ზე ნაკლები არ უნდა შეიტანოს. მარტივი გაანგარიშებით, „საქართველოს ლატარიის კომპანიამ“, 4,2 მილიარდი ლარის თანაბრად მიღების შემთხვევაში, 10 წლის განმავლობაში ყოველდღე საშუალოდ 1,1 მილიონი ლარის ღირებულების ბილეთი უნდა გაყიდოს.

„ვფიქრობთ, გამარჯვებულმა არარეალური ციფრები წარმოადგინა. ამხელა თანხის ამოღება უბრალოდ შეუძლებელია და გაუგებარია, რატომ მიანიჭეს უპირატესობა „საქართველოს ლატარიის კომპანიას“, – ამბობდა ტენდერის დასრულებისას „ტექნოლოგია პლუსის“ ადვოკატი დიმიტრი გაბუნია. ამერიკულ კომპანიას, რომელსაც საქართველოში „თიბისი ჯგუფი“ წარმოადგენდა, სატენდერო პირობებთან და კომისიის გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით პრეტენზია ჰქონდა, თუმცა გასაჩივრებისგან თავი შეიკავა. ეს ჯგუფი თავის პრეტენზიაზე დღესაც არ საუბრობს და აცხადებს, რომ ლატარიის თემა მისთვის დახურულია.

ბაზრის ძველი მოთამაშეები კი იხსენ-

ბენ, რომ მათ მიერ გაყიდული ბილეთებიდან შემოსავალი კვირაში 50 ათასიდან 100 ათას ლარამდე მერყეობდა. უხეში გათვლებით, 10 წელიწადში ორივე ერთად 100 მილიონი ლარის შემოსავალს მიიღებდა, რაც „საქართველოს ლატარიის კომპანიის“ დანაპირებზე 42-ჯერ ნაკლებია. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ „ფენიქსის“ და „ჯეოლატის“, ასევე „საქართველოს ლატარიის კომპანიის“ ფინანსურ შესაძლებლობებს შორის განსხვავება დიდია. ამ უკანასკნელს უპირატესობას არაკონკურენტული გარემოც აძლევს.

ლატარიის კომპანია, უკვე 5 თვეა, ლატარიისა და მომენტალური გათამაშების ბიზნესში ექსკლუზიური უფლებით სარგებლობს. მას 8 სახის გათამაშება აქვს, მათ შორის 7 მომენტალური ლატარია და ლოტოს გათამაშება – მილიონ ლარზე მეტი ტირაჟით. დღემდე სხვადასხვა თანხა 9 ათასმა ადამიანმა მოიგო. მათ შორის ყველაზე დიდი პრიზი 105 000 ლარია.

„საქართველოს ლატარიის კომპანიამ“ ბილეთების გაყიდვით მიღებული თანხების მინიმუმ 45% საპრიზო ფონდში უნდა მოათავსოს. თუმცა, როგორც ლატარიის

სავლის 40%-ს იხდის. საპრიზო ფონდში 45%-ს მიმართავს. დაახლოებით 10% ხარჯებზე ნაწილდება, 5% კი კომპანიის მოგებაა. გადასახადებში გადახდილი 40%-დან 28% სოციალური და სხვა სახის დახმარებებისთვისაა განკუთვნილი და სახელმწიფოს მიერ სპეციალურად შექმნილ კომისიაში ირიცხება. ეს კომისია განკარგავს, თუ როგორ მოხდება ამ თანხების ხარჯვა.

ქართული ლატარიის კომპანია, უცხოური ლატარიის კომპანიებისგან განსხვავებით, ნაკლებად იბეგრება. ის ისეთივე გადასახადებს იხდის, რასაც სხვა ტიპის სანარმოების უმრავლესობა საქართველოში. თუმცა თავად ლატარიის კომპანიის წარმომადგენლები აცხადებენ, რომ მათი გადასახადი უპრეცედენტოდ დიდია.

„ჩვენი მიზანია, ყველას დავანახოთ, რომ სულ უფრო ბევრი ადამიანი იგებს. ეს იქნება ჩვენი წარმატების სანინდარი“, – ამბობს „საქართველოს ლატარიის კომპანიის“ ოპერაციების დეპარტამენტის ხელმძღვანელი ავთანდილ წერეთელი. მისი განცხადებით, კომპანია ახლა მომხმარებლის ნდობის დაბრუნებაზე მუშაო-

დავად ჩვენი მცდელობისა, შეკითხვებზე არც პარლამენტში კანონის ინიციატორებმა გვიპასუხეს. მათ ნაცვლად, ლატარიის კომპანიის აღმასრულებელი დირექტორი ავთანდილ წერეთელი განმარტავს: „საქართველო მოცულობით დიდი ქვეყანა არ არის. იმის ნაცვლად, რომ სახელმწიფომ ადმინისტრაციული რესურსი რამდენიმე მხარეს მიმართოს, ურჩევნია, ერთი ოპერატორი ჰყავდეს. ამ ერთს გამოუცხადებს ნდობას და მკაცრად გააკონტროლებს“.

როცა ტენდერის წინადადებებს ადგენდა, ფინანსთა სამინისტრომ კარგად იცოდა, რომ ბაზარზე არსებული კომპანიები მათ დაკმაყოფილებას ვერ შეძლებდნენ, ვერ მოიზიდავდნენ საკმარის ინვესტიციებს ტენდერის მოსაგებად. კანონმდებლობის მხრივ ყველაფერი მომზადდა, რომ ბაზარზე ახალი, მსხვილი კომპანია შემოსულიყო და ლატარიის მართვა საკუთარ თავზე აეღო.

ავთანდილ წერეთელი გვიხსნის, რომ ქართული ეკონომიკური გარემო მაინცდამაინც მომგებიანი არ არის და ლატარიის ბიზნესში ინვესტორთა ჯგუფის მხოლოდ მინიმალურ მოთხოვნებს აკმაყოფილებს.

■ „საქართველოს ლატარიის კომპანიამ“, 4,2 მილიარდი ლარის თანაბრად მიღების შემთხვევაში, 10 წლის განმავლობაში ყოველდღე საშუალოდ 1,1 მილიონი ლარის ღირებულების ბილეთი უნდა გაყიდოს.

კომპანიამ აცხადებენ, ეს თანხა 46,5%-ს შეადგენს. გადასახადის სახით, ბიუჯეტში ლატარიიდან 21,5% შედის. დარჩენილი 32 პროცენტი კი ხარჯებსა და კომპანიის სუფთა მოგებაზე ნაწილდება. მოგების ზუსტი რაოდენობა კომერციულ საიდუმლოს წარმოადგენს.

ლატარიის კომპანია კანონით იღებს ვალდებულებას, რომ კულტურისა და სპორტის განვითარებაში თავის წვლილს შეიტანს. ეს შენატანი ბიუჯეტში გადახდილი თანხის (მთლიანი შემოსავლის 21,5%-ის) 75% უნდა იყოს. თუმცა ამ თანხის კულტურის სამინისტროს ბალანსზე დარიცხვას არა „საქართველოს ლატარიის კომპანია“, არამედ სახელმწიფო უზრუნველყოფს. მოხდება თუ არა ბიუჯეტში ჩარიცხული 100 ლარიდან 75 ლარის გადარიცხვა კულტურის სამინისტროს ბალანსზე, ამის კონტროლის მექანიზმიც მხოლოდ სახელმწიფოს აქვს.

მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში ნაციონალური ლატარიის კომპანიების ვალდებულებები ქართული ვითარებისგან მეტნაკლებად განსხვავებულია. მაგალითად, „ბრიტანეთის ნაციონალური ლატარიის კომპანია“, გადასახადის სახით, შემო-

ბს. ამის მიზეზი კი სათამაშო ბიზნესის შეღავათი იმიჯია. „არაკეთილსინდისიერი“ კომპანიები ძველად მოსახლეობის ნდობით ბოროტად სარგებლობდნენ“, – ამბობს წერეთელი.

ხათუნა ხოფერია სხვაგვარად ფიქრობს. ის მიიჩნევს, რომ მისი კომპანია მოსახლეობას კეთილსინდისიერად ემსახურა და არასდროს გაუცრუებია ხალხის იმედი – „უბრალოდ, სამთავრობო დადგენილებებს და კანონში ცვლილებებს წინ ვერ აღვუდგებოდით. მე ძალიან მინდოდა, რომ დავრჩენილიყავი ამ საქმეში, მაგრამ როცა სახელმწიფო მოდის და ამბობს, – მე ეს ბიზნესი მჭირდება ამ მასშტაბებში, – ვერ შეენიანადმდეგები!“

ეკონომისტი თენგიზ შერგელაშვილი სათამაშო ბიზნესის მონოპოლიზებას სახელმწიფო პოლიტიკის ინტერესად მიიჩნევს: „ახლა ყველანაირი ბიზნესი ხელისუფლების პოლიტიკურ ამოცანებთან არის დაკავშირებული, ფულის კეთებაც და არკეთებაც“.

რაში დასჭირდა სახელმწიფოს ლატარიის ბიზნესში სისტემის მონოპოლიზება? თავად სამთავრობო უწყების წარმომადგენლები ამაზე არ საუბრობენ. მიუხე-

ის არ მალავს, რომ საქართველოში შექმნილი მონოპოლისტური სისტემა ძალიან მნიშვნელოვანი იყო მათი კომპანიისთვის. „ეს იყო ერთ-ერთი გადამწყვეტი პირობა, რომ ჩვენ ინვესტორებს ტენდერში მონაწილეობა მიეღოთ და ქართულ ბაზარზე შემოსულიყვნენ. ძალიან კარგად ერგება ეს სქემა ჩვენს პრინციპებს“, – ამბობს იმ კომპანიის აღმასრულებელი დირექტორი, რომელიც, კლიენტებისგან განსხვავებით, მოგებას არსებობის პირველი დღიდან უკვე შეეჩვია.

ერთ-ერთ სავაჭრო ჯიხურთან პროფესიით ინჟინერი, 56 წლის თემური ისევ ლატარიის ბილეთს ყიდულობს. ეს პროცედურა უკვე მე-4 წელია, მეორდება და მისთვის ბაზარზე მოქმედ კომპანიას მნიშვნელობა არ აქვს. მთავარი, სწრაფად გამდიდრების სურვილია. მიზნის მისაღწევად თვეში დაახლოებით 15 ლარს ხარჯავს, თუმცა 25 ლარზე მეტი თანხა ჯერ არ მოუგია, – „ლატარიის თამაშს მსუბუქი აზარტი აქვს. გინდა, რომ ჯეკპოტი მოიგო. ხანდახან 1 ან 2 ლარი არაფერი არ არის და უკვე შეიძლება 200 000-ად იქცეს. თამაშის წესი აქ ერთია – უნდა გაგიმართლოს!“

■ სოფელ აჩაბეთიდან იძულებით გადაადგილებული პირები – ჯემალ და ვენერა ბაბუციძეები, თბილისი, 11 მარტი 2010

ფოტო: თინათინ ბაბუციძე

იძულებით გადაადგილებული პირები

სხვისი მხსნიეხების იმედს

სამაჩაბლოდან დევნილი 600-მდე ოჯახი ფულად დახმარებას ამოდ ელის.

ნინო რობაქიძე

ჯემალ ბაბუციძე იძულებით გადაადგილებულ პირად 8 აგვისტოს იქცა. სოფელ აჩაბეთიდან მეუღლესთან ერთად თბილისში რამდენიმე ხელი ტანსაცმლით და საოჯახო ფოტოალბომით ჩამოვიდა. საბუთები და ოფიციალური დოკუმენტაცია, რაც იმ საშინელ დღეს არც გახსენებით, დღეს მათ ძალიან ბევრ პრობლემას მოუგვარებდა. ახლა კი კანონიერი მტკიცებულებების გარეშე დარჩენილი ოჯახი დევნილებისთვის განკუთვნილი დახმარების გარეშე რჩება.

ჯემალ და ვენერა ბაბუციძეები აჩაბეთის სკოლის პედაგოგები იყვნენ. ჰქონდათ ფუტკრების საკუთარი მეურნეობა და ამუშავებდნენ მინასაც. მათი შემოსავლის ძირითადი წყაროც ეს იყო. „წელ-

გამართული ოჯახი მქონდა, ყველაფერი ოფლის ფასად მოვიპოვე“, – ამბობს ჯემალ ბაბუციძე.

ბოლო წლებში ბაბუციძეების ოჯახს სოფელში სამი კარ-მიდამო ეკუთვნოდათ – ვაჟები, თავიანთი ოჯახებით, ცალკე დასახლდნენ და ხანშიშესული მშობლები – ცალკე. როგორც ოჯახის უფროსი ამტკიცებს, ოჯახის გაყრილობა დოკუმენტურადაც დადასტურებული იყო და აჩაბეთში, სადაც ბაბუციძეები ბევრნი არიან, ეს ყველამ იცოდა. თუმცა, დღეს თბილისში მშობლებიცა და უმცროსი ვაჟიც ერთ ოთახში ცხოვრობენ და დევნილობის დახმარების განსაზღვრისას ვერაფრით ამტკიცებენ, რომ მათი დიდი ოჯახი დამოუკიდებელ ოჯახებად იყოფა

და დახმარებაც ასე ერგებათ.

სანზონაში, ჩარგლის ქუჩაზე საქსტანდარტის ძველისძველ, ავარიულ და მიტოვებულ შენობაში მათ ბუღალტერიის ერთი მოგრძო და ვინრო ოთახი დაიკავეს. ოთახს დიდი ფანჯრები და უსაკეტო ხის კარი აქვს. რა თქმა უნდა, არ აქვთ არც სამზარეულო, არც სააბაზანო და არც შესასვლელი. ეს ყველაფერი რამდენიმე ოჯახისთვის საერთოა და შენობის ბნელ დერეფანშია განთავსებული.

უფროს ვაჟს გაუმართლა – შს სამინისტროს თანამშრომელი იყო და ბინა გორში ომის დამთავრებისთანავე მიიღო. უცროსი შვილი, პროფესიით სამხედრო ზაქრო ბაბუციძე კი, რომლის სამხედრო ნაწილიც გორშია დისლოცირებული, სა-

მსახურიდან მშობლებთან თბილისში, საქსტანდარტის ყოფილი შენობის ერთ ოთახში ბრუნდება. დღეს ის ვერაფრით ამტკიცებს, რომ აჩაბეთში, თავისი ძმის მგავსად, ცალკე ცხოვრობდა – ცალკე იხდიდა გადასახადებს და ცალკე კომლად იწერებოდა. სწორედ ამ გაურკვეველობის გამოა, რომ ზაქროს და მის მშობლებს სახელმწიფო შემწეობა დღემდე არ აუღიათ.

ბაბუციძეებმა კომპაქტური ჩასახლების ადგილებში კოტეჯის მიღებაზე თავიდანვე უარი თქვეს და მთავრობის მიერ დაწესებულ ალტერნატიულ კომპენსაციას – 10 000 აშშ დოლარს ელოდებიან. ამ თანხით ჯემალ ბაბუციძე სადმე სოფლად, კარ-მიდამოს ყიდვას აპირებს: „უფრო ისეთ ადგილას მიიწავა, სადაც ფუტკრის ყოლას შევძლებ, რომ საქმე და საქმლის ფული მქონდეს, რადგან ამ ერთჯერად დახმარებას რომ ავიღებ, მერე ეს დროებითი საცხოვრებელიც უნდა დავტოვო და სხვა შემწეობებზეც უარი უნდა ვთქვა“.

ბაბუციძეები მიიჩნევენ, რომ კომპენსაცია ორ ოჯახზე უნდა მიიღონ. „მე რომ სოფელში წავალ, ჩემი შვილი რომ სამხედროა, რა ქნას? სამსახური მიატოვოს და

რეგისტრირებული და რეგისტრირებული არიან მხოლოდ მოქალაქეები ინდივიდუალურად. ამიტომ ძალიან გვიჭირს იმის განსაზღვრა, თუ ვის ეკუთვნის სამართლიანად ეს საკმაოდ სოლიდური ფულადი შემწეობა“, – აცხადებს ქურთას რაიონის გამგებელი დავით დათაშვილი. ის განმარტავს: „ოჯახი ჩვენ რომ მოგვაკითხავს, თუ მას საბუთები არ აქვს, ერთადერთი ხერხია, მეხსიერებით აღვიდგინოთ, რა როგორ იყო. ამიტომაც ამას მარტო გამგებელი ვერ წყვეტს და ყველა საკითხს ინდივიდუალურად ვუდგებით კომისიასთან და იმ სოფლის კოორდინატორთან ერთად, რომელი სოფლიდანაც არის კონკრეტული ოჯახი“.

პირველ ეტაპზე პრიორიტეტი მრავალშვილიან ოჯახებს მიენიჭათ. თუმცა არიან ისეთი ერთსულიანი ოჯახებიც, რომლებმაც თანხა უკვე აიღეს. „თავის გაჭირვება არ ეყოფოდათ იმ ხალხს, მარტო ვინც იყო? იმიტომ ხომ არ დავჭარავდით, რომ არავინ ჰყავდა?“ – განმარტავს ქურთას გამგებელი. საქსტანდარტის შენობაში მცხოვრები აჩაბეთელები კი ამბობენ, რომ ბევრი ოჯახი თბილისში ჩამოსვლის

თიდან, მაშინ გავიარეთ რეგისტრაცია და დღეს ამ რეგისტრაციის შედეგებს აღარ უყურებენ“, – ამბობს ჯემალ ბაბუციძე და ხელში ბარათებს ათამაშებს ორი ოჯახის სარეგისტრაციო ნომრებით.

„მაშინ ყველაფერი სტიქიურად ხდებოდა და ვინ სად, როგორ ჩაენერა, მაგას ვერ გამოვეკიდებით“, – აცხადებს ქურთას გამგებელი დავით დათაშვილი. ერთჯერადი ფულადი კომპენსაციის მომლოდინე ოჯახები კი თვლიან, რომ პირველადი რეგისტრაციების უგულვებლყოფა გამგეობას თავისუფლად მოქმედების საშუალებას აძლევს. „თუ არაფერს არ მიიღებენ მხედველობაში, იმას ჩაენერენ 10 000 აშშ დოლარის მიმღებთა სიაში, ვისაც უნდათ“, – ამბობს საქსტანდარტის შენობაში მცხოვრები კიდევ ერთი აჩაბეთელი.

აჩაბეთის კურატორი, რომელიც ქურთას მუნიციპალიტეტთან არსებული კომისიის წევრია, გადაწყვეტით ვერ ამბობს, ეკუთვნით თუ არა ბაბუციძეებს ფულადი დახმარებები და სიტყვას გამგებელს გადასცემს: „მე რა უფლება მაქვს, რომ ვინმეს დავაბრალო, – იტყუებო, – იქნებ

■ იძულებით გადაადგილებული ოჯახები სასამართლოში წასვლაზე არც ფიქრობენ – იმის ეშინიათ, საერთოდ არ ამოვარდნენ სახელმწიფოს მიერ დასახმარებელი ოჯახების სიიდან.

მე გამომეკიდოს? მას თავის ქონება და ცხოვრება ჰქონდა და უსამართლოდ, ღია ცის ქვეშ რატომ უნდა დარჩეს?“ – ამბობს ჯემალ ბაბუციძე.

ალმაშენების გამზირზე, საჯარო რეესტრის შენობის ნაწილი დევნილობაში მომუშავე მუნიციპალიტეტებს უკავიათ. ქურთის გამგეობაც, რომელსაც სოფელი აჩაბეთიც ეკუთვნოდა, ამ შენობის მეორე სართულზე ერთ ოთახში მუშაობს. ახლა შენობის დერეფნები ცარიელია და ბნელი, თუმცა ვიდრე იძულებით გადაადგილებული ოჯახების უმრავლესობის ბედი გაურკვეველი იყო, ხალხი შენობის ეზოშიც კი არ ეტეოდა.

იმისთვის, რომ ბაბუციძეების ორმა ოჯახმა ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროსგან ერთჯერადი ფულადი კომპენსაცია მიიღოს, ისინი ქურთის მუნიციპალიტეტთან არსებული საბჭოს მიერ დამტკიცებულ სიაში უნდა მოხედნენ, მაგრამ ამ სიაში არ არიან.

„ჩვენს მუნიციპალიტეტს აღარ აქვს არც ერთი დოკუმენტი. განადგურდა საკომლო წიგნებიც. სამოქალაქო რეესტრში კი სამსუხაროდ ოჯახები არ არის

შემდეგ სპეციალურად დარეგისტრირდა რამდენიმე ოჯახად, რათა რამდენჯერმე მიეღოთ 10 000 დოლარი.

2009 წლის ივლისის პრემიერ-მინისტრის მიერ ხელმოწერილ დოკუმენტში წერია, რომ ოჯახებმა, რომლებმაც უარი თქვეს სახელმწიფოს მიერ შესყიდული, რეაბილიტირებული ან ახლად აშენებული საცხოვრებელი ფართების მიღებაზე, უნდა მიიღონ 10 000 აშშ დოლარის საკომპენსაციო თანხა. ხოლო თუ ამ ოჯახის შემადგენლობაში აღმოჩნდება სამ სულზე ნაკლები, ფაქტის სისწორე შესაბამისად მუნიციპალიტეტმა უნდა დაადასტუროს. ბაბუციძეების ოჯახს კი, ამ დადასტურების სანაცვლოდ, მუნიციპალიტეტი იმ დოკუმენტებს სთხოვს, რომლებიც ფიზიკურად აღარ არსებობს. უარს ეუბნება მონმეების მიერ ფაქტის დადასტურებაზეც, რაც შესაძლებელია, და მათი საკითხის განხილვას ყოველ შემდეგ კომისიის სხდომაზე ჰპირდება.

ქურთას მუნიციპალიტეტი არც იძულებით გადაადგილებული პირების 2008 წლის აგვისტოს რეგისტრაციის მონაცემებს ცნობს. „რომ ჩამოვადნით აჩაბე-

სულაც მართლები არიან? მაგრამ კომისიაში ერთად ვწყვეტთ და ჯერ არ გადაგვინყვეტია ეს საკითხი“, – ამბობს დავით დათაშვილი.

საქსტანდარტის შენობაში მცხოვრები აჩაბეთელები მტყუან-მართლის გარჩევის გზას ვერ ხედავენ და მოთმინებით ელოდებიან, თუ როგორ გადაწყვეტს მათ საკითხს გამგეობა და მასთან არსებული კომისია მეხსიერებისა და კეთილსინდისიერების მოშველიებით. იძულებით გადაადგილებული ოჯახები კი სასამართლოში წასვლაზე არც ფიქრობენ – იმის ეშინიათ, საერთოდ არ ამოვარდნენ სახელმწიფოს მიერ დასახმარებელი ოჯახების სიიდან.

ბოლო მონაცემებით, ქურთის მუნიციპალიტეტმა, ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტროსთან ერთად, სხვადასხვა სახის დახმარებით 2600-მდე ოჯახი დააკმაყოფილა. აქედან ფულადი შემწეობა 550-მა ოჯახმა მიიღო. გაურკვეველ მდგომარეობაში დარჩენილია დაახლოებით 600-მდე ოჯახი და, როგორც ქურთას მუნიციპალიტეტში ამბობენ, მათ უმრავლესობას სწორედ ბაბუციძეების ოჯახის მგავსი პრობლემები აქვს. ■

რეპორტაჟი

ვიღია ყვავილი ბაჟიება

მდინარე დურუჯი ყვარელს წალეკვით ემუქრება.

სახელმწიფოს მდინარის შესაჩერებლად გეგმა არ აქვს.

ეკა ჭითანავა

ყვარლის რაიონის სოფელ საცხენეს მკვიდრი ვიქტორ დვალისვილი წყალდიდობის შედეგად განადგურებულ ნაკვეთში, მ. მარტი 2010

ფოტო: ეკა ჭითანავა

როცა ოქტომბრის ერთ დილას, წყალდიდობის შემდეგ სოფელ საცხენეს მკვიდრი ვიქტორ დვალისვილი გარეთ გავიდა, ვენახი აღარ დახვდა. ღვარცოფმა ოთხი ტონა ყურძენი ძირიანად წაიღო და 81 წლის კახელი გლეხი ულუკმაპუროდ დატოვა. „ძალიან ფინთი ხეობაა!“ – ჩივის დვალისვილი და გამორღვეულ კლდეზე „ნავენახარის“ საჩვენებლად მიცოცავს.

ძლიერი წვიმის დროს ღვარცოფს მოშავო-ნაცრისფერი ქვა-ლორღი მოაქვს, დიდი სიჩქარით ნაპირებს ანგრევს და მოსავალს ანადგურებს.

„ასე ხდება სულ, ჯერ დავთესავ, მერე კი ვლოცულობ, რომ დაკრეფამდე გაძლოს და წყალდიდობის დროს მდინარემ არ წაიღოს“, – ამბობს გლეხი, რომელიც, ასაკის მიუხედავად, მხნედ გამოიყურება და სულით ავადმყოფ ძმასაც უვლის.

საცხენე საზღვრისპირა სოფელია და, სტიქიურად საშიში მდებარეობის გამო, თანდათან იცლება. ამჟამად სოფელში სულ 15 ოჯახი ცხოვრობს. აქ არც მალაზიაა და არც სკოლა. მიტოვებულ სახლებს შორის ტალახიანი ბილიკები მიიკლავება და აქ იშვიათად თუ ვინმე გაივლის.

ღვარცოფები საცხენეში შემოდგომასა და გაზაფხულზე იცის. ძლიერი წვიმების დროს ადიდებული მდინარე სოფელს წალეკვით ემუქრება. შარშანდელი წყალდიდობის დროს მდინარემ ერთ მოსახლეს საცხოვრებელი სახლიც დაუნგრია.

ღვარცოფები საცხენეში შემოდგო-
მასა და გაზაფხულზე იცის. ძლიერი
წვიმების დროს ადიდებული მდინარე
სოფელს წალეკვით ემუქრება. შარ-
შანდელი წყალდიდობის დროს მდი-
ნარემ ერთ მოსახლეს საცხოვრებე-
ლი სახლიც დაუნგრია. მოსახლეობა
წლევანდელ გაზაფხულსაც შიშით
ელოდება.

„ვისაც წასასვლელი აქვს, ყველა მი-
დის“, – ამბობს 76 წლის ზაირა გო-
გობერიშვილი. თუმცა, თვითონ სახლ-
კარი დასატოვებლად არ ემეტება.

წყალდიდობების მასშტაბების მიუ-
ხედავად, სტიქიური უბედურებისგან
მოსახლეობის დაცვა ტექნიკურად
არც ისე რთულია. გეოლოგების თქ-
მით, ნაპირები უნდა გამაგრდეს და
გაკეთდეს გაბიონი – მავთულის ბა-
დემი ჩასმული ქვა, რომელიც წყლის
ნაკადს შეაკავებს და ნაპირს ჩამორე-
ცხვისაგან დაცავს. ასეთ სამუშაოე-
ბს ადგილობრივი თვითმმართველობა
საცხენეში პერიოდულად ატარებს,
თუმცა თითქმის ყოველთვის – და-

პოტს მთლიანად შეავსებს და წყლის
ნაკადი ქალაქს დაფარავს.

გეოლოგი ემილ წერეთელი გარემოს
დაცვის სამინისტროში მუშაობს. მან
იცის, რომ მდგომარეობა ყვარელში
„უკიდურესად საშიშია“, თუმცა, აცხა-
დებს, რომ მისი უწყების პასუხისმგე-
ბლობას სცილდება პრობლემის უშუა-
ლო მოგვარებაზე ზრუნვა. ეს ქალაქის
გამგებლის პრეროგატივაა.

ქალაქის გამგებელი კი მდინარის
მიერ ჩამოტანილ უზარმაზარ ლოდს
საფრთხის სიმბოლოდ არ აღიქვამს და
აცხადებს, რომ კალაპოტიც ინმინდე-
ბა, არც შემფოთების საფუძველი არ-
სებობს და ადგილობრივ ბიუჯეტში გა-
მოყოფილი თანხაც – 73 ათასი ლარი,
ხეობის გასაწმენდად საკმარისია.

ლიცენზია მდინარის კალაპოტის
განმენდაზე ეკონომიკური განვითარ-
ების სამინისტრომ 10 წლის წინ შპს
„დურუჯი მინერალს“ გადასცა. თუმ-
ცა, კომპანიის საქმიანობას მონიტო-
რინგს არავინ უწევს, სამინისტროს
წარმომადგენელმა კობა გაბაძემ ზუს-

ციალური ღუმელი, რომელშიც ასეთ
ბლოკს გამოწვავს. „ამ თანხის მოპო-
ვება, 15 წელია, ვერაფრით შევძელი“,
– აცხადებს საკანდელიძე.

ექსპერტების ნაწილი იდეას სკეპ-
ტიკურად უყურებს. მათი აზრით,
თუკი ექსპერიმენტი წარმატებული
აღმოჩნდება, ადგილობრივი ბაზარი
ამ რაოდენობის სამშენებლო მასა-
ლის ათვისებას მაინც ვერ შეძლებს.
სამშენებლო ბლოკების ექსპორტზე
გატანის შესაძლებლობა კი შორეული
პერსპექტივაა.

თუმცა, ღია გარემოსდაცვითი სა-
მოქალაქო ინიციატივის (CENN-ის) კო-
ორდინატორი რეზო გეთიაშვილი, და-
ფინანსების გზების მოძიების მიზნით,
საერთაშორისო ორგანიზაციებთან
დაკავშირებას აპირებს. „თუ ეს ბუ-
ნებრივი რესურსია, ბაზარიც გამოი-
ნახება. ამაზე ზრუნვა დღესვე უნდა
დავიწყოთ, თორემ რამდენიმე წე-
ლინადაში შეიძლება ყვარელმა აღარც
იარსებოს“, – აცხადებს გეთიაშვილი.

გარემოს დამცველები ამბობენ, რომ

■ მეცნიერები შიშობენ, რომ ძლიერი ნალექიანობის დროს მდინარე დურუჯზე
ღვარცოფით ჩამოტანილი 200 მილიონამდე ტონა ქვა-ლორღი კალაპოტს მთლიანად შეავსებს
და წყლის ნაკადი ქალაქს დაფარავს.

გვიანებით და არასისტემატურად.
თანმიმდევრული პრევენციული ზომე-
ბის არარსებობის გამო კი, მოსახლეო-
ბა წყალდიდობას სათანადოდ მომზა-
დებული ვერ ხვდება.

საცხენესთან ერთად, ყვარლის შე-
მთხვევაშიც, პასუხისმგებლობას
მთლიანად იცილებს თავიდან გარე-
მოს დაცვის სამინისტრო, მაშინ როცა
გაცილებით დიდი საფრთხე ემუქრება
ყვარელს. მდინარე დურუჯის კალა-
პოტი ღვარცოფით ჩამოტანილი შავი
ქვებითაა დაფარული. დურუჯელები
ჩამოსულეებს წყალდიდობის მასშტა-
ბების წარმოსადგენად იმ 200-ტონიან
ლოდს უჩვენებენ, რომელიც ღვარცო-
ფმა რამდენიმე წლის წინ გამოიჩინა.

დურუჯის კალაპოტი, უკვე 20 წე-
ლია, არ განმენდილა. ყოველწლიუ-
რად მდინარეს 300 000 კუბური მეტრი
თიხა-ფიქლების ნაშალი ჩამოაქვს და
კალაპოტიც თანდათან მაღლა იწევს.
მეცნიერები შიშობენ, რომ ძლიერი
ნალექიანობის დროს მდინარე დურუ-
ჯზე ღვარცოფით ჩამოტანილი 200
მილიონამდე ტონა ქვა-ლორღი კალა-

ტად არც ის იცის, რა რაოდენობით
და სიხშირით გააქვს კომპანიას ქვა-
ლორღი.

„მთელი ქვეყნის კომპანიებიც რომ
შეესიონ, ათასობით ტონა ქვა-ლორღს
მაინც ვერ გაზიდავენ, თანაც ცა-
რიელი ლორღი არავის სჭირდება“,
– ამბობს გაბაძე. თუმცა, არსებობს
მეცნიერული დასკვნა, რომლის მი-
ხედვითაც, ერთი შეხედვით უსარგე-
ბლო ქვა შეიძლება ეკონომიკურად
მომგებიან საშენ მასალად იქცეს.
ტექნიკურ მეცნიერებათა პროფესო-
რი ანზორ საკანდელიძე ამბობს, რომ
თიხა-ფიქლის ნაკადი მსუბუქი საშენი
მასალის წარმოებისთვის საუკეთესო
ნედლეულია, რომლის დამუშავებითაც
მაღალი ხარისხის საშენ ბლოკებს მი-
ვიღებთ.

ჯერჯერობით ამ იდეის მხოლოდ
ლაბორატორიული ანალიზი არსებო-
ბს. ვიდრე ბიზნესგეგმას კერძო ინ-
ვესტორს შესთავაზებენ, იგი ჯერ ექს-
პერიმენტულად უნდა დადასტურდეს.
საკანდელიძე ამბობს, რომ ამისათვის
სჭირდება 50 000 დოლარი და სპე-

ყვარლის პრობლემის გადაჭრას კომ-
პლექსური მიდგომა სჭირდება. პირ-
ველ ეტაპზე ნაპირების გამაგრებაა
საჭირო, შემდეგ კი გრძელვადიანი
გეგმაც უნდა შემუშავდეს, რომლის
მიხედვითაც, დურუჯის ხეობა და-
გროვილი ქვა-ლორღისგან შექდების-
დაგვარად გაიწმინდება.

დურუჯმა ყვარელი პირველად 1832
წელს დაანგრია. ბოლო ყველაზე დიდი
კატასტროფა 1949 წელს მოხდა, როცა
ადიდებულმა მდინარემ 56 ადამიანის
სიცოცხლე იმსხვერპლა. მას შემდეგ
ადგილობრივებს სტიქია ყოველწლიუ-
რად ახსენებს თავს.

ყვარლის მოსახლეობა ამბობს, რომ
მთავრობის მხრიდან უმოქმედობას
უკვე შეჩვეულები არიან. აქ მცხოვრე-
ბი ნიკო ბეჟანიშვილის სახლი დურუ-
ჯის ნაპირთან დგას. „ბოლოს ადიდე-
ბულმა მდინარემ ბავშვი და მოხუცი
ქალი დაახრჩო“, – იხსენებს მეზო-
ბლების მონაყოლს ბეჟანიშვილი და
აღარც კი სჯერა, რომ ქვა-ლორღით
დაფარული შავი ნაპირი ოდესმე გა-
სუფთავდება. ■

caravan

ლიტ-სალამოებისთვის

სიასლე

13-დან 16 საათამდე
4 განსხვავებული
პიზენს ლუნჩ მენიუ
ფასი: 15,99 ლარი

საუკეთესო ადგილი: განტვირთვისთვის,
ლიტ-სალამოებისთვის, კორპორატიული
შეკრებებისთვის.

სამზარეულო: აზიურ-ევროპული

ადგილების რაოდენობა: 90

მისამართი: ა. ჯურჯელაძის №10

ტელ: 996691/874880378

საუბრობი ლიბერალიზმზე

დიანობი და ხონსენსუსი

ხელისუფლების მოუმნიფებლობაზე მეტყველებს, რომ ის ვერ აცნობიერებს მოქალაქეთა ჯგუფების ინტერესთა არსებობას და მათ იგნორირებას ცდილობს. ამ ინტერესების ჩახშობა შეუძლებელია. მათთან მხოლოდ მოლაპარაკებაზე წასვლა და კონსენსუსის მიღწევაა შესაძლებელი.

გიორგი ცხადაია

ერთი პოპულარული განმარტების მიხედვით, პოლიტიკაში მნიშვნელოვანია მატერიალური რესურსების განაწილება, ეკონომიკაში კი – რესურსების დაგროვება. მეორე პოპულარული განმარტების მიხედვით, პოლიტიკა რესურსების განაწილების პროცესში კონსენსუსის მიღწევას გულისხმობს.

სხვადასხვა ინტერესებს შორის ბალანსის ნაკლებობა და კონსენსუსის არარსებობა თანამედროვე ქართული პოლიტიკის ფუნდამენტური პრობლემაა. ეს პრობლემა ჩანს ზედაპირზეც და ქვედა შრეებშიც.

„ნაციონალური მოძრაობა“ ხელისუფლებაში მოსვლის დღიდანვე ჯიუტად იცავს შეუვალი პოლიტიკური ჯგუფის იმიჯს – თითქმის ყველა კრიტიკულ შემთხვევაში, ის თავს არიდებს ოპოზიციასთან მოლაპარაკებას.

2008 წლის საპრეზიდენტო არჩევნების შემდეგ წარმოქმნილი კრიზისის დროს ხელისუფლებამ წაყენებული 17 მოთხოვნიდან, ყოველგვარი პირობების გარეშე, მხოლოდ ერთი გაიზიარა (ცვლილებები საპარლამენტო რეგლამენტში, რომელიც საპარლამენტო თანამდებობების ასლე-

ბურად დაკომპლექტების საშუალებას იძლეოდა). იმ დროისთვის ეს ის იშვიათი შემთხვევა იყო, როდესაც ხელისუფლება მცირე დათმობაზე წავიდა.

მსგავსი დათმობები გაგრძელდა საზოგადოებრივი მაუწყებლის საბჭოს დაკომპლექტების ახალი წესის შემოღებით. სულ ახლახან, 22 თებერვალს კი, საერთაშორისო საქმეთა ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის (NDI) ხელშეწყობით, ხელი მოეწერა საზოგადოებრივ მაუწყებელს, საქართველოს პარლამენტსა და პოლიტიკურ პარტიებს შორის მემორანდუმს, რომლის მიხედვითაც, აღნიშნული პარტიები საზოგადოებრივი მაუწყებლის რესურსებით სარგებლობას შეძლებენ. ასევე, მნიშვნელოვანი იყო 2009 წლის 28 დეკემბერს პარლამენტის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება საარჩევნო სიების გადამოწმებასა და საარჩევნო კოდექსში ცვლილებების შეტანის საკითხზე.

მიუხედავად ყველაფრისა, ხელისუფლების მხრიდან დათმობების რიცხვი უახლოესი ექვსი წლის განმავლობაში მცირე იყო და ძირითადად პრობლემაური საკითხების ნაკლებად მნიშვნელოვან ასპექტს მოიცავდა. მაგალითად, ოპოზი-

ციის მოთხოვნა, რომ მაისის არჩევნებში, 30%-იანის ნაცვლად, 50%-იანი ბარიერი ყოფილიყო, დაუკმაყოფილებელი დარჩა.

რესურსების სამართლიანად განაწილების კუთხით, ფორმალურად ხანდახან ყველაფერი მონესრიგებულიც კი არის, მაგრამ სინამდვილეში უთანასწორობები ამკარაა.

ოპოზიციურ პარტიებს უჭირთ ფინანსური კაპიტალის მოძიება, სამოქალაქო საზოგადოების და მედიაორგანიზაციები ან ხელისუფლების პიარ მანქანებად არიან ქვეულნი, ანდა დამოუკიდებელი, თუმცა მწირი თანხებით არსებობენ. დაფინანსების მთავარი წყაროა უცხოური დონორების გრანტები, რომლებიც, როგორც წესი, სამოქალაქო ორგანიზაციების და, განსაკუთრებით, მედიის სრულფასოვანი მუშაობისთვის საკმარისი არ არის ხოლმე.

ადგილობრივი ბიზნესის მესვეურები პოლიტიკური პარტიების, სამოქალაქო ორგანიზაციების და მედიის დაფინანსების საკითხის წამოჭრისას, უმრავლეს შემთხვევაში, დუმან და პოლიტიკურ კონიუნქტურას ემორჩილებიან. მიზეზი, რის გამოც ისინი არ აქტიურობენ, ის არის,

რომ ზოგიერთი მათგანი პოლიტიკური ისტაბილიზაციის (მთავრობის და „ნაციონალური მოძრაობის“) პირდაპირი გავლენის ქვეშაა, სხვებს კი ეძინათ, რომ ოპოზიციური საქმიანობით თავიანთ ბიზნესს ზიანს მიაყენებენ. შესაბამისად, სრულიად ბუნებრივია, რომ ისინი საკუთარი აზრის ხმამაღლა გამოთქმას ერიდებიან.

პოლიტიკურ კონიუნქტურაზე ბიზნესის დამოკიდებულების მიზეზი შესაბამის საკანონმდებლო ბაზაში ნაკლებად უნდა ვეძებოთ. პირიქით, ამ მხრივ საქართველო, შესაძლოა, ერთ-ერთი ყველაზე ეკონომიკურად ლიბერალური ქვეყანაც იყოს.

როგორც დასაწყისში აღვნიშნეთ, ჯანსაღი პოლიტიკური პროცესის განსაზღვრისას მთავარი მახასიათებლებია რესურსების განაწილების და კონსენსუსის მიღწევის პროცესზე დაკვირვება. ქართულ ბიზნესგარემოს და პოლიტიკას სწორედ ეს მთავარი ელემენტი აკლია.

გამართული საკანონმდებლო ბაზა არაფერს შეცვლის, თუ პოლიტიკოსებმა, სა-

დემოკრატიული ქვეყნის სტანდარტებს შეესაბამება, ხოლო რეალური ვითარება ავტორიტარიზმს გულისხმობს. ხელისუფლებას არ აინტერესებს სამართლიანად და ადეკვატურად ხორციელდება კანონი რეალურ ცხოვრებაში, თუ დემოკრატიულად ფორმულირებული კანონმდებლობით იმკვიდრებს იმიჯს.

აღნიშნული დამოკიდებულება ვრცელდება არა მხოლოდ ეკონომიკურ სფეროში სამართლიანი და თავისუფალი კონკურენციის და კერძო საკუთრების ხელშეუხებლობის პრინციპების დაცვაზე, არამედ მთელ რიგ სხვა სფეროებზე, სადაც ხელისუფლება იგნორირებას უწევს მოქალაქეთა ინტერესებს და მათზე უხეშად ზემოქმედებს. თუმცა მთლიანი პოლიტიკური პროცესის დამახინჯებას ყველაზე მეტად სწორედ ბიზნესის დამოუკიდებლობის და ხელშეუხებლობის უხეში დარღვევა უშლის ხელს.

ხელისუფლების მიმართ ოპოზიციური პარტიების, დამოუკიდებელი სამოქალა-

განხორციელების პრობლემებს; მაგალითად – საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვა, რომელზეც ორივე სახის პარტიერი არსებობს, ისევე როგორც არსებობს ბიზნესის თავისუფლების პრინციპი, მაგრამ რეალობისგან ესეც შორსაა. ამგვარი საკითხების მაქსიმალურად წინ წამოწევა იმისთვისაა საჭიროა, რომ დისკუსია სწორედ მათ გამო გაიმართოს: სოციალური ჯგუფების ინტერესების გათვალისწინებისთვის. წინააღმდეგ შემთხვევაში, საზოგადოებაში არსებული უთანასწორობები იმგვარად გამოვლინდება, რომ, საბოლოო ჯამში, შესაძლოა, უმრავლესობისთვის ზიანის მომტანი აღმოჩნდეს. ხელისუფლებამ უნდა გაიაზროს, რომ საჭიროა პრობლემების პრაქტიკული გადაწყვეტა და ინტერესთა ჯგუფებთან პირდაპირი მოლაპარაკება. ჯანსაღი დემოკრატიული პროცესის დამკვიდრების ნაცვლად, ხელისუფლება წარმატების მიღწევას უცხოური კანონმდებლობის „კოპირებით“, პრაქტიკაში ძნელად ასამოქმედებელი მექანიზმების დანერგვით და დიალოგზე თავის არიდებით ცდილობს.

მიტინგების და დაუმორჩილებლობის აქციების ბუნების გაანალიზება საუკეთესო საშუალებაა იმის უკეთ გასაგებად, თუ რა საფრთხე შეიძლება მოიტანოს ხელისუფლებისთვის ინტერესთა ჯგუფებთან, პოლიტიკურ და სამოქალაქო ორგანიზაციებთან ან მედიასთან დიალოგზე უარის თქმა. მიტინგი პოლიტიკური პროტესტის ერთ-ერთი რადიკალური ფორმაა, რომელიც სწორედ იმიტომ გახდა ქართულ პოლიტიკაში აქტუალური, რომ ინტერესთა გამოხატვის ალტერნატიული საშუალებები არ არსებობს. ხელისუფლების მოუმნიფებლობაზე მეტყველებს, რომ ის ვერ აცნობიერებს მოქალაქეთა ჯგუფების ინტერესთა არსებობას საზოგადოებაში. ამ ინტერესების ჩახშობა შეუძლებელია. შეიძლება მხოლოდ მოლაპარაკებაზე წასვლა და კონსენსუსის მიღწევა. როდესაც ხელისუფლებასა და ხალხს შორის ჯანსაღი პოლიტიკური კომუნიკაცია არ არსებობს, და ამ კომუნიკაციის არხებს პარტიები, მედია და სამოქალაქო საზოგადოება წარმოადგენს, სიტუაცია ძალზე ადვილად შეიძლება გახდეს უმართავი.

უფრო ხშირი დიალოგი, ჩართულობა და მაქსიმალურად ბევრ ინტერესთა ჯგუფთან კონსენსუსის მიღწევის მცდელობა – არის ამ სიტუაციიდან თავის დაღწევის ერთადერთი საშუალება, ასევე – სამოქალაქო საზოგადოების გაძლიერებისა და ქვეყნის პოლიტიკური ცხოვრების გაჯანსაღების გზა. **■**

■ ხელისუფლება ცდილობს რეფორმირებას და საზოგადოების ზემოდან გარდაქმნას იმ წამყვანი მონაწილეების, მენილეების თუ მოთამაშეების გარეშე, რომლებსაც ეს რეფორმები ეხებათ.

მოქალაქე საზოგადოების, მედიის წარმომადგენლებმა და ბიზნესმენებმა თამაშის წესებზე არ მოილაპარაკეს; ანუ ხელისუფლების მიერ პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება, მათ შორის – კანონის შემუშავება, დაფუძნებული უნდა იყოს იმ ინტერესთა ჯგუფებთან (პოლიტიკური პარტიები, სამოქალაქო ჯგუფები, ბიზნესი და ინტერესთა ჯგუფები) მოლაპარაკებასა და კონსენსუსის მიღწევაზე, რომელთა ინტერესები უშუალოდ ილახება ამა თუ იმ გადაწყვეტილებით. იმის გამო, რომ საქართველოში ბიზნესსაქმიანობის ჯერ კიდევ ყველა სფერო კანონმდებლობასთან სრულ შესაბამისობაში ვერ მოვიდა, ხელისუფლება ამით სარგებლობს, უგულებელყოფს მათ ინტერესებს, ვინც მის პოლიტიკას არ ეთანხმება, და სტატუს კვოს ამგვარი შენარჩუნებით ახერხებს სიტუაციის გაკონტროლებას.

ხელისუფლება ცდილობს რეფორმირებას და საზოგადოების ზემოდან გარდაქმნას იმ წამყვანი მონაწილეების, მენილეების თუ მოთამაშეების გარეშე, რომლებსაც ეს რეფორმები ეხებათ. კანონის უხუნაულობის და სამართლიანი კანონების ამგვარი აღქმა ძლიან ჰგავს ფასადურ დემოკრატიას, სადაც საკანონმდებლო ბაზა

ქო ჯგუფების და მედიის მფლობელების მუდმივი კრიტიკა მათთვის ფინანსური დამოუკიდებლობის შენარჩუნების პირობების მოსპობას გულისხმობს. წარსულში არსებობდა ხელისუფლების მიერ მისთვის არასასურველი ბიზნესების განადგურების ფაქტებიც – მაგალითად, ვალერი გელაშვილის და ქიბარ ხალვაშის ყველაზე ცნობილი შემთხვევები. შესაბამისად, შეიქმნა პრეცედენტი, რომელმაც ცუდად იმოქმედა ბიზნესის მიერ მედია და სამოქალაქო საქმიანობების აღქმაზე. ისინი მსგავს საქმიანობას ხელისუფლების საქმეში უხეშ ჩარევად მიიჩნევენ.

აღნიშნული სიტუაციიდან გამოსავალი იმ ვითარების გათვალისწინება გახლავთ, რაც ზემოთ აღვნიშნეთ: რეალურ ვითარებაზე და კონკრეტული დემოკრატიული პრინციპების პრაქტიკული განხორციელების პრობლემაზე ხელისუფლებასთან საუბარი – სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფის მიერ საკუთარი ინტერესების დაცვა.

არსებობს უამრავი საკანონმდებლო შეზღუდვა, რაც სამოქალაქო საზოგადოების და მედიის მუშაობას უშლის ხელს. ეს პრობლემები უკავშირდება როგორც საკანონმდებლო ბარიერებს, ასევე პრაქტიკაში ამ საკანონმდებლო ნორმების

თბილისელი სამურაი

ამ თამაშს „თბილისელი სამურაი“ ჰქვია და მას, როგორც წესი, ისინი თამაშობენ, ვის ქალაქშიც ცელოფანის პარკები ხეებზე იზრდება.

კახა თოლორდავა

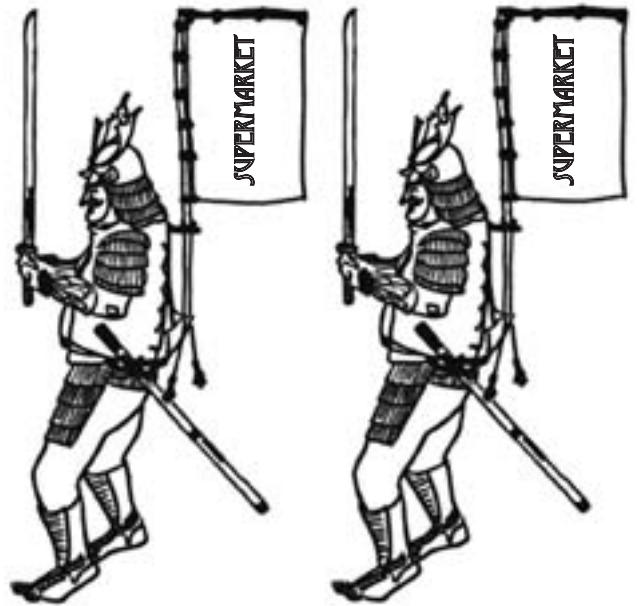
ერთი უხიფათო თამაში მოვიგონე. იმედი მაქვს ჩემი თანამოქალაქეები მხარს ამბობენ. ოცნება მაქვს, ყველა თბილისელთან ერთად ვითამაშო ის.

სრულყოფილი თამაშისათვის საჭიროა საშუალო ზომის ჯოხი, ქამარი და... ცელოფანის პარკი. მამ ასე, დათქმულ დღეს ქალაქში დარგული ნებისმიერი ხიდან ჩვენ ვხსნით ნებისმიერი ფერის და ზომის ცელოფანის პარკს. ამ პარკს ვაცვამთ ჯოხზე. ჯოხს ვირჭობთ ქამარში, ზურგსუკან, ისე, რომ ჯოხზე წამოგებული ცელოფანის პარკი ნახევარი მეტრით მაინც იყოს ჩვენ თავს ზევით, შემდეგ ველოდებით დათქმულ დროს, და ყველა ერთდროულად (ეს აუცილებელი პირობაა!) გავდივართ ქალაქის ქუჩებში. დღის ბოლოს ყველა პარკი საჯაროდ ნადგურდება. თამაში გრძელდება მანამ, სანამ ყველა არ მიხვდება, თუ რატომ ვთამაშობთ ამ თამაშს.

ამ თამაშს „თბილისელი სამურაი“ ჰქვია და მას, როგორც წესი, ისინი თამაშობენ, ვის ქალაქშიც ცელოფანის პარკები ხეებზე იზრდება. ამ თამაშს ვერ ითამაშებ ლონდონში, პარიზში, მონტროში, ბერნში და კიდევ ბევრ სხვა დასავლურ ქალაქში. იქ ძირითადად ქალაქის პარკებს მოიხმარენ (როგორც წესი, ეს პარკები ისეთი მასალისგან მზადდება, რომ გარემოში შემთხვევით მოხვედრისას გარემოს დაუზიანებლად ნადგურდება. მოკლედ, ჭეშმარიტ დასავლურ მარაზმთან გვაქვს საქმე!).

იბადება კითხვა: რაა ამ თამაშის მიზანი? ვპასუხობ: ამ თამაშის ერთ-ერთი, გულახდილად რომ გითხრათ, საკმაოდ არასაინტერესო, „არაპრესტიჟული“ და მოსაწყენი მიზანია, უმუშევრად დავტოვოთ ის ადამიანები, ვინც წვეტიანი ჯოხებით ხელში დასაქონებენ ქალაქის პარკებსა თუ ქუჩებში და მიმოფანტულ ცელოფანის პარკებს აგროვებენ. ქალაქს არ ესაჭიროება ასეთი ადამიანები! (აი, ასეთი შემთხვევისთვის დამახასიათებელი შესაძლებელი შედეგი: ერთმანეთს ხვდება ორი კაცი წვეტიანი ჯოხებით ხელში. – დღეს რამდენი შეაგროვე? – მხოლოდ ერთი. შენ? – ვერც ერთი! – ჰოო, მე მგონი უმუშევრები ვრჩებით!). ეს რაც შეეხება თამაშის მოსაწყენ ვარიანტს. მართლაც, რაა საინტერესო ან გასართობი იმაში, რომ ვიღაც მეორე უმუშევრად დავტოვო? თანაც, ჩვენ ხომ ყველამ კარგად ვიცით, რომ ჭეშმარიტი თბილისელი უმუშევარს ვერ დავტოვებთ მეორე ჭეშმარიტ თბილისელს?

მეორე, უფრო სახალისო და, მე ვიტყვოდი, სარფიანი ვარიანტი კი ასეთია: ამ შემთხვევაში, თამაშის სპონსორი, როგორც წესი, ქალაქის დიდი თუ პატარა სუპერ თუ არა-სუპერ მარკეტია. ისინი უკეთავენ ცელოფანის პარკებს თავთავიანთი ლოგოებით და, გარდა იმისა, რომ ამ პარკებით ყიდიან საქონელს, აგრეთვე პერიოდულად ქალაქის სხვადასხვა კუთხეში მიმოფანტავენ ამ პარკებს. დათქმულ დღეს, როდესაც ყველანი ქალაქს მოვედებით ცელოფანის პარკების ძიებაში (თუცა ძებნა რად გინდა, სულო,

გულო, აირჩიე როგორი და რამდენიც გენებოს!), თითოეული ჩვენგანი ირჩევს პარკს ერთი რომელიმე მარკეტის ლოგოთი და სწორედ ასეთ პარკებს ეძებს მთელი დღის განმავლობაში. დღის ბოლოს შეგროვებული პარკები იმ მარკეტში მიაქვს და შეგროვებული რაოდენობის შესაბამის ფულად პრიზს იღებს მარკეტის ხელმძღვანელობისგან, პლუს ამავე პარკებში შეფუთული უფასო საქონელი (აუცილებელი პირობაა, რომ ეს პარკები ისევე ქალაქში მიმოფანტოს შემდგომი ტურისტის შინივე შანსების გასაზრდელად). ასე ხდება დროის განმავლობაში „პოპულის“, „ბიგბენის“ თუ „გუდვილის“ რ ო ნ ი ნ ი და სიცოცხლის ბოლომდე იბრძვი შენი რჩეული მარკეტის ბრენდის გასაძლიერებლად, რასაკვირველია – შესაბამისი ანაზღაურებით. მოკლედ, „თბილისური სამურაი“ კარგი საშუალებაა ცხოვრების მოსაწყობად და გასართობადაც, თანაც უმუშევარს არავის ტოვებ – პირიქით, წაწვეტილჯობიანი კაცების კადრების ზრდა თითქმის გარდაუვალი ხდება.

კიდევ ერთხელ შეგახსენებთ: ამ თამაშს ვერ ითამაშებთ... ლონდონში, პარიზში, ბერლინსა თუ ფლორენციაში. სამწუხაროდ, იქ მხოლოდ ეკოლოგიურად უსაფრთხო ქალაქის პარკებით სარგებლობენ და, რაც კიდევ უფრო გულდასაწყვეტია, იქაური მაცხოვრებლები არც ქალაქის და არც ცელოფანის პარკებს ქუჩებში არ ყრიან. არადა, რა კარგად შეეძლოთ დროის გატარება!

რადიო „ნაცნობი“ გეკატეხებათ

კლუბში „ნაცნობი“

- ტრადიციული ქართული საზარკაოლო
- სოსხალი მუსიკა

მისამართი: აბანოს ქ. N 3

WWW.LIBERALI.GE

